1833 III

SPRAWOZDANIE

ZWIĄZKU PRACODAWCÓW

1928-1929

1919 – 1929.

S P R A W O Z D A N I E

Z W I Ą Z K U P R A C O D A W C Ó W

Górnośląskiego Przemysłu
Górniczo-Hutniczego

za

R O K 1 9 2 8 i 1 9 2 9 ÷)

Biblioteka Sejmu Śląskiego

÷) do dnia 15.listopada 1929r. włącznie.

1833
III
Śl. Urz. Wojew. 1933.

35.000

X-2144
1833 III

Spis rzeczy.

		strona
1.)	Dział ogólny	I
2.)	Kopalnie węgla kamiennego i kopalnie kruszcu 1928 i 1929.	1
3.)	Huty żelaza, huty metali, koksownie i zakłady chemiczne 1928	37
4.)	Huty żelaza, huty metali i zakłady chemiczne 1929	50
5.)	Komisja dla urzędników 1928.	60
6.)	Komisja dla urzędników 1929.	67
7.)	Ruch biurowy 1928.	80
8.)	Ruch biurowy 1929.	93
9.)	Wydział ogólny i socjalno-statystyczny 1928/1929 . . .	103
10.)	Spis załączników na odwrotnej stronie.	

Spis załączników /Tabeli/.

Zał. 1/ I. Zarobek w gotówce rębacza i ogółu robotników w górnictwie węgla kamiennego na Polskim Górnym Śląsku /Rewir centralny/

" 2/ II. Porównanie zarobków bruto Polskiego Górnego Śląska, Niemieckiego Górnego Śląska i Dąbrowy.

" 3/ III. Porównanie wydajności ~~wydajności~~ wydobycia na Polskim Górnym Śląsku, w Dąbrowie i na Niemieckim G.Śląsku/Ogół robotn./

" 4/ IV. Zmiany ilościowe załogi w górnictwie węgla kamiennego na Polskim G.Śląsku, Niemieckim G.Śląsku i w Dąbrowie.

" 5/ V. Przepracowane dniówki i świętówki w górnictwie węgla kamiennego na Polskim G.Śląsku.

" 6/ VI. Produkcja i zbyt w górnictwie węgla kamiennego na Polskim Górnym Śląsku.

" 7/ VII. Wzrost miesięcznych kosztów utrzymania w porównaniu z wzrostem zarobku miesięcz.

" 8/ VIII. Koszta robocizny i poborów na tonę węgla zbytego.

" 9/ IX. Czyste koszta robocizny na tonę węgla zbytego.

" 10/ X. Zarobki realne w kopalniach węgla kamiennego na Polskim G.Śląsku.

" 11/ XI. Zarobek w gotówce rębacza i ogółu robotników w kopalniach kruszcu na Polskim Górnym Śląsku.

" 12/ XII. Stosunek zarobku między poszczególnemi kategorjami robotniczemi w górnictwie na Polskim G.Śląsku.

" 13/ XIII. Porównanie zarobków w europejskich krajach węglowych.

} między stroną 36 i 37.

" 1/ XIV. Ilość pracowników umysłowych zatrudnionych w kopalniach węgla kamiennego na Polskim i Niemieckim G.Śląsku w roku 1928.

" 2/ XV. Podwyżki poborów w stosunku do wzrostu drożyzny za czas od mies. stycznia do mies. grudnia 1928r.

" 3/ XVI. Przeciętne pobory w ciężkim przemyśle na Polskim Górnym Śląsku.

} między stroną 66 i 67

" 1/XVII. Ilość pracowników umysłowych zatrudnionych w kopalniach węgla kamiennego na Polskim i Niemieckim Górnym Śląsku w roku 1929r.

" 2/XVIII. Podwyżki poborów w stosunku do wzrostu drożyzny za czas od mies. stycznia do mies. października 1929r.

" 3/ XIX. Przeciętne pobory w ciężkim przemyśle na Polskim Górnym Śląsku.

} między stroną 79 i 80

Zał.1/ XX.Stan liczebny załogi "cały rewir". /Polski G.Sląsk.

" 2/ XXI.Wydajność wydobywcza na Polskim Górnym Sląsku kopalnie węgla.

" 3/ XXII.Wydajność wydobywczą na Niemieckim G. Sląsku kopalnie węgla.

" 4/XXIII.Wskaźnik drożyźniany dla Katowic.

" 5/XXIV. Wskaźniki drożyźniane każdorazowego poprzedniego dnia porównawczego = 100 /porównaj poprzednią stronicę/.

" 6/ XXV.Niemieckie wskaźniki drożyźniane.

" 7/XXVI. Zarobek w gotówce rębacza i ogółu robotników w górnictwie węgla kamiennego na Niemieckim G.Sląsku.

" 8/XXVII.Zarobki w gotówce rębaczy i ogółu robotników na dniówkę w różnych zagłębiach węgla kamiennego.

" 9/XXVIII. Porównanie wydajności na robotnika i dniówkę w różnych zagłębiach węgla kamiennego.

" 10/ XXIX.Obciążenie socjalne pracodawców na Polskim Górnym Sląsku.Kopalnie węgla kamiennego.

"10a/ XXX.Obciążenie socjalne pracodawców na Polskim Górnym Sląsku.Kopalnie kruszcu.

"10b/ XXXI.Obciążenie socjalne z tytułu składek ubezpieczeniowych w hutnictwie żelaza na Polskim Górnym Sląsku.A.Składki ubezpieczeniowe pracodawców.

"10c/XXXII.Obciążenie socjalne z tytułu składek ubezpieczeniowych w hutach metali na Polskim Górnym Sląsku. A.Składki ubezpieczeniowe pracodawców.

"11/XXXIII.Podwyżki zarobków i płac w porownaniu z drożyzną w latach 1927,1928 i 1929.

"12/ XXXIV.Bezrobocie w Polsce.

za stroną 143

I

1. Dział ogólny

W roku bieżącym upływa 10 lat od chwili powstania Związku Pracodawców Górnośląskiego Przemysłu Górniczo-Hutniczego jako jedynostki samodzielnej. To nasuwa konieczność rozpatrzenia historji rozwoju i ewolucji jakim podlegała nasza organizacja w ciągu pierwszego dziesięciolecia swego istnienia. Jest to okres czasu, który da podstawy do orzeczenia, czy rozwój wypadków usprawiedliwił konieczność jej powstania i czy działalność odpowiadała założeniom i celowi.

Prawo koalicji zdobyte po długiej walce przez związki zawodowe było początkiem nowej ery w życiu przemysłu. Wśród czynników decydujących o istnieniu i prosperowaniu przemysłu pojawił się jeszcze jeden czynnik a mianowicie zorganizowany robotnik i jego ciężar gatunkowy wzrastał stopniowo ale stale. Wojna europejska wraz z jej skutkami przyspieszyła tempo emancypacji i obecnie przemysł musi się liczyć z żywą siłą ruchu robotniczego jako z czynnikiem stałym i odgrywającym znaczną rolę w dziedzinie kosztów własnych.

Skończyły się i to prawdopodobnie bezpowrotnie czasy, gdy polityka płacy i pracy była regulowana indywidualnie w poszczególnych przedsiębiorstwach. Zbiorowej akcji zrzeszeń pracobiorców należało przeciwstawić silnie spojone organizacje pracodawców. Koniecznem było hamować zbyt szybkie tempo z jakiem młode niedoświadczone, żądne poklasku u

mas zrzeszenia robotnicze dążyły do zamierzonych celów: wypadło bronić się przed wybujałymi postulatami w dziedzinie warunków pracy i płacy, postulatami nie licującymi się z warunkami produkcji i gospodarstwa.

Przeciwko tym stale rosnącym i zbyt daleko idącym roszczeniom nie mogły się bronić pojedyncze organizmy przemysłowe; narzucała się imperatywnie konieczność stworzenia jednostek obejmujących całe gałęzie przemysłu a następnie i całe rejony uprzemysłowione. Organizacje w ten sposób powstałe - Związki Pracodawców - objęły swem działaniem w początkach swego istnienia politykę zarobkową jako najboleśniejszą i najdotkliwiej dającą się odczuć w dziedzinie kosztów własnych. W tym bowiem kierunku szły postulaty związków zawodowych.

Były to czasy bezpośrednio powojenne, nieustabilizowane, warunki polityczne gospodarcze i społeczne zdezorganizowane czasy inflacji, co razem wzięte nie sprzyjało wypracowaniu pewnej stałej polityki i linji wytycznych w łonie pracodawców. Należało jedynie bronić istnienia przemysłu był to czasokres, gdzie często pozostawało jedyne wyjście - contra spem sperare-. Związki pracodawców poświęcały całą energję rozwiązaniu jedynie spraw codziennych. Okres ten w życiu naszej organizacji cechuje dążność do zawierania umów z pracobiorcami w drodze dobrowolnych umów lub co najwyżej w drodze arbitrażu na którego skład i wyrok obie strony z góry się godziły. Ostatnim aktem zajmującym tą cz

była umowa zawarta w styczniu w roku 1924. Wchodzimy w okres stabilizacji i jednocześnie zjawia się nowy czynnik, który odrazu zdobywa decydujące stanowisko w sporach zarobkowych t.j. rząd.

Miesiąc lipiec 1924 roku jest zwrotną datą w działalności Związku Pracodawców. Warunki bytowania przemysłu doszły do takiego stopnia dezorganizacji, że dla ratowania go od kompletnej ruiny niezbędnem okazuje się zastosowanie heroicznych środków. Zostaje wprowadzony 10-godzinny dzień pracy w hutnictwie i obniżenie zarobków w górnictwie. Przemysł nie posiadał na tyle autorytetu i władzy, by przeprowadzić te zarządzenia. Mógł uczynić to jedynie rząd.

Pojawia się rozporządzenie o przedłużeniu czasu pracy, organizacje robotnicze w odpowiedzi na to proklamują strajk, który zostaje zlikwidowany przez nadzwyczajną komisję rozjemczą w dniu 13.sierpnia 1924r.

Związek pracodawców od tej daty zaczyna prowadzić już politykę świadomą i obliczoną na przyszłość Koniecznem się staje opracowanie pewnego planu działalności, gdyż wobec dwóch czynników a mianowicie rządu i pracobiorców należało występować z argumentami rzeczowymi w obronie przemysłu i liczyć się nie tylko z jutrzejszym dniem, lecz z dalszą przyszłością. Należało jednem słowem przewidywać i przygotować obronę z czem związane są zawsze pewne linje wytyczne działalności. Mało tego narzucała się imperatywnie konieczność ujęcia inicjatywy w ręce w

tej walce, bo była ona kardynalnym warunkiem początkowo obrony a później zwycięstwa.

Związek Pracodawców stanął na wysokości zadania. Stopniowo w działalności jego przebija się coraz wyraźniej pewna określona linja i stopniowo przejmuje on inicjatywę w walkach zarobkowych. Powyższe twierdzenie wygląda na paradoks, a jednak przedstawia ono dokładny obraz rzeczy. Pierwszy memorjał Związku Pracodawców opracowany rzeczowo i złożony władzom w sprawie zarobków jest jednocześnie ujęciem inicjatywy. Pierwsze wystąpienie organizacji robotniczych z postulatami niczem nie umotywowanymi było równoznaczne z utratą tej inicjatywy.

W obecnej budowie socjalnej społeczeństwa nie może być mowy o supremacji jednej warstwy nad drugą. Zasadą od której żaden organizm państwowy odstąpić nie może jest równowaga sił.

Mogą być wahania lecz nie na długi okres czasu. Tymczasem dzięki specyficznym warunkom z okresu wojny i bezpośrednio powojennych czasów, warstwa robotnicza wysunęła się w życiu przemysłowem na pierwszy plan i po dyktatorsku zaczęła dyktować swe warunki. Nawrócenie do stanu równowagi było konieczne i mogło się ono dokonać jedynie drogą uchwycenia inicjatywy przez sfery przemysłowe a to mogło mieć miejsce tylko przez rzeczowe i objektywne oświetlanie dążeń organizacji robotniczych pod kątem widzenia zycia gospodarczego. To było jedynem zadaniem związku pracodawców i było ono wykonanem bez zarzutów. Przemysł górnośląski nie kwestjonował prawa

robotnika do dążeń mających na celu poprawę jego bytu i poziomu "standard of life"; dążył on jedynie do uchwycenia w karby chaotycznej polityki płac tak pod względem cyfr jak i pod względem czasokresów obowiązywania umów i celu swego dopiął.

Pracę tę prowadzono w dodatku w wyjątkowo trudnych warunkach. Przewidywania społeczników i założenia ustawodawców w dziedzinie robotniczej nie sprawdziły się zupełnie. Organizacje zawodowe nie dorosły do roli jakie im ustawy przeznaczyły; miast być tą stroną która winna współpracować w rozwoju przemysłu i dążyć do wytworzenia spokojnego współżycia pomiędzy kapitałem a pracą, zaczęły one wykorzystywać swą chwilową przewagę dla celów demagogicznych a następnie konkurencyjnych w stosunku do swych własnych kolegów. W życiu organizacyjnem robotnika nastąpił kompletny chaos. Dzięki tym warunkom odpada wszelka możliwość bezpośredniego porozumienia się z zrzeszeniami robotniczemi, nie może być mowy o zawarciu jakich-kolwiek umów wobec istnienia 11-tu wzajemnie się zwalczających organizacji zawodowych na tak małym terenie jakim jest Górny Śląsk i siłą faktów jako arbiter w sporach zjawia się rząd.

Ten ostatni czynnik znów nie kieruje się w początkach swej ingerencji warunkami regjonalnymi. Pod naciskiem z zewnątrz /Międzynarodowe Biuro Pracy/ zmuszony on jest dążyć do zrównania zarobków naszych z poziomem europejskim i wbrew wszelkim lokalnym przesłankom gospodarczym nakłada coraz to nowe ciężary na koszta produkcji w formie poprawy zarobków. W działalności Związku Pracodawców następ-

puje okres przeorjentowania się na zachód. Płace górnośląskie są najwyższe w kraju. Należy zbadać stosunki międzynarodowe przeprowadzić porównanie pomiędzy naszymi warunkami z jednej strony i warunkami krajów posiadających identyczne gałęzie przemysłu w Europie z drugiej strony. Wstępujemy w okres współpracy z Międzynarodowem Biurem Pracy, /pierwszy nasz delegat pojawia się na terenie Genewskim w roku 1927/ rozbudowy kontaktu z organizacjami pracodawców w Niemczech i Czechosłowacji i nawiązania takiego kontaktu z Szwecją, Francją i Belgją. Akcja ta daje rezultaty i w ostatnich pertraktacjach o wysokość płac, jesteśmy w możności udowodnić czynnikom rządowym, że jego założenie doprowadzenia zarobków do poziomu europejskiego już zostało osiągnięte.

Na tem nie kończy się walka o wysokość kosztów produkcji. Wprawdzie dążenia wewnętrznych czynników idące w tym kierunku są w znacznej mierze zneutralizowane, tem nie mniej na gruncie międzynarodowym pojawia się nowy przeciwnik: Wielka Brytanja. Dzięki przesileniu gospodarczemu jaki przechodzi przemysł angielski cały wogóle a szczególniej węglowy, państwo to bez różnicy kierunków politycznych i warstw społecznych rzuca hasło podniesienia zarobków na kontynencie do poziomu angielskiego. W rzeczywistości walkę wypowiedziano Polsce i Wielka Brytanja prowadzi ją konsekwentnie i bezwzględnie. Przed Związkiem powstaje nowe zadanie. Należy zbadać szczegółowo warunki pracy i płac w krajach produkujących węgiel, należy skrzętnie notować każdy

krok, który nas do tych warunków zbliża, uświadamiać o postępach w tej dziedzinie opinję społeczną w kraju; koniecznem jest prostować przekonania o naszych stosunkach w łonie zarządu Międzynarodowego Biura Pracy /wizyta delegatów Międzynarodowego Biura Pracy na Śląsku w sierpniu b.r./ wreszcie niezbędnem jest stworzenie jednolitego frontu przeciwko-angielskiego wśród naszych kolegów europejskich w momencie, gdy akcja Wielkiej Brytanji zacznie być dla nich tak samo groźną jaką jest dla nas. Obecnie moment ten nastał: zarobki w Czechosłowacji, w niektórych zagłębiach niemieckich, w Francji i Belgji i Polsce osiągnęły prawie równy poziom tak w złocie jak i pod względem ich wartości realnej. Związek Pracodawców miał pełne podstawy postawić tym krajom do pewnego stopnia żądania: albo współpraca albo wszechstronne zobrazowanie stosunku płac na najbliższej konferencji w Genewie, co jest równoznacznem z rozstrzeleniem ataków angielskich na szerszy front przeciwko-kontynentalny a nie wyłącznie polski. Wszelkie przejawy naszych stosunków wzajemnych przemawiają za tem, że propozycja nasza będzie przyjętą.

Tym sposobem zasada konieczności utrzymania inicjatywy, zasada ta przekazana przez założycieli i pierwszych kierowników naszej organizacji, pozostaje nadal pierwszym kanonem działalności związku i w miarę możności i sprzyjających warunków jest rozszerzaną.

Przechodzę do drugiej strony naszej działalności t.j. do polityki społecznej. Odcinek ten wymaga nie mniej bacznej uwagi niż polityka zarobkowa, ponie-

waż suma obciążeń socjalnych sięga dziś cyfry 50 000 000 zł. czyli równa się całkowitej wysokości podatków opłacanych przez przemysł. Z drugiej strony dzielnica nasza posiada najdalej rozwinięte ustawodawstwo społeczne z całego państwa i dla tych względów leży ona poza zakresem wpływów tej gorączkowej dążności rządu w kierunku wprowadzenia nowych ustaw społecznych w Polsce. Działalność ta zaledwie wyrówna położenie pozostałych dzielnic z Górnym Śląskiem i pozostaje nam tylko bacznie czuwać, aby nowe ustawy w zasadzie u nas istniejące w szczegółach jednak różne nie wprowadziły zamętu w uregulowanych pod tym względem stosunkach u nas i nie przysparzały nowych obciążeń. W tym kierunku utrzymujemy ścisły kontakt z grupą poznańską Naczelnej Organizacji i bronimy z dodatnim w wielu wypadkach wynikiem wspólnych interesów. Pozatem udział przedstawiciela Związku w Radzie Ubezpieczeń Społecznych gwarantuje obronę naszych interesów. Na miejscu kierownictwo związku jest reprezentowane w Zarządzie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i w Obwodowym Zarządzie Funduszu Bezrobocia.

W związku z wprowadzeniem projektowanej ustawy o zabezpieczeniu robotników możliwem jest, że Spółki Brackie ulegną pewnej reorganizacji. I w tym kierunku kierownictwo Związku jest w stałym i ścisłym kontakcie z zarządami tych instytucji i współpraca ta, należy dodać wysoce lojalna, pozwala snuć przypuszczenia, że zmiany oczekiwane będą z korzyścią dla obu organizacji.

Z kolei należy zobrazować dział ochrony pracy.

Jest to dziedzina, której państwa względnie rządy od dawnych czasów poświęcają sporo uwagi. Przepisy bezpieczeństwa istnieją od dziesiątków lat, tylko rozwój przemysłu i jego mechanizacja idzie tak szybkim krokiem naprzód, że czynniki czuwające nad warunkami pracy nie są w stanie nadążyć z opracowaniem nowych zarządzeń. Jednakże straty jakie ponosiły państwowe organizmy z powodu wypadków i przyrostu jednostek niezdolnych do pracy i wzrost z tego powodu wysokości składek do instytucji ubezpieczeniowych, spowodowały, że przemysł zachodni zajął się poważnie tą sprawą. W pierwszej linji kroczą stany Zjednoczone A.P. i Anglja, gdzie zasada "safety first" stała się zadaniem, na które przemysł nie szczędzi pracy i wydatków. Za tym przykładem poszły i państwa kontynentalne i obecnie wszystkie kraje kończąc na Niemcach, Czechosłowacji i Austrji posiadają organizacje przemysłowców, których jedynem zadaniem jest zmniejszenie ilości nieszczęśliwych wypadków.

Wysiłki idą w dwóch kierunkach: w kierunku wzmożenia bezpieczeństwa pracy przez uświadamianie i pouczanie mas robotniczych i przez udzielanie porad i wskazówek technicznych poszczególnym Zakładom przemysłowym oraz w kierunku zmniejszenia szans wypadków przez dobór odpowiednich jednostek do specjalnych prac /badania psychotechniczne/. Rządy poszczególne w zrozumieniu całej doniosłości tej akcji subwencjonują bardzo wydatnie takie instytucje i nadają im poważny wpływ w dziedzinie nadzoru nad warunkami pracy w poszczególnych zakładach

pracy. Obecnie stan ich prawny można porównać z założeniem na jakiem pracują u nas stowarzyszenia dozoru kotłów parowych.

Kwestją tą zajęło się Międzynarodowe Biuro Pracy i na XI sesji uchwaliło konwencję o bezpieczeństwie pracy. Wypadła ona dość blado jedynie dzięki temu, że dziedzinę tę uregulowano już w zachodniej Europie. Najpoważniejszem z jej treści jest jedynie zalecenie stwarzania instytucji o jakich wyżej mowa w pozostałych państwach, które ich nie posiadają z dodatkiem postulatu, aby posiadały one charakter społeczny.

Sapienti sat! U nas dziedzinę omawianą traktuje się dość rozbieżnie i połowicznie. Powstały instytuty porad zawodowych i badań psychotechnicznych lecz są to wysyłki pojedynczych zakładów przemysłowych lub nawet jednostek, wysiłki nie skoordynowane, rozstrzelone i tem samem kosztowne i dające nikłe wyniki.

Wobec takiego stanu rzeczy inicjatywę ujął rząd i stworzył przy Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej organ doradczy pod nazwą Rady Ochrony Pracy, gdzie pracodawcy górnośląscy mają dwóch przedstawicieli. Na ostatniem posiedzeniu tej Rady był dyskutowany projekt Państwowego Instytutu Ochrony Pracy, którego organizacja i zasiąg działania zbiega się w zupełności z instytucjami o których wyżej była mowa. Etatyzm jaki przebijał się z całego projektu /9 przedstawicieli ministerstw resortowych i po jednym przedstawicielu pracodawców i pracobiorców/ był powodem bardzo poważnej krytyki i projekt

upadł ale nie upadła sama koncepcja i pracodawca górnośląski będzie musiał nolens volens zająć się tą sprawą i rozwiązać ją w czasie najbliższym.

Kierownictwo Związku poczyniło w tym kierunku przygotowania. Drogą korespondencji lub osobistego kontaktu zbierane są dane o systemie organizacji instytucji przeciwwypadkowych, o metodzie pracy i o jej wynikach. Przyszły rok wolny od rokowań zarobkowych poświęci kierownictwo wszechstronnem zbadaniu tej kwestji i przedstawi jej całokształt kierowniczym sferom.

Tem wyczerpują się główne kierunki działalności Związku. Są to zadania doby dzisiejszej; nie ulega wątpliwości, że wobec dzisiejszego nastawienia się polityki społecznej, którego wyrazem jest Międzynarodowe Biuro Pracy przed pracodawcą będą powstawać coraz to nowe problemy do rozwiązania.

W stosunkach wewnętrznych należy podnieść wzrost kontaktu pomiędzy kierownictwem związku a poszczególnemi zarządami. Osiągnęliśmy ten rezultat, że w troskach codziennych zarządy coraz częściej odwołują się do Związku czy to o interwencje czy to o wyjaśnienia czy o współdziałanie w sprawach sporów lub zatargów.

Rok 1930 będzie początkiem nowego dziesięcioletniego istnienia Związku.

Quod felix faustum fortunatumque sit.

-.-

2) Kopalnie węgla kamiennego i kopalnie kruszcu 1928/1929.

Ogólny rzut oka.

Z ogólnego gospodarczego punktu widzenia znajdował się przemysł węglowy w roku 1928 jeszcze w znacznej mierze pod wpływem silnej depresji, która już w roku 1927 panowała w górnictwie Polskiego Górnego Śląska w związku z zakończeniem się angielskiego strejku górniczego. Wprawdzie w późniejszych miesiącach roku, - biorąc czysto ilościowo-, produkcja szybko się poprawiała, tak, że n.p. pod koniec roku przekroczono nawet przeciętne miesięczne wydobycie przedwojenne (2,66 miljonów ton), które przedtem zdołano osiągnąć tylko w dwóch miesiącach podczas strejku angielskiego; z drugiej strony jednak pod naciskiem konkurencji angielskiej i usiłowań Anglji odzyskania mimo wszystko bałtyckich rynków zbytu, ceny za węgiel, eksportowany na rynki północne, kształtowały się tak niekorzystnie, że sytuacja gospodarcza przemysłu górniczego w dalszym ciągu była bardzo poważna. W roku 1929 zwyżkowa tendencja liczb wydobycia trwała nieprzerwanie dalej, tak że w jesieni 1929 osiągnięto liczby rekordowe powyżej 3 miljonów ton, jakich zagłębie polsko-górnośląskie dotąd jeszcze wogóle nie miewało. Co do cen węgla nastąpiło wprawdzie również lekkie odprężenie, z drugiej strony jednak nałożono

na przemysł górniczy w obu tych latach bardzo znaczne ciężary w formie podwyżki zarobków robotniczych, tak, że i w obecnej chwili nie można mówić o kwitnącym stanie przemysłu węglowego, ponieważ nadal jeszcze brak środków na odnowienie urządzeń eksploatacyjnych, nie mówiąc już wcale o głębieniu nowych szybów i budowaniu nowych instalacji.

Co się tyczy wspomnianych podwyżek zarobków, należy zanotować w obu latach sprawozdawczych ogółem trzy takie podwyżki. W roku 1928 nastąpiła jedna podwyżka zarobków, mianowicie w połowie września, o przeciętnie 6 1/2 %; w roku 1929 miała miejsce dalsza podwyżka dnia 1.marca, wynosząca 5%, oraz 15.września, nowa podwyżka ogółem o 5,29%. Na skutek tych trzech podwyżek podniósł się zarobek przeciętny (gotówkowy) w zagłębiu z 8,18 zł w roku 1928 do 9,98 zł z końcem r 1929, to znaczy o przeszło 22 %. W tymże okresie spadł wskaźnik drożyźniany o 4 1/2 %. Wspomniana podwyżka stanowi zatem podniesienie poziomu życiowego, t.zn. płacy realnej. Wskutek tego górnik polsko-górnośląski wysunął się w tabeli porównawczej płac realnych w górniczych krajach Europy na znacznie wyższe miejsce, co jeszcze poniżej będziemy mieli sposobność omówić.

Byłby jednak w błędzie ten, ktoby przypuszczał, że, jak to w obronie żądań podwyżki częstokroć argumentowano, ta poprawa poziomu

życiowego wpłynęła dodatnio na wydajność, obliczoną na jednego robotnika. Wydajność utrzymywała się w ciągu lat sprawozdawczych, pominąwszy nieznaczne wahania, stale na tym samym poziomie, mianowicie ok. 1,35 t. Liczba ta leży wprawdzie o ok. 13% wyżej aniżeli wydajność przedwojenna, ale nie wolno zapominać o tem, że w ciągu ostatnich 15 lat ogromnie zwiększono i udoskonalono środki techniczne i że z drugiej strony wydajność na głowę w kopalniach Niemieckiego Górnego Śląska jest o przeszło 22 % lepsza aniżeli była przed wojną.

W związku ze stałym wzrostem produkcji musiała z natury rzeczy podnosić się stale również liczebność załogi. Podniosła się ona z 76 400 ludzi w styczniu 1928 na około 87 000 ludzi pod koniec ostatniego roku sprawozdawczego, t.zn. doznała zwiększenia o niemal 11 000 ludzi. Wskutek emigracji wielu wykwalifikowanych górników do Francji i Belgji w dawniejszych krytycznych latach, oraz odpływu do warsztatów pracy na Niemieckim Górnym Śląsku wielkiej ilości robotników, mieszkających na Polskim Górnym Śląsku, którzy chcą wyższe zarobki po tamtej stronie granicy połączyć z korzyścią niższych cen u nas, zaznaczył się przy końcu roku sprawozdawczego niespodziewany na Polskim Górnym Śląsku fakt braku sił roboczych w górnictwie. Sił wykwalifikowanych nie można prawie dostać, a niewykwalifikowane młodsze siły polskie dostać można tylko z poza Górnego

Śląska.

Szczęśliwem zarządzeniem w obu latach sprawozdawczych, górnictwo nie przechodziło wstrząśnień wskutek dłuższych strejków, mieliśmy do zanotowania tylko strejki cząściowe wskutek przyczyn lokalnych (p. załącznik). Wprawdzie konflikty zarobkowe, zaostrzone przez przeciwieństwa zawodowo-związkowe i wewnętrzno-polityczne, doprowadzały niejednokrotnie do naprężonej sytuacji, jednak następowało potem uspokojenie umysłów na skutek koncesyj zarobkowych, jakie przyznawała Komisja Pojednawcza i Arbitrażowa pomimo spadającego wskaźnika drożyźnianego.

Co się tyczy związków zawodowych, pracodawcy stali wobec silnego rozdrobnienia po stronie przeciwnej, co wprawdzie osłabiało front pracobiorców, ale wzamian wielce utrudniało i opóźniało układy, ponieważ trzeba było pertraktować przeważnie aż z trzema organizacjami robotniczemi a mianowicie z Zespołem Pracy, z Generalną Federacją Pracy i z Centralnym Związkiem Górników. Pod koniec ostatniego roku sprawozdawczego skoncentrowały się organizacje robotnicze w dwóch ugrupowaniach a mianowicie w Zespole Pracy i w Generalnej Federacji Pracy, co zaznaczyło się już w niemal solidarnem uczestnictwie w jednodniowym strejku demonstracyjnym dnia 6. listopada 1929, do którego wezwały wszystkie związki zawodowe z wyjątkiem Generalnej Federacji Pracy na znak pro-

testu przeciwko długiemu okresowi ważności ostatniej umowy zarobkowej, którą Komisja Arbitrażowa ustaliła aż do 31.grudnia 1930.

Rokowania zarobkowe i taryfowe.

Zaraz z początkiem roku 1928 stanął Związek Pracodawców w obliczu obszernych rokowań zarobkowych i taryfowych w górnictwie, ponieważ organizacje robotnicze już w połowie grudnia 1927 wypowiedziały były umowę zarobkową, która upływała dnia 1-go stycznia 1929r. Zespół Pracy związków górniczych postawił żądanie ogólnej podwyzki zarobków o 25 %. Prócz tego żądano jeszcze:

Akcja zarobkowa na wiosnę 1928

1. Wyrównanie różnicy płac pomiędzy rewirem południowym a rewirem centralnym;
2. Uregulowania płac robotników przy podsadzce;
3. Przywrócenia dla robotników pod ziemią czasu pracy z roku 1920, t.zn. 7 1/2 godzin;
4. Usunięcia przerw i przeprowadzenia czystej 8-miogodzinnej dniówki dla robotników na powierzchni, zwłaszcza dla kotłowych i dla robotników zatrudnionych w seperacjach na nadszybiu, w koksowniach itd.
5. Klasyfikacji wozaków i robotników dniówkowych.

W sprawie ogólnej podwyżki zarobków, usunięcia zmniejszonej skali płac w rewirze południowym, redukcji czasu pracy i usunięcia przerw, zajął Związek Pracodawców stanowisko odmowne. Wskutek tego robotnicy wytoczyli te kwestje przed Komisję Pojednawczą i Arbitrażową. Ze względu na bliskie wybory wyzarły

miarodajne instancje na strony nacisk w tym kierunku, że na razie został zawarty rozejm, przyczem wobec robotników akcentowano wielkie trudności nowej podwyżki zarobków przy coraz gorszej sytuacji kopalń węgla. Wskutek tego Komisja Pojednawcza i Arbitrażowa odroczyła na razie rozstrzygnięcie konfliktu.

Tymczasem strony zawierające taryfę prowadziły dalej układy w kwestji klasifikacji wozaków i robotników dniówkowych, jakoteż w sprawie unormowania zarobków robotników przy podsadzce. Co do tych punktów doszło dnia 19.stycznia 1928 do umowy, w której pomimo ważkich zastrzeżeń ze strony pracodawców wprowadzono klasyfikację wozaków i robotników dniówkowych według wieku na cztery klasy, dla których ustalono zróżniczkowaną skalę zarobków. Kwestję robotników zatrudnionych przy podsadzce suchej załatwiono w ten sposób, że starszy przodkowy otrzymał 90 % płacy rębacza akordowego, pozostali robotnicy przy podsadzce 65 - 75 %. Przy zawarciu tej umowy w sprawie wozaków i robotników dniówkowych oświadczono raz jeszcze organizacjom, że przeprowadzenie jej na kopalniach natrafi na trudności, ponieważ obecny zarobek roboczy jest korzystniejszy. Obawy te sprawdziły sie, i na niektórych kopalniach, jak n.p. na kopalni Kleofas, wyłoniły się znaczne trudności, przyszło nawet nieomal do strejku, tak, że organizacje same prosiły o unieważnienie umowy o

Umowa w sprawie wozaków, robotników dniówkowych i robotników przy podsadzce.

wozakach i robotnikach dniówkowych, co też nastąpiło.

W ciągu okresu rokowań postawiły organizacje dnia 26.stycznia jeszcze cztery dalsze specjalne żądania taryfowe, a mianowicie:

1. Udzielenie dodatku dla maszynistów wyciągowych kierownikom lokomotyw, dojeżdżających do Kolei Państwowej;
2. i 3. Przyznania dodatku przysługującego zapychaczom i odpychaczom dla pławiaczy i robotników przy pomostach wysypowych w podsadzce płynnej i dla robotników przetokowych przesuwni;
4. Dodatek specjalny dla kierowników lokomotyw pod ziemią.

Żądania te odrzucono, zarówno z ogólnych względów gospodarczych, jak i dlatego, ponieważ odnośnie do części wspomnianych kategoryj robotników jest w zwyczaju albo jest możliwa zapłata akordowa.

Odrzucenie podwyżki zarobków.

Dnia 5.kwietnia przyszło do postępowania pojednawczego, w którem z powołaniem się na ciężkie stosunki eksportowe wskutek konkurencji angielskiej wszystkie podwyżki zarobków odrzucono i przywrócono moc obowiązującą dotychczasowym taryfom aż do 30.czerwca 1928.

Ciężko walczącemu górnictwu oszczędzono więc tym razem jeszcze nowych ciężarów w dziedzinie zarobków robotniczych. Pozostałe kwestje sporne odesłano napowrót stronom celem terminowych pertraktacji.

Przyszło do ponownych rokowań parytetycznych, w których jednak Związek Pracodawców nie mógł zająć innego stanowiska aniżeli do-

tychczasowe. Wskutek tego Komisja Pojednawcza i Arbitrażowa zajmowała się dnia 9.lipca przedewszystkiem raz jeszcze sprawą zmniejszenia taryfy płac dla rewiru południowego, które proponowaliśmy podnieść do 10 %, oraz kwestją przerw. Co do rewiru południowego Komisja postanowiła przed rozstrzygnięciem zasięgnąć jeszcze informacyj w Wyższym Urzędzie Górniczym o stosunkach dot. wydajności i zalegania pokładów, o kosztach wydobycia, o jakości węgla i o warunkach sprzedaży w rewirze południowym.

W kwestji przerw wydano orzeczenie, że unormowanie przerw ma nastąpić na każdej kopalni w drodze lokalnych rokowań z radą załogową, a mianowicie w terminie aż do 1.sierpnia 1928. W pertraktacjach o przerwy wyniosły organizacje zawodowe przedewszystkiem cztery zażalenia, a mianowicie:

1. Przesuwanie przerw na początek i na koniec dniówki,
2. wykorzystanie przerwy do celów roboczych,
3. Zakaz opuszczania placu kopalni podczas większej przerwy,
4. potrącanie przerw z czasu pracy i z zarobku.

O ile zażalenia te były usprawiedliwione, zarządzono środki zaradcze; przy kotłach pracujących bez przerwy również zniesiono pauzy, nie zniesiono ich natomiast dla pozostałych robotników dniówkowych i robotników w warsztatach, jak tego żądali robotnicy. Kwestja przerw

pozostała więc nadal kwestją sporną.

Druga akcja zarobkowa 1928.

Tymczasem zbliżał się termin upływu ostatniej umowy zarobkowej i aż do 15.czerwca wpłynęło nie mniej niż pięć wypowiedzeń, a mianowicie dwa od Zespołu Pracy, oraz po jednem wypowiedzeniu zarobków od Centrali Chrześcijańskich Związków Zawodowych, od nowo założonego Centralnego Związku Zawodowego Polskiego i od Centralnego Związku Górników w Polsce w Krakowie.

Żądania zarobkowe i taryfowe obejmowały następujące punkty:

1. Podwyżka wszystkich zarobków o 30 %, przyczem domagano się osobnego traktowania kopalń kruszcu,
2. Zniesienie wynagrodzenia wyjątkowego w służbie przy pogotowiu pracy.
3. Usunięcie miesiecznego ryczałtu stróżów, dozorców, woźnych itd.,
4. Uwzględnienie niezałatwionych żądań specjalnych ze stycznia dla kierowników lokomotyw pod ziemią, robotników przy podsadzce płynnej i przetokowych.

Następnie żądał Zespół Pracy w osobnem piśmie rewizji postanowień o węglu deputatowym i o żywicielach w § 8 umowy taryfowej i pewnej rewizji parytetycznego postępowania pojednawczego w § 1[illegible] umowej taryfowej. Nadto pozostawały otwarte, jak wyżej wspomniano, kwestja rewiru południowego i kwestja przerw.

Na 27.czerwca zaproszono na rokowania parytetyczne. Ponieważ jednak we właściwych kwestjach zarobkowych znajdowały się jeszcze z obu stron w toku interwencje u najwyższych instancyj rządowych, przeto rokowania ograniczyły się do sprawy rewiru południowego i przerw. Wobec rozbieżnych zapatrywań nie doszło oczywiście znowu do porozumienia co do tych punktów i pracobiorcy oświadczyli, że zwrócą się ponownie do Komisji Pojednawczej i Arbitrażowej.

Komisja Pojednawcza i Arbitrażowa, która tymczasem na podstawie swego orzeczenia z dnia 9.lipca zasięgnęła żądanych informacyj o sytuacji rewiru południowego, wyznaczyła w kwestji rewiru południowego dalszą rozprawę na dzień 16.lipca. Na rozprawie tej Komisja wydała orzeczenie, że różnicę zarobków między rewirem południowym a centralnym obniża się z 6 na 4 % z wyjątkiem kopalni "Dębieńsko", dla której obniżono tę różnicę z 6 % na 5 %, oraz kopalni Knurów, dla której obniżono ją z 6 na 2 %, a mianowicie począwszy od dnia 1. sierpnia 1928. Jakkolwiek ze strony pracodawców nie zaniedbano niczego, aby nie dopuścić do przeprowadzenia powyższego orzeczenia, przyczem wskazywano zwłaszcza na nieodpowiedni sposób ustalania taryf dla poszczególnych kopalń, orzeczenie stało się prawomocnem wskutek uznania go za obowiązujące przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej.

Redukcja obniżki zarobków dla rewiru południowego.

Biblioteka Śląska

W sprawie właściwych żądań zarobkowych przyszło do rokowań parytetycznych dnia 21. lipca.

Jak można było oczekiwać, pertraktacje z wszystkiemi ugrupowaniami pozostały bez rezultatu, ponieważ sytuacja na kopalniach nie pozwalała na nowe ciężary zarobkowe i robotnicy zwrócili się z temi sprawami do Komisji Pojednawczej i Arbitrażowej.

Zajęła się ona konfliktem zarobkowym po raz pierwszy dnia 31.lipca, nie wydała jednak orzeczenia, ponieważ nie można było uzyskać większości.

Załatwiwszy tymczasem sprawę rewiru południowego, Komisja Pojednawcza i Arbitrażowa zajęła się ponownie dnia 28.sierpnia ogólnemi konfliktami zarobkowemi. Wydano orzeczenie, którem z ważnością od 1.września 1928 aż do końca lutego 1929 ustalono dla robotników akordowych podwyżkę 4%, dla robotników opłacanych od dniówki poniżej 24 lat 6%, a dla takichże robotników ponad 24 lat podwyżkę 9%. Orzeczenie zawierało nadto klauzulę, że w razie wzrostu urzędowego wskaźnika drożyźnianego o 3 % umowa zarobkowa może być wypowiedziana i wcześniej w terminie 14-dniowym przed końcem miesiąca.

Pominąwszy nadzwyczaj dla ruchu niepożądany podział ogółu robotników na dwie kategorje wieku i pomnożenie i tak już o wiele z-

licznych pozycyj taryfowych prawie w dwójnasób, orzeczenie postanawiało również, że spór o przyznanie wyższych stawek płac specjalnie dla kopalni kruszcu w Białym Szarleju ma być raz jeszcze przedmiotem osobnej rozprawy przed Komisją Pojednawczą.

U miarodajnych instancyj wdrożono wszelkie kroki, aby zapobiec uznaniu orzeczenia za obowiązujące, zwłaszcza ze względu na jego niekorzystne warunki uboczne. To się też po części udało, ponieważ Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej odmówiło na razie nadania orzeczeniu mocy obowiązującej i odesłało je Komisji Pojednawczej i Arbitrażowej celem przeredagowania. Nowa redakcja orzeczenia, wydana 20.września 1928, nie zawierała już klauzuli tyczącej się wzrostu drożyzny o 3 %, ani specjalnego postanowienia w sprawie kopalni Biały Szarlej, natomiast pozostały bez zmiany wszystkie postanowienia zasadnicze oraz podział robotników według wieku. Orzeczeniu temu nadał Minister Pracy i Opieki Społecznej moc obowiązującą.

Jesienna podwyżka zarobków 1928.

Na skutek tej podwyżki podniósł się zarobek przeciętny do grudnia 1928 na 8,96 zł, zarobek rębaczy na 12,48 zł.

Ze spraw zarobkowych, unormowanych bez rokowań parytetycznych, należy jeszcze wspomnieć o płacach strażaków, odźwiernych i woźnych. Wobec niejednolitego wynagradzania strażaków.

okazała się potrzeba określenia jednolitej wytycznej i postanowienia, że do grup a i b robotników fachowych wolno zaliczać tylko załogę strażacką posiadającą pełne fachowe wyszkolenie.

Aby również w odniesieniu do odźwiernych i woźnych położyć koniec niejednolitym wynagrodzeniom, a z drugiej strony módz lepiej wynagradzać ludzi na stanowiskach, wymagających pewnego zaufania, postanowiono, że ludzie specjalnie na to zasługujący mogą otrzymywać wynagrodzenie przodowników (poz.38).

Umowa taryfowa dla kopalń węgla kamiennego była zawarta i drukowana po raz ostatni w roku 1920. W ciągu 8 lat od tego czasu umowy częściowe i różne orzeczenia do poszczególnych paragrafów wprowadziły tak obszerne i rozliczne zmiany, że poprostu trudno się było w niej zorjentować. Wobec tego zajęto się nowem opracowaniem wszystkich przepisów umowy taryfowej z uwzględnieniem wszystkich dokonanych w niej zmian i we wrześniu 1928r. ogłoszono nowe wydanie umowy taryfowej, opatrzone szczegółowemi objaśnieniami i szeregiem załączników.

Nowe opracowanie umowy taryfowej.

Jak wspomniano, umowa zarobkowa zawarta na jesień 1928 miała obowiązywać aż do końca lutego 1929. Wbrew oczekiwaniu organizacje robotnicze wypowiedziały taryfy już dnia 15. stycznia 1929 na 31.stycznia 1929. Do wypo-

Akcja zarobkowa na wiosnę 1929.

wiedzeń dołączono, oprócz żądania ogólnej podwyżki zarobków o 20 %, szereg dalszych żądań do regulacji płac i do umowy taryfowej. Ze sposobu postępowania organizacyj poznać było odrazu, że była to akcja wyraźnie bojowa, wyrosła na podłożu bynajmniej nie wyłącznie ekonomicznem, ale stojąca pod silnym wpływem momentów zawodowo-związkowych i wewnętrzno-politycznych. Powstała była bowiem tymczasem nowa organizacja zawodowa pod nazwą "Generalna Federacja Pracy", co pobudziło wszystkie pozostałe organizacje do skupienia swych sił.

Na wypowiedzenie taryf odpowiedział Związek Pracodawców organizacjom, że do pertraktacji przystąpić nie może, ponieważ umowa zarobkowa jeszcze obowiązuje. Następnie zwrócił się Związek Pracodawców również do kompetentnych władz z prośbą o potwierdzenie tego stanowiska, do której to prośby przychylił się Komisarz Demobilizacyjny z polecenia Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej, przez odpowiednie obwieszczenie i w drodze oficjalnego pisma. Organizacje robotnicze odpowiedziały na odmowę przystąpienia do przedterminowych pertraktacyj zarobkowych ze strony Związku Pracodawców w ten sposób, że pismem z dnia 30. stycznia skierowanem do wszystkich kopalń wypowiedziały na 14 dni naprzód stosunek roboczy dla wszystkich robotników na podstawie uchwał rad załogowych i na 11.lutego zapowie-

działy powszechny strejk górniczy. Ultimatum to skłoniło Rząd do pośredniczenia w konflikcie, tembardziej, że wskutek nadzwyczaj ostrych mrozów strejk górniczy byłby naraził całą ludność na poważne szkody. Nie mogąc jednak odstąpić od zasadniczego stanowiska co do dotrzymania obowiązujących umów zarobkowych, wezwał Rząd strony do pertraktacyj nad idealną częścią żądań organizacyj, t.zn. nad żądaniami dot. umowy taryfowej i nad zmianami zasadniczych postanowień regulacji płac. Na te rokowania, które ciągnęły się przez kilka tygodni, zaprosił Komisarz Demobilizacyjny pod swojem przewodnictwem. Aczkolwiek Związek Pracodawców stał na stanowisku, że także wszelkie "idealne" żądania kosztują pieniądze i dlatego mogą być załatwione tylko w związku z ogólną kwestją zarobkową, nie mógł jednak uchylić się od rokowań wyznaczonych przez władzę. W każdym razie powiodło się tym sposobem zapobiec grożącemu strejkowi.

Co się tyczy rzeczowej strony żądań, obejmowały one, pominąwszy żądanie ogólnej 20%towej podwyżki, nie mniej niż 45 pozycyj.

Chodziło o żądania następujące:

Żądania Organizacyj Górników.

I.

Zespół Pracy.

1. Podwyżka o 20 % od 1.lutego 1929.
2. Osobne dodatki dla robotników fachowych
3. Zaliczenie murarzy do grupy a).

4. Ustalenie zarobku taryfowego jako zarobku minimalnego (10 % ponadto).

5. Wprowadzenie osobnej pozycji dla wrębiarzy.

6. Zawarcie umowy dot. nowych linji wytycznych dla rad załogowych.

7. Wyrównanie zarobków dla kopalni Biały Szarlej.

8. Dodatek dla kierowników lokomotyw dojeżdżających do kolei państwowej.

9. Dodatek dla przetokowych.

10. Dodatek dla kierowników lokomotyw pod ziemią.

11. Dodatek dla robotników przy podsadzce płynnej.

12. Zrównanie zarobków rewiru południowego.

13. Usunięcie zapłaty ryczałtowej strażaków, stróżów i odźwiernych.

14. Skrócenie czasu pracy pod ziemią.

15. Usunięcie przerw.

16. Zniesienie pogotowia pracy.

17. Skrócenie czasu pracy strażaków.

18. Zmiana § 8, węgiel deputatowy.

19. a) Usunięcie ograniczenia wieku dla najwyższej grupy (21 lat), rozszerzenie tej grupy.

    b) Usunięcie granicy wieku (21 lat) odnośnie do ilości węgla dla żywicieli.

    c) Przyznanie węgla nieżonatym poniżej 21 lat.

    d) Podwyższenie deputatu dla wszystkich innych nieżonatych o 10 - 20 ctr.

    e) Podwyższenie deputatu dla robotnic o 10 ctr.

    f) Zmiana postanowień tyczących się żywicieli (bezrobocie, własne dochody).

    g) Uznanie kostki II jako sortymentu deputatowego.

19. Udzielenie węgla inwalidom (45 ctr.).

20. Bezpartyjny przewodniczący w parytetycznym Wydziale Fachowym, § 1?.

21. Zmiana systemu płac akordowych, obniżenie wymaganej wydajności (Stan z roku 1923).

II.

Generalna Federacja Pracy.

Dodatek dla robotników fachowych

Usunięcie przerw.

Usunięcie pogotowia pracy.

Dodatek dla robotników przy podsadzce płynnej.

22. Parytetyczny Wydział Fachowy dla łagodzenia sporów dla organizacyj postronnych.

23. Dostarczanie odzieży roboczej albo przyznanie osobnego dodatku dla sygnalistów.

III.

Zjednoczenie Chrześcijańskich Związków Zawodowych.

Usunięcie przerw.

Zniesienie pogotowia pracy stróżów i strażaków.

24. Dla wszystkich robotników ma czas pracy wynosić przeciętnie 8 godzin dziennie i przeciętnie 48 godzin tygodniowo, nie 56 godzin w zakładach pracujących bez przerwy.

25. Również skrócone dniówki muszą być opłacane za 8 godzin.

26. Urlop ma być udzielany od 16.roku życia (dawniej od 17 lat).

Czas przepracowany przed 16.rokiem ma być uwzględniany przy obliczaniu urlopu.

27. Wypłata zarobków ma odbywać się w 3, a nie w 2 ratach.

Postanowienia tyczące się żywicieli: ograniczenie roszczenia żywiciela przy własnym dochodzie 112 zł miesięcznie w razie kilku osób po 40 zł.

Dopuszczenie do parytetycznego Wydziału fachowego dla łagodzenia sporów.

Ustalenie zarobków taryfowych jako zarobków minimalnych;wyjątki tylko w razie lenistwa.

28. W regulacji płac należy wszędzie skreślić stawkę zarobków w chodnikach (rębacze, rębacze młodsi i nakładacze).

29. Rębacz młodszy ma zarabiać conajmniej 90 % tego co zarabia rębacz właściwy (dotychczas przeciętnie 90 %).

30. Nakładacz ma zarabiać przeciętnie 8[illegible] % zarobku rębacza właściwego (dotąd 70 %).

31. Ludzie w wieku lat 16-18 nie mają być zatrudniani jako nakładacze.

32. Rębacze i rębacze młodsi pracujący na dniówkę mają otrzymywać płace akordowe rębaczy młodszych (poz.11 i 12).

33. Cieśle górniczy (poz.23) mają otrzymywać o 3 % mniej aniżeli cieśle górniczy przodownicy (poz.22) (dotychczas 8,55 do 9,57 zł).

34. Cembrowiacze (poz-26 i 27 mają otrzymywać płace taryfowe rębaczy i rębaczy młodszych pracujących na dniówkę.

35. Rębacze i rębacze młodsi pracujący na dniówkę (poz.18 i 19) mają otrzymywać stawki taryfowe rębaczy w akordzie.

36. Granica wieku dla podziału rurarzy (ponad 25 lat cieśle górniczy, 25 lat i mniej cembrowiacze) ma być zniżona do 24 lat.

37. Murarze pod ziemią mają otrzymywać płacę taryfową rębaczy akordowych na średnim filarze (poz.6).

38. Wozaków dzieli się na trzy kategorje.

39. 20 %-owe potrącenie dla sygnalistów za dnie, w których niema wydobycia, ma być zniesione.

40. Grupa e robotników fachowych ma zostać skreślona.

41. Zamiast grupy e należy wstawić: Grupa d ponad 24 lat.

Postanowienie tyczące się zmniejszonej taryfy płac dla rewiru południowego ma być usunięte.

42. Strażaków należy zaszeregować w trzy grupy robotników fachowych:
grupa a po 7 latach służby
" b " 5 " "
" c przy wstąpieniu do służby.

43. Różnicę pomiedzy płacami rębaczy a nakładaczy należy zredukować do 10 %, zwłaszcza na kopalniach kruszcu.

44. Usuniecie zróżniczkowania płac dla wozaków i klasyfikacja według czasu zatrudnienia.

IV.

Centralny Związek Górników.

Żąda się umowy taryfowej i porządku płac z r. 1920 (przed 1924).

Polska ustawa o urlopach ma być wprowadzoną na Górnym Śląsku.

Polska ustawa o czasie pracy my być wprowadzoną na Górnym Śląsku oraz dawny taryfowy czas pracy 7 1/2 godzin.

Zwalnianie członków rad załogowych od obowiązków ma odbywać się jak dawniej.

Postanowienia o węglu deputatowym mają brzmieć jak w taryfie z r. 1920.

Inwalidzi mają dostawać conajmniej 40 ctr. węgla (rębacze mają go dostarczać bezpłatnie).

Usuniecie przerw.

45. Przegrupowanie robotników na koksowniach kopalnianych.

Jak widać z tego zestawienia, chodziło o żądania po części nadzwyczaj daleko sięgające i bardzo kosztowne. Kalkulacja przypuszczalnych następstw pieniężnych t.zw. żądań idealnych dała w wyniku obciążenie o przeszło 53 % a wraz z ogólnem żądaniem zarobkowem wzrost obciążenia z tytułu zarobków o przeszło 73 %.

Większość tych żądań odnosiła sie do poprawy zarobków w poszczególnych grupach taryfowych, jak dla robotników fachowych, murarzy, wrębiarzy, kierowników lokomotyw, prze-

tokowych, robotników w podsadzce płynnej, rębaczy młodszych, nakładaczy, cieśli górniczych, inwalidów itd. Z pozostałych żądań tyczyły się umowy taryfowej: Skrócenie czasu pracy, usunięcie przerw, zniesienie pogotowia pracy, podwyższenie ilości węgla deputatowego, reforma postanowień o żywicielach, wprowadzenie parytetycznej instancji pojednawczej z bezpartyjnym przewodniczącym, urlopy dla 16-toletnich, wypłaty w trzech ratach i wprowadzenie rozszerzonych postanowień urlopowych na podstawie ustawy obowiązującej w Królestwie.

Poza ramami taryfy stały żądania ułożenia nowych wytycznych dla rad załogowych oraz deputatu węgla dla inwalidów.

Reszta żądań odnosiła się do zmian zasadniczej części regulacji płac. Najdonioślejsze były przy tem żądania ustalenia zarobku taryfowego jako zarobku minimalnego dla robotników akordowych, zniesienia pogotowia pracy, zwiekszenia udziału zarobków rębaczy młodszych i nakładaczy, zwłaszcza w kopalniach kruszcu, usunięcia 20%-wego potrącenia dla sygnalistów i maszynistów wyciągowych w dniach w których niema wydobycia, oraz wyrównania zarobków w rewirze południowym.

Pertraktacje w sprawie tych licznych żądań po części doniosłego znaczenia były z natury rzeczy nadzwyczaj trudne, tembardziej, iż stale trzeba było pertraktować osobno z trzema ugrupowaniami robotniczemi, mianowicie

z Zespołem Pracy, z Generalną Federacją Pracy wraz z Centralą Chrześcijańskich Związków Zawodowych, oraz z Centralnym Związkiem Górników. Aczkolwiek osiągnięto w ciągu rokowań pod przewodnictwem Komisarza Demobilizacyjnego pewne zbliżenie w niektórych punktach, jak n.p. co do robotników fachowych, przegrupowania murarzy, ryczałtowych wynagrodzeń odźwiernych, stróżów, woźniców itd., i w sprawie wprowadzenia instancji pojednawczej z bezpartyjnym przewodniczącym, jednak w większej części punktów rokowania były bez rezultatu, ponieważ Związek Pracodaw nie mógł zgodzić się na znaczniejsze koncesje ze względu na połączone z tem obciążenie. Szczególną rolę grało w tych pertraktacjach żądanie zagwarantowania zarobku minimalnego dla robotników akordowych, do czego pracodawcy pod żadnym warunkiem przychylić się nie mogli. Prócz tego, zgodnie z dotychczas zajmowanem stanowiskiem, oświadczono raz jeszcze organizacjom, że specjalne żądania taryfowe, stanowiące podwyżkę zarobków o 53 %, mogą być tylko traktowane łącznie z ogólną podwyżką zarobków. Pertraktacje ogólne z poszczególnemi organizacjami robotniczemi toczyły się począwszy od dnia 4.marca, t.zn. już po wygaśnięciu dawnej umowy zarobkowej, i naturalnie wobec wysokości żądań nie doprowadziły do rezultatu.

Na wniosek robotników zajęła się następnie kwestjami spornemi Komisja Pojednawcza i Arbi-

trażowa w rokowaniach dnia 11. i 12. marca, a mianowicie na razie wykluczono ogólne żądania zarobkowe i zajęto się całym kompleksem żądań specjalnych do umowy taryfowej i regulacji płac.

Żądania taryfowe specjalne.

Komisja wydała orzeczenie, obejmujące 22 punkty i obowiązujące na czas od 1.marca aż do 31.sierpnia 1929r. Orzeczeniem tem nie będziemy się tutaj bliżej zajmowali, ponieważ z powodu braków natury formalnej i materjalnej nie uzyskało ono nadania mu mocy obowiązującej przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej. Zaznaczamy jedynie, że ustalało ono zagwarantowane zarobki minimalne dla kategoryj robotników akordowych, będące przy normalnej wydajności o 10 % powyżej przewidzianych zarobków taryfowych.

Zagwarantowane zarobki minimalne.

Tymczasem Komisja Pojednawcza naznaczyła dnia 18.marca rokowania parytetyczne w sprawie ogólnej podwyżki zarobków. Wydano orzeczenie, według którego ustalono podwyżkę zarobków w wysokości 5 % z ważnością od dnia 1.marca do dnia 31.sierpnia 1929r.

Żądaniami taryfowemi specjalnemi zajmowała się Komisja Pojednawcza ponownie dnia 8.kwietnia, przyczem wydała pewne postanowienia uzupełniające do orzeczenia z 11. i 12. marca odnośnie do kopalń kruszcu. Dalszem ważnem postanowieniem orzeczenia z dn.8.kwietnia było nadto, że rozstrzygnięcie w sprawie zagwa-

rantowanych zarobków minimalnych dla kategoryj akordowych miało uledz rewizji, a mianowicie w drodze osobnego postępowania pojednawczego.

Orzeczenie w sprawie ogólnej 5 %-wej podwyżki zarobków zostało tymczasem uznane za obowiązujące; wobec tego celem wyjaśnienia niejasności spowodowanych nadaniem mocy obowiązującej orzeczeniu o podwyżce zarobków przed nadaniem jej wcześniejszemu orzeczeniu o kwestjach taryfowych specjalnych, Komisja Pojednawcza dnia 22.kwietnia ustaliła nową redakcję orzeczeń z dnia 11./12.marca i z dnia 8. kwietnia.

Najważniejsze postanowienia tego orzeczenia były następujące:

Ustalono ostatecznie te kategorje robotników, które mogą być zatrudniane w pogotowiu pracy, z zachowaniem zasady wynagrodzenia.

Ryczałtowe wynagrodzenie stróżów, odźwiernych i posłańców uwarunkowano zobowiązaniem do zapłaty minimalnej za przepracowane dniówki i godziny nadliczbowe.

Robotnikom fachowym przyznano osobną podwyżkę w wysokości 5 - 10 %, której szczegółowy podział miał ustalić Wydział Fachowy.

Trwanie przerw skrócono do jednej godziny.

Osobne podwyżki ustalono dla kierowców lokomotyw pod ziemią i na powierzchni, wozaków, sygnalistów na podszybiach i robotników

dniówkowych, zarówno na kopalniach węgla kamiennego jak i na kopalniach kruszcu.

Dalszym rokowaniom parytetycznym w Wydziale Głównym wzgl. w Wydziałach Fachowych przekazano sprawy następujące: wytyczne dla rad załogowych, deputaty dla robotników podlegających umowie taryfowej, sprawę instancji pojednawczej z bezpartyjnym przewodniczącym, pogotowie pracy strażaków, kwalifikację cieśli górniczych i wyrównania zarobków na kopalni Biały Szarlej.

W sprawie deputatów węglowych dla inwalidów uznała się Komisja Pojednawcza i Arbitrażowa za niekompetentną, z tem, że uregulowanie tej sprawy należy pozostawić władzom wojewódzkim.

Temu orzeczeniu z dnia 22.kwietnia nadano moc obowiązującą. Jego następstwa finansowe wynoszą mniejwięcej 6 3/4 %.

Pominąwszy ogólną podwyżkę zarobków, z pośród postanowień orzeczenia szczególnie niekorzystne było wykluczenie z pogotowia pracy dozorców maszyn pracujących bez przerwy, oraz skrócenie przerw do jednej godziny. Pewną ulgę przyniosło natomiast orzeczenie o tyle, że kwestja zagwarantowanego zarobku minimalnego dla robotników akordowych została na razie odłożona, oraz że oddalono wniosek o usunięcie różnicy zarobków w rewirze południowym i zupełne usunięcie przerw.

Wkrótce po nadaniu orzeczeniu mocy obowiązującej odbyły się w kwestji nierozstrzygniętych jeszcze punktów rokowania parytetyczne, do których orzeczenie strony zobowiązywało.

W pierwszym rzędzie pertraktowano w sprawie osobnej podwyżki zarobków robotników fachowych i dnia 24.maja ułożono się, że zarobki fachowców kategoryj a - e miały otrzymać stopniowane podwyżki od 5 do 10 %.

Nadto pertraktowano w sprawie pogotowia pracy strażaków, przyczem ze strony pracodawców żądano 12-to godzinnej służby pogotowia, wprawdzie nie dla strażaków zatrudnionych robotami rzemieślniczemi, ale dla tych, którzy są zajęci przy straży i ćwiczeniach na stacji pożarnej. Co do tego punktu nie zdołano jednak osiągnąć porozumienia.

Pertraktacje w sprawie wytycznych dla rad załogowych skończyły się również na niczem, ponieważ Związek Pracodawców nie zgodził się na żądane rozszerzone zwalnianie radców załogowych od pracy.

Utworzenie parytetycznej instancji pojednawczej z bezpartyjnym przewodniczącym opóźniło się z powodu kwestji kosztów. Związek Pracodawców proponował, ażeby koszty przewodniczącego ponosiły obie strony po połowie. Robotnicy jednak nie byli skłonni wziąć kosztów na siebie, i oświadczyli, że będą się starali, ażeby koszty te były pokrywane z funduszów publicznych.

Posunięcie personelu cieśli górniczych

do grupy przodowników i skreślenie grupy cieśli górniczych odrzucono.

Na przewidziane w orzeczeniu osobne rokowania w sprawie specjalnej podwyżki zarobków dla kopalni Szarlej Biały Związek Pracodawców się nie zgodził, motywując odmowę tem, że zawarte taryfy mają obowiązywać w całem zagłębiu.

Wnioski organizacyj w sprawie zwiększenia deputatów węgla oddalono.

Po wspomnianych rokowaniach parytetycznych cały szereg niezałatwionych punktów pozostał zatem jeszcze w zawieszeniu. W sprawie przegrupowania personelu cieśli górniczych oraz pogotowia pracy strażaków organizacje robotnicze zwróciły się ponownie do Komisji Pojednawczej, która dnia 24.lipca wydała orzeczenie co do tych punktów.

Orzeczenie w sprawie cieśli górniczych.

Co do cieśli górniczych orzeczenie stanowiło, że wszyscy cieśle górniczy, płaceni przed 1.sierpnia według grupy cieśli górniczych, mają zostać zaliczeni do grupy przodowników, co równało się podwyżce zarobku o przeszło 1.-zł.

W sprawie pogotowia pracy strażaków Komisja Pojednawcza stanęła na temsamem stanowsiku co Związek Pracodawców i wykluczyła z dwunastogodzinnej służby w pogotowiu pracy tylko strażaków, zatrudnionych w charakterze rzemieślników. Ze względu na wielkie obciążenie pieniężne, które pociągnęłoby za

sobą orzeczenie w sprawie cieśli górniczych, Związek Pracodawców nie przyjął tego orzeczenia i przedsięwziął u władz kroki celem niedopuszczenia do nadania mu mocy obowiązującej.

Zagwarantowany zarobek robotników akordowych

Wkrótce po załatwieniu tych kwestyj Komisja Pojednawcza zajęła się ponownie sprawą zagwarantowanego zarobku minimalnego robotników akordowych. Dnia 14.sierpnia doszło w tej sprawie do orzeczenia, według którego zarobek taryfowy miał być uważany przy normalnej wydajności za zarobek normalny, przy wyższej wydajności zarobek miał być większy, przy niższej wydajności mniejszy, o ile mniejsza wydajność nastąpiła z winy robotnika. W każdym innym wypadku, o ile zarobek nie osiąga płacy taryfowej, robotnikowi przysługuje prawo żądania rewizji jego stawek akordowych. Kwestje sporne załatwieją się w drodze rokowań pomiedzy zarządem kopalni a radą robotniczą, w razie niedojścia do porozumienia rozstrzyga je parytetyczny Wydział Fachowy dla łagodzenia konfliktów.

Orzeczenie to zostało zaakceptowane przez Związek Pracodawców, ponieważ normawało kwestję zagwarantowanych zarobków robotników akordowych w sposób znośniejszy aniżeli przewidywało to orzeczenie z dnia 11/12 marca, które nie uzyskało mocy obowiązującej.

Od początku zatem roku sprawozdawczego 1929 pertraktowano i orzekano bez przerwy co

do ogromnej ilości spraw zarobkowych i taryfowych, i dawne żądania nie były jeszcze w całości załatwione, gdy już znowu wszystkie organizacje górników w połowie sierpnia wystąpiły z nowemi wypowiedzeniami i żądaniami.

Akcja zarobkowa w jesieni 1929.

Organizacje robotnicze wszczęły swą akcję znowu w trzech oddzielnych grupach, któremi były: Zespół Pracy (z 6 zrzeszonemi organizacjami), Generalna Federacja Pracy i Centralny Związek Górników. Centrala Chrześcijańskich Związków Zawodowych nie szła tym razem wspólnie z Generalną Federacją Pracy, lecz z Zespołem Pracy.

Podobnie jak w akcji zarobkowej z początkiem roku wszystkie trzy grupy wysunęły oprócz żądania ogólnej podwyżki zarobków, znowu wielką ilość taryfowych żądań specjalnych do umowy zbiorowej i do porządku płac, razem nie mniej niż 48 żądań, których konsekwensje finansowe wynosiły przeszło 54 % ogólnej sumy zarobków. Do tego dołączało się nadto żądanie ogólnej podwyżki zarobków, przyczem Zespół Pracy żądał 17 % podwyżki, Centralny Związek Górników zaś 20 %.

Żądania uboczne obejmowały:

Zrównanie zarobków rewiru południowego,

Zagwarantowanie zarobku minimalnego dla robotników akordowych w wysokości 10 % ponad zarobek taryfowy,

Zwiększenie deputatów węgla,

Zwiększenie udziału zarobkowego rębaczy młodszych i nakładaczy w akordzie, zwłaszcza w kopalniach kruszcu,

Skrócenie czasu pracy pod ziemią /C.Z.G./,

Zniesienie pogotowia pracy /C.Z.G./,

Zniesienie przerw /C.Z.G./,

Węgiel dla inwalidów,

Usunięcie 20%-wej obniżki zarobków robotników w szybie w dniach, w których wydobycie się nie odbywa, oraz

osobne dodatki dla robotników całego szeregu kategoryj +/.

Było z góry jasnem, że wobec tak olbrzymiej ilości żądań o tak znacznej doniosłości pieniężnej dojść do porozumienia w drodze rokowań parytetycznych było wykluczone, zwłaszcza iż wiązanka żądań jednej organizacji znowu była odmienną aniżeli drugiej.

Rokowania parytetyczne odbyły się dnia 23., 24. i 25. września 1929, i, jak wspomniano, nie doprowadziły do rezultatu.

Zespół Pracy i Generalna Federacja Pracy odwołały się do Komisji Pojednawczej, podczas gdy Centralny Związek Górników nie przyłączył się do tego, zastrzegając sobie dalsze samodzielne kroki.

Komisja Pojednawcza wydała dnia 3.października 1929 orzeczenie, którem ustalono z ważnością od 15.września 1929 dla kopalń węgla i kruszcu ogólną podwyżkę zarobków w wysokości 4 %. Bardzo doniosłą i w historji instytucyj pojednawczych na

Podwyżka zarobków w jesieni 1929.

+/ /dla starszych rębaczy, rębaczy na dniówkę i rębaczy młodszych, cembrowiaczy, cieśli zatrudnionych przy reparacji szybu, robotników przy podsadzkach mokrych, murarzy i rurkarzy, wozaków, robotników zatrudnionych w mokrych lub gorących miejscach pracy, kierowców lokomotyw elektrycznych i pędzonych zgęszczonem powietrzem, drewiarzy, przodowników, kontrolerów marek i kąpielowych, sygnalistów, fachowców zatrudnionych pod ziemią, spawaczy, przetokowych, rzemieślników wykonujących niebezpieczne prace w szybach, młotowników, robotników dniówkowych, robotnic, sanitarjuszy, palaczy, inwalidów, wrębiarzy/przy spuszczaniu drzewa, i innych/.
robotników/

Polskim Górnym Śląsku dotąd niebywałą była okoliczność, że ustalono, iż orzeczenie ma obowiązywać aż do 31.grudnia 1930,t.zn. na przeciąg aż piętnastu miesięcy. Dodano jednak coprawda klauzulę, według której w wypadku wzrostu drożyzny o 10 % wypowiedzenie może nastąpić już dnia 1.sierpnia 1930r.

Dalsze ważne postanowienia owego orzeczenia były: ustalenie dodatku procentowego dla starszych w przodku, zniesienie 20%-wej obniżki zarobków robotników/w szybie/za dni w których niema wydobycia, i poważne zwiększenie udziału zarobkowego rębaczy młodszych /95%/ i nakładaczy/85 wzgl.80%/ w kopalniach kruszcu.

Prócz tego wielką ilość wyżej wspomnianych kategoryj robotników uwzględniono osobno.

Tymczasem pomimo wszelkich przedstawień nadano moc obowiązującą również i orzeczeniu w sprawie zaszeregowania cieśli górniczych do wyższej grupy. W związku z tem, nowe orzeczenie z dn. 3.października postanawiało również analogiczne przesunięcie murarzy pod ziemią.

Ogólne obliczenie konsekwencji pieniężnych koncesyj specjalnych, przyznanych tem orzeczeniem oraz orzeczeniem o cieślach górniczych, dawało w wyniku nowe obciążenie płacami w wysokości przeciętnie 1,33 %. Cała podwyżka zarobków wynosiła zatem, ponieważ i koncesje specjalne podlegały 4%-wej podwyżce, 5,39%.

Pomimo tego dotkliwego zwiększenia kosztów robocizny, a więc i kosztów własnych, przemysł górniczy zdecydował się przyjąć orzeczenie. Głównemi powodami, które go do tego skłaniały, były: z jednej strony długi okres ważności orzeczenia, który obie-

cywał kopalniom pewien czas spokojnego rozwoju, z drugiej zaś strony pragnienie położenia końca niespokojnej sytuacji na rynku pracy. Już w ciągu rokowań odbyły się ze strony poszczególnych grup robotniczych różne kongresy rad załogowych, na których między innemi operowano niejednokrotnie groźbą strejku. Po ogłoszeniu orzeczenia o zarobkach w przemyśle górniczym nastąpiły dalsze kongresy i na nich jednogłośnie uchwalono orzeczenie odrzucić. Powodem odrzucenia była nie tyle rzekomo niedostateczna podwyżka, ile niezwykle długi - jak na Górny Śląsk - okres ważności orzeczenia.

Minister Pracy uznał jednak za stosowne niebawem po ogłoszeniu orzeczenia nadać mu moc obowiązującą, wbrew woli organizacji robotniczych.

Posunięcie to wywołało w niektórych kołach robotniczych pewne zaniepokojenie. Także organizacje robotników hutniczych zamierzały wysunąć żądania podwyżki zarobków i już od pewnego czasu czuły się pokrzywdzone przez odmowne orzeczenie w przemyśle żelaznym i rzekome opóźnianie uwzględnienia dalszych swych życzeń. Nadchodzące wybory komunalne również podniecały umysły; w ten sposób widmo strejku znowu zawisło nad zagłębiem. Nastąpiła nowa serja kongresów rad załogowych i zgromadzeń robotników poszczególnych przedsiębiorstw, na których postanowiono powszechnego strejku na razie nie rozpoczynać, natomiast dnia 6.listopada 1929 urządzić 24-godzinny strejk protestacyjny. Wbrew oczekiwaniu strejk ten, pominąwszy roboty bezwzględnie konieczne, został prawie solidarnie przeprowadzony w kopalniach węgla,

Strejk protestacyjny.

kruszcu, hutach żelaznych i metalowych /na kopalniach węgla strejkowało przeciętnie 94%/. Celem manifestacji było, o ile chodzi o przemysł górniczy, skłonienie Związku Pracodawców do rewizji wysokości podwyżki i długiej ważności umowy zarobkowej pomimo nadania orzeczeniu mocy obowiązującej.

W związku z rokowaniami zarobkowemi Związek Pracodawców dążył do tego, aby również umowę taryfową, która już od r. 1920 znajdowała się w stanie wypowiedzenia, znowu wprowadzić w życie, uwzględniwszy w niej wszystkie odnośne umowy częściowe i orzeczenia, i w ten sposób dojść znowu do zupełnie jasnych stosunków, o ile możności na przeciąg kilku lat. Komisja Pojednawcza, która zajmowała się kwestją zarobków, nie zdecydowała się na wydanie orzeczenia w sprawie umowy taryfowej, ponieważ była zdania, że kwestja umowy taryfowej ma jeszcze raz być przedmiotem bezpośrednich rokowań wzgl. osobnych wniosków do Komisji Pojednawczej. Wobec tego, że i władzom wiele zależało na tem, aby w dziedzinie taryfowej znowu nastały zupełnie uporządkowane stosunki, i aby o ile możności wszystkie powody do zaniepokojenia wśród robotników były usunięte. Komisarz Demobilizacyjny wezwał strony na 31.października do bezpośrednich rokowań w jego obecności w sprawie pozostałych jeszcze do załatwienia żądań dot. umowy taryfowej. Rokowania te obejmowały rewizję postanowień co do uznania nieżonatych żywicieli w § 8 umowy taryfowej, zwiększenie deputatów węgla dla młodszych "żywicieli", oraz utworzenie bezpartyjnej instancji pojednawczej w myśl § 13 umowy taryfowej.

Nadto zażądano ponownie załatwienia przydziału węgla dla inwalidów i ustalenia nowych wytycznych dla rad załogowych z większemi swobodami. Na pertraktacje o przydział węgla dla inwalidów Związek Pracodawców i tym razem się nie zgodził z uwagi na swą niekompetencję. Kwestję wytycznych dla rad załogowych na razie pozostawiono w spokoju, ponieważ nie chodziło przy tem o sprawę należącą do umowy taryfowej.

W sprawie warunków co do żywicieli w § 8 oraz w kwestji utwprzenia instancji rozjemczej Wydziału Fachowego dla łagodzenia sporów w myśl § 13 osiągnięto dnia 7. listopada 1929 pełne porozumienie z wszystkiemi organizacjami robotniczemi, przyczem ułożono również osobny regulamin dla nowej instancji rozjemczej.

Instancja rozjemcza Wydziału Fachowego.

Przez umowę powyższą, umowa taryfowa z uwzględnieniem wszystkich zmian aż do tej/chwili obowiązujących i nowo postanowionych została na nowo uznana za obowiązującą począwszy od dnia 15.listopada 1929 aż do dnia 30.czerwca 1931.

Nowa umowa taryfowa.

Po załatwieniu wszystkich konfliktów zarobkowych i taryfowych poddano porządek płac i umowę taryfową nowemu opracowaniu i wydano je drukiem wraz z wszystkiemi odnośnemi objaśnieniami i załącznikami.

Kształtowanie się zarobków nominalnych i realnych i porównanie z innymi zagłębiami górniczemi.

Rozwój zarobków w górnictwie węglowem i kruszcowem w poszczególnych miesiącach lat sprawozdawczych jest podany szczegółowo w załącznikach.

Pod koniec ostatniego roku sprawozdawczego, po ostatniej podwyżce zarobków, przeciętny zarobek gotówkowy wynosił w całem zagłębiu 9,79 zł., przeciętny zarobek brutto 10,32 zł., przeciętny zarobek rębaczy wypadał na 13,70 zł, zarobek brutto rębaczy na 14,13 zł.

Siła nabywcza przeciętnego zarobku całkowitego wzrosła od roku 1913 z 1,041 do 1,574 w październiku 1929 /zob.załącznik/. t.zn. o 52,34 %. Przyczyną tej bardzo znacznej poprawy stopy życiowej robotnika jest okoliczność, że zarobki stale i znacznie podwyższano, gdy tymczasem drożyzna malała. Od samego roku 1927 zarobki zwiększyły się o 29 %, podczas gdy urzędowy wskaźnik drożyźniany spadł o 5,6 %; oznacza to poprawę siły kupna o 36,22 %. Jak wiadomo, stosunek kosztów robocizny i siły kupna zarobków w poszczególnych krajach górniczych jest od kilku lat przedmiotem szczegółowych badań Międzynarodowego Biura Pracy w Genewie. W ogłoszonych dotąd statystykach międzynarodowych za lata 1925 i 1927 stanowisko Polski jest dość niekorzystne. Jednak stosunki te ukształtowały się znacznie korzystniej w dwu ostatnich latach sprawozdawczych, jak tego dowodzą następujące cyfry:

	Porównanie siły kupna			Porównanie zarobków w złocie		
	1927	1929	1929	1927	1929	1929
Anglja	100	90	100	100	90	100
Belgja	82	86	96	56	59	65
Francja	76	78	87	63	65	72
Czechosłowacja	65	70	78	60	65	72
Niemiecki G.Śląsk	57	64	70	68	78	86
Polski G.Śląsk	54	74	82	47	61	67
Dąbrowa	55	69	76	40	52	58

Podczas gdy w r. 1927 siła nabywcza zarobku na Polskim Górnym Śląsku w porównaniu z Anglją miała się jak 54 do 100. Obecnie stosunek ten wynosi 74 : 90, podczas gdy stosunek Niemiecki Górny Śląsk - Anglja wykazuje tylko 64 : 90.

Wiadomości prasy angielskiej o niezwykle niskiej stopie życiowej górnika polskiego /Hutchison w Times z dn. 27.maja 1929/ są zatem nieścisłe i tendencyjne.

Pod względem ogólnego rozwoju zarobków, górnictwo kruszcowe we wszystkich czterech akcjach zarobkowych obu lat sprawozdawczych dzieliło losy górnictwa węglowego. O ile Komisje Pojednawcze wydawały specjalne postanowienia taryfowe, zresztą tylko drugorzędnego znaczenia, to wspomniano o nich w niniejszem sprawozdaniu. Uzgodniona nowa redakcja postanowień tekstu porządku płac oraz umowy taryfowej tyczy się w równej mierze również kopalń kruszcu. Jako poważniejszą zmianę porządku płac, która bądź co bądź nałożyła na kopalnie kruszcu pewne nowe ciężary, zaznaczymy tutaj podwyższenie procentowego udziału zarobkowego dla rębaczy młodszych z 85 na 90 %.

W ciągu ostatnich lat przeciętny zarobek w górnictwie kruszcowem podniósł się dla całej załogi z 7,- zł do 8,64 zł, dla rębaczy z 11,31 zł do 12,53 zł. Różnica zarobków w stosunku do górnictwa węglowego jest zatem dość nieznaczna, o ile chodzi o rębaczy. W cyfrach przeciętnych dla całej załogi wynika różnica naturalnie znaczniejsza, ponieważ kopalnie kruszcu zatrudniają na po-

wierzchni więcej sił niewykwalifikowanych, a mianowicie samych robotnic 27 %. Załoga kopalń kruszcu, która w styczniu 1928 wynosiła 5 498 ludzi, w ciągu lat sprawozdawczych na skutek zmian organizacyjnych ciągle malała, jednak pod koniec ostatniego roku znowu nieco wzrosła. We wrześniu 1929 wynosiła 5 019 robotników.

Obok częstych i rozległych rokowań w Wydziałach parytetycznych, Komisja stawała na terminy Komisji Pojednawczej i sądów przemysłowych, a nadto była zajęta łagodzeniem konfliktów taryfowych w ramach taryfowych instancyj pojednawczych.

-.-

I

Załącznik) 1
Anlage)

Zarobek w gotówce rębacza i ogółu robotników w górnictwie węgla kamiennego na Polskim Górnym Śląsku.
(Rewir centralny)

Barlohn des Häuers und der Gesamtbelegschaft im polnisch-oberschlesischen Steinkohlenbergbau.
(Kernrevier)

Miesiąc Monat		zarobek w gotówce rębacze Barlohn Häuer zł	zarobek w gotówce ogół robotników Barlohn Gesamtbelegschaft zł
ec. shschn.	1925	7,97	5,39
	1926	9,60	6,59
	1927	11,68	8,01
	1928	12,82	8,79
1928			
cz.	Jan.	12,32	8,50
ty	Febr.	12,11	8,50
zec	März	12,46	8,49
ec.	April	12,50	8,55
j	Mai	12,55	8,59
rw.	Juni	12,64	8,61
p.	Juli	12,70	8,58
rp.	Aug.	12,88	8,66
es.	Sept.	13,51	9,22
dz.	Okt.	13,31	9,17
st.	Nov.	13,39	9,20
ud.	Dez.	13,42	9,29
1929			
cz.	Jan.	13,25	9,15
ty	Febr.	13,25	9,18
zec	März	14,06	9,64
ec.	April	13,85	9,57
j	Mai	13,84	9,80
rw.	Juni	13,99	9,79
iec	Juli	13,90	9,72
rp.	Aug.	13,95	9,76

Załącznik) 2
Anlage)

Porównanie
zarobków brutto Polskiego Górnego Śląska, Niemieckiego Górnego Śląska i Dąbrowy.

Vergleich
der Bruttolöhne in Polnisch-Oberschlesien, Deutsch-Oberschlesien und Dąbrowa.

Rok wzgl. miesiąc / Jahr bezw. Monat	Rębacz / Häuer: Polski G.Śl. 1) / Poln. O/S. 1)	Niemiecki G.Śl. / Deutsch-O/S.	Dąbrowa / Dąbrowa	Ogół robotników / Gesamtbelegschaft: Polski G.Śl. 1) / Poln. O/S. 1)	Niemiecki G.Śl. / Deutsch-O/S.	Dąbrowa / Dąbrowa
	zł	RM.	zł	zł	RM.	zł
1925	8,47	7,59	7,87	5,76	5,34	4,67
1926	10,07	7,82	10,42	6,94	5,68	6,13
1927	12,22	8,36	12,67	8,39	6,11	7,50
1928	13,36	8,96	12,35	9,18	6,52	8,05
1 9 2 8						
stycz. Jan.	12,85	8,57	12,19	8,85	6,21	7,72
luty Febr.	12,71	8,58	12,00	8,94	6,24	7,69
marzec März	13,08	8,62	12,18	8,90	6,25	7,85
kwiec. April	13,00	8,64	12,26	8,94	6,28	8,02
maj Mai	13,09	8,63	12,36	8,96	6,25	8,02
czerw. Juni	13,12	9,04	12,27	8,99	6,61	8,00
lipiec Juli	13,13	9,10	11,88	8,91	6,62	7,89
sierp. Aug.	13,32	9,09	12,13	8,98	6,62	7,93
wrześ. Sept.	14,02	9,12	12,75	9,58	6,66	8,35
pazdz. Okt.	13,77	9,25	12,61	9,52	6,71	8,32
list. Nov.	13,99	9,41	12,80	9,61	6,80	8,34
grud. Dez.	14,22	9,41	12,76	9,86	6,90	8,42
1 9 2 9						
stycz. Jan.	13,94	9,25	12,78	9,61	6,71	8,22
luty Febr.	14,04	9,40	12,48	9,73	6,81	8,24
marzec März	14,65	9,50	12,92	10,06	6,85	8,58
kwiec. April	14,47	9,37	13,39	10,03	6,78	8,74
maj Mai	14,31	9,35	13,43	10,16	6,77	8,91
czerw. Juni	14,50	9,57	13,44	10,21	6,93	8,84
lipiec Juli	14,34	9,59	13,36	10,06	6,97	8,78
sierp. Aug.	14,37	9,53	13,41	10,09	6,95	8,89

1) rewier centralny
Kernrevier

Załącznik) 3.
Anlage)

Porównanie wydajności wydobycia na Polskim Górnym Śląsku, w Dąbrowie i na Niemieckim G.Śląsku
(Ogół robotników)

Vergleich der Förderleistung je Kopf der Gesamtbelegschaft für Polnisch-Oberschlesien, Dąbrowa und Deutsch-Oberschlesien.
(Gesamtbelegschaft)

Rok wzgl. miesiąc / Jahr bezw. Monat	Polski G.Śląsk to Poln.O/S. Tonnen	w % z r.1913 in % v. 1913	Dąbrowa to Dąbrowa Tonnen	w % z r.1913 in % v. 1913	Niemieck.G.Śląsk to Deutsch-O/S. Tonnen	w % z r.1913 in % v. 1913
przec. 1913 D.	1,202		0,963		1,139	
" 1925	1,023	85,1	0,776	80,58	1,154	101,3
" 1926	1,205	100,2	0,970	100,73	1,270	111,5
" 1927	1,287	107,1	1,030	106,96	1,341	117,7
" 1928	1,366	113,6	1,032	107,2	1,344	118,0
1 9 2 8						
stycz. Jan.	1,343	111,7	1,040	108,0	1,326	116,4
luty Febr.	1,367	113,7	1,030	107,0	1,316	115,5
marzec März	1,363	113,4	1,040	108,0	1,360	119,4
kwiec. April	1,338	111,3	0,980	101,8	1,333	117,0
maj Mai	1,338	111,3	1,000	103,8	1,352	118,7
czerw. Juni	1,363	113,4	1,020	105,9	1,354	118,9
lipiec Juli	1,341	111,6	1,010	104,9	1,344	118,0
sierp. Aug.	1,367	113,7	1,040	108,0	1,350	118,5
wrześ. Sept.	1,377	114,6	1,060	110,1	1,342	117,8
pazdz. Okt.	1,408	117,1	1,060	110,1	1,361	119,5
list. Nov.	1,402	116,6	1,060	110,1	1,364	119,8
grud. Dez.	1,372	114,1	1,040	108,0	1,319	115,8
1 9 2 9						
stycz. Jan.	1,387	115,4	1,080	112,1	1,350	118,5
luty Febr.	1,308	108,8	1,030	107,0	1,364	119,8
marzec März	1,362	113,3	1,060	110,1	1,404	123,3
kwiec. April	1,370	114,0	1,090	113,1	1,388	121,9
maj Mai	1,339	111,4	1,040	108,0	1,354	118,9
czerw. Juni	1,349	112,2	1,020	105,9	1,369	120,2
lipiec Juli	1,364	113,5	1,060	110,9	1,389	121,9
sierp. Aug.	1,355	112,7			1,393	122,3

Załącznik) 4.
Anlage)

Zmiany ilościowe załogi w górnictwie węgla kamiennego na Polskim G. Śląsku, Niemieckim G. Śląsku i w Dąbrowie.

Veränderung der Belegschaftsziffer im polnisch-oberschlesischen, deutsch-oberschlesischen und Dąbrowaer Steinkohlenbergbau.

Rok wzgl. miesiąc / Jahr bezw. Monat	Polski G. Śląsk robotn.	prac. umysł.	Niem. G. Śląsk robotn.	prac. umysł.	Dąbrowa robotn.	prac. umysł.
	Poln. Oberschl. Arbeit.	Angest.	Deutsch-Oberschl. Arbeiter	Angest.	Dąbrowa Arbeiter	Angest.
1913	89 581		31 739	1 098	23 560	
1925	84 222	5 683	44 694	2 048	29 935	
1926	76 875	4 517	48 739	2 135	26 900	
1927	77 074	4 795	52 022	2 216	27 155	
1928	78 183	5 077	54 694	2 297	25 319	
1928						
Styczeń Jan.	76 715	4 991	53 859	2 230	25 586	
Luty Febr.	76 657	5 005	53 234	2 242	24 871	
Marzec März	76 790	5 046	52 702	2 272	25 035	
Kwiec. April	76 631	5 027	52 786	2 270	25 061	
Maj +) Mai+)	77 571	5 079	53 389	2 292	25 026	
Czerw. Juni	77 332	5 114	53 713	2 300	25 138	
Lipiec Juli	77 482	5 062	54 966	2 328	25 354	
Sierp. Aug.	77 323	5 079	55 524	2 333	25 319	
Wrzes. Sept.	77 701	5 122	56 079	2 341	25 441	
Paźdz. Okt.	78 789	5 131	56 342	2 354	25 474	
Listop. Nov.	81 120	5 133	56 613	2 364	25 709	
Grud. Dez.	81 637	5 136	56 486	2 365	25 816	
1929						
Styczeń Jan.	83 299	5 166	56 460	2 442	26 149	
Luty Febr.	83 372	5 169	56 362	2 455	26 542	
Marzec März	83 763	5 197	56 381	2 422	26 534	
Kwiec. April	84 673	5 194	56 311	2 448	26 487	
Maj Mai	85 258	5 217	56 585	2 451	26 786	
Czerw. Juni	86 025	5 244	57 116	2 456	27 039	
Lipiec Juli	87 286	5 269	57 526	2 484	27 453	
Sierp. Aug.	88 055	5 300	57 966	2 499	27 531	

+) włącznie kop. Waleska
einschl. Valeskagrube.

Załącznik) 5.
Anlage)

Przepracowane dniówki i świętówki w górnictwie węgla kamiennego na Polskim G.Śląsku.

Verfahrene und Fehlschichten im polnisch-oberschlesischen Steinkohlenbergbau.

Rok wzgl. miesiąc Jahr bezw. Monat	Ogólna suma przepracowanych dniów. Gesamtzahl der verfahrenen Schichten	Świętówki Feierschichten	Stawka procentowa świętówek w porównaniu z ogólną ilością dniówek. Prozentsatz der Feierschichten v.d. Ges. Schichtenzahl
1913	26 689 304		
roczn.			
1924 jährl.	32 444 460	6 993 449	
+)p.m.M.D.	2 703 705	582 787	21,55 %
roczn.			
1925 jährl.	21 007 281	5 093 288	
p.m.M.D.	1 750 607	424 441	24,25 %
roczn.			
1926 jährl.	21 431 280	2 940 967	
p.m.M.D.	1 785 940	245 081	13,72 %
roczn.			
1927 jährl.	21 494 942	2 888 921	
p.m.M.D.	1 791 245	240 743	13,44 %
roczn.			
1928 jährl.	22 069 853	2 680 761	
p.m.M.D.	1 839 154	223 397	12,15 %
1 9 2 8			
stycz. Jan.	1 876 176	168 446	8,97 %
luty Febr.	1 751 229	194 664	11,12 %
marz. Marz	1 904 909	274 921	14,43 %
kwiec. April	1 661 298	280 925	16,91 %
maj Mai	1 717 014	255 446	14,88 %
czerw. Juni	1 766 587	207 114	11,72 %
lip. Juli	1 812 824	304 262	16,78 %
sierp. Aug.	1 856 244	258 162	13,90 %
wrzes. Sept.	1 831 630	202 796	11,07 %
pazdz. Okt.	2 028 677	212 173	10,46 %
list. Nov.	1 999 251	163 049	8,16 %
grud. Dez.	1 864 014	158 803	8,52 %
1 9 2 9			
stycz. Jan.	2 159 617	158 744	7,35 %
luty Febr.	1 818 880	230 287	12,66 %
marz. März	2 062 762	249 350	12,09 %
kwiec. April	2 003 289	222 699	11,12 %
maj Mai	1 876 500	226 229	12,05 %
czerw. Juni	1 940 714	244 419	12,59 %
lip. Juli	2 204 849	249 721	11,32 %
sierp. Aug.	2 175 792	253 264	11,64 %

przec.miesięcznie
Monatsdurchschnitt.

Załącznik) 6
Anlage)

Produkcja i zbyt w górnictwie węgla kamiennego na Polskim Górnym Śląsku.

Steinkohlenförderung und -Absatz im polnisch-oberschlesischen Steinkohlenbergbau.

Rok wzgl. miesiąc Jahr bezw. Monat	Produkcja węgla kamiennego Steinkohlenförderung ogółem insgesamt	na dzień wydobywczy fördertäglich	1913=100	Ogół zbytu bez zużycia własn. i węgla deputatowego Gesamtabsatz ohne Selbstverbr. u. Deputatkohle
suma wzgl. przec. 1913	31 997 906	107 016		29 375 247
Summe bezw. D. 1924	23 701 873	79 270	74,07	20 604 944
" 1925	21 446 824	71 489	66,80	18 786 284
" 1926	25 945 978	86 487	80,82	23 800 473
" 1927	27 718 181	92 394	86,34	24 882 338
" 1928	30 173 620	100 915	94,30	27 815 149
1 9 2 8				
stycz. Jan.	2 515 054	100 602	94,0	2 210 087
luty Febr.	2 390 704	99 613	93,0	2 258 320
marz. März	2 593 585	96 059	89,7	2 286 154
kwiec. April	2 219 791	96 513	90,2	2 090 300
maj Mai	2 294 581	95 608	89,3	2 113 545
czerw. Juni	2 404 528	100 189	93,6	2 268 429
lip. Juli	2 427 833	93 378	87,3	2 152 148
sierp. Aug.	2 537 107	97 581	91,3	2 380 077
wrzes. Sept.	2 518 789	100 752	94,1	2 371 126
pazdz. Okt.	2 853 245	105 676	98,7	2 612 512
list. Nov.	2 803 051	112 122	104,77	2 592 213
grud. Dez.	2 550 830	115 947	108,34	2 421 106
1 9 2 9				
stycz. Jan.	2 997 456	115 287	107,7	2 679 806
luty Febr.	2 379 663	103 464	96,7	2 040 175
marz. März	2 804 570	107 868	100,8	2 369 708
kwiec. April	2 746 739	109 870	102,7	2 562 826
maj Mai	2 513 040	109 263	102,1	2 491 308
czerw. Juni	2 614 881	108 953	101,8	2 383 576
lip. Juli	3 001 311	111 160	103,9	2 698 431
sierp. Aug.	2 941 222	113 124	105,7	2 739 253
wrzes. Sept.	2 932 088	117 284	109,5	2 678 617

Załącznik } 7.
Anlage }

Wzrost miesięcznych kosztów utrzymania w porównaniu z wzrostem zarobku miesięcznego.

(Przesiętny zarobek bruto ogółu robotników.)
Cały rewir.

Ansteigen der monatlichen Lebenshaltungskosten im Vergleich mit dem Steigen des Monatsverdienstes.

(Durchschnittsbruttolohn der Gesamtbelegschaft)
Gesamtes Revier

Miesiąc Monat	zarobek bruto Brutto-lohn zł	zarobek miesięcz. Monats-verdienst	styczeń 1928=100 Januar 1928=100	koszta utrzymania z odzieżą Lebenshaltungskosten m. Bekleidg. zł	styczeń 1928=100 Januar 1928=100
1 9 2 8					
stycz. Jan.	8,57	214,25	100	195,75	100
luty Febr.	8,57	214,25	100	196,30	100,28
marz. März	8,60	215,00	100,35	198,05	101,17
kwiec. Apr.	8,60	215,00	100,35	205,57	105,01
maj Mai	8,70	217,50	101,51	203,37	103,89
czer. Juni	8,64	216,00	100,81	200,97	102,66
lip. Juli	8,64	216,00	100,81	206,13	105,30
sierp. Aug.	8,71	217,75	101,63	201,17	102,76
wrzes. Sept.	9,29	232,25	108,40	199,92	102,13
pazd. Okt.	9,21	230,25	107,46	198,81	101,56
list. Nov.	9,34	233,50	108,98	198,77	101,54
grud. Dez.	9,51	237,75	110,96	198,77	101,54

Wzrost drożyzny od stycznia 1928r. o 1,54 %
Ansteigen der Teuerung seit Januar 1928 um 1,54 %.

Wzrost zarobków od stycznia 1928r. o 10,96 %
Ansteigen der Löhne seit Januar 1928 um 10,96 %.

			styczeń 1929=100		styczeń 1929=100
1 9 2 9					
stycz. Jan.	9,35	233,75	100	193,71	100
luty Febr.	9,35	233,75	100	199,65	100,47
marz. März	9,89	247,25	105,77	201,13	101,21
kwiec. Apr.	9,84	246,00	105,24	197,45	99,36
maj Mai	9,87	246,75	105,56	194,32	97,79
czer. Juni	9,87	246,75	105,56	191,07	96,15
lip. Juli	9,80	245,00	104,81	194,10	97,68
sierp. Aug.	9,79	244,75	104,70	193,44	97,34
wrzes. Sept.				190,05	95,64
pazd. Okt.				190,33	95,78

Spadek drożyzny od stycznia 1929r. o - 4,22 %
Sinken der Teuerung seit Januar 1929 um - 4,22 %

Wzrost zarobek od stycznia 1929r. o 12,49 %
Ansteigen der Löhne seit Januar 1929 um 12,49 %

Załącznik) 8.
Anlage)

Koszta robotniczy i poborów na tonę węgla zbytego.

Lohn- und Gehaltskosten je Tonne abgesetzter Kohle.

Misiąc Monat	Ogólna suma (koszta robocizny poborów) Gesamtsumme (Lohn-und Gehaltskosten)	Ogólny zbyt Gesamtabsatz	Koszta robocizny i poborów na tonę węgla zbytego Lohn-u. Gehaltskosten je to Absatzkohle
1 9 2 8			
stycz. Jan.	22 866 003	2 210 087	10,35
luty Febr.	21 510 451	2 258 320	9,52
marz. März	23 313 322	2 286 154	10,20
kwiec. Apr.	20 991 316	2 090 300	10,04
maj Mai	21 554 336	2 113 545	10,20
czer. Juni	21 963 650	2 268 429	9,68
lip. Juli	22 816 178	2 152 148	10,60
sierp. Aug.	23 138 694	2 380 077	9,72
wrzes. Sept.	24 160 986	2 371 126	10,19
paźdz. Okt.	26 541 255	2 612 512	10,16
list. Nov.	26 056 296	2 592 213	10,05
grudn. Dez.	25 168 858	2 421 106	10,40
1 9 2 9			
stycz. Jan.	28 057 642	2 679 806	10,47
luty Febr.	24 324 177	2 040 175	11,92
marz. März	27 673 175	2 369 708	11,68
kwiec. Apr.	27 276 919	2 562 826	10,64
maj Mai	26 092 606	2 491 308	10,47
czer. Juni	26 894 754	2 383 576	11,28
lip. Juli	30 304 008	2 698 431	11,23
sierp. Aug.	29 700 643	2 739 253	10,84

Czyste koszta robocizny na tonę węgla zbytego.

Reine Lohnkosten je abgesetzte Tonne Kohle.

Miesiąc / Monat	suma zarobku bruto (bez węgla deputat.) / Bruttolohnsumme (ohne Deputat.)	ilość wydobytego węgla / geförderte Kohle	Ilość zbytego węgla (bez zużycia własnego i węgla deput.) / abgesetzte Kohlenmenge (ohne Selbstkostenv. u. Deputat.)	Koszta robocizny na tonę węgla zbytego / Lohnkosten je abgesetzte Tonne Kohle
1 9 2 8				
stycz. Jan.	15 479 017	2 515 054	2 210 087	7,00
luty Febr.	14 621 176	2 390 704	2 258 320	6,47
marz. März	15 936 986	2 593 585	2 286 154	6,97
kwiec. Apr.	14 074 665	2 219 791	2 090 300	6,73
maj Mai	14 702 075	2 294 581	2 113 545	6,96
czerw. Juni	15 117 260	2 404 528	2 268 429	6,66
lip. Juli	15 559 830	2 427 833	2 152 148	7,23
sierp. Aug.	16 058 685	2 537 107	2 380 077	6,75
wrzes. Sept.	16 772 543	2 518 789	2 371 126	7,07
paźdz. Okt.	18 444 259	2 853 245	2 612 512	7,06
list. Nov.	18 033 948	2 803 051	2 592 213	6,96
grud. Dez.	17 008 461	2 550 830	2 421 106	7,03
1 9 2 9				
stycz. Jan.	19 259 658	2 997 456	2 679 806	7,19
luty Febr.	16 418 317	2 379 663	2 040 175	8,05
marz. März	19 550 978	2 804 570	2 369 708	8,25
kwiec. Apr.	18 989 210	2 746 739	2 562 826	7,41
maj Mai	18 376 418	2 513 040	2 491 308	7,38
czerw. Juni	18 982 455	2 614 881	2 383 576	7,96
lip. Juli	21 410 382	3 001 311	2 698 431	7,93
sierp. Aug.	21 227 325	2 941 222	2 739 253	7,75

X

Załącznik) 10.
Anlage)

Zarobki realne
kopalniach węgla kamiennego na Polskim G.Śląsku.

Reallöhne
im polnisch-oberschlesischen Steinkohlenbergbau.

Miesiąc Monat	Koszta utrzyman. zł 1/ Lebens-haltungs-kosten zł 1/	Zarobek w gotówce ogół.rob. zł Barlohn Gesamt-belegsch. zł	Zarobek miesięcz. zł Monats-verdienst zł	Wartość realna poborów 3/ Realwert d.Einkommens 3/	Zarobek realny Zł-realne Reallohn Real-Złoty	1914= 100 1914= 100
przec.1914 D. 1914	113,82	4,70 2/	117,50	1,032	4,70	100
1 9 2 8						
stycz. Jan	166,02	8,18	204,50	1,232	5,61	119,36
luty Febr.	166,57	8,18	204,50	1,228	5,59	118,93
marz. März	168,29	8,18	204,50	1,215	5,53	117,66
kwiec. Apr.	174,58	8,23	205,75	1,178	5,36	114,04
maj Mai	172,38	8,27	206,75	1,199	5,46	116,17
czerw. Juni	169,98	8,27	206,75	1,216	5,53	117,66
lip. Juli	175,14	8,27	206,75	1,180	5,37	114,25
sierp. Aug.	169,56	8,37	209,25	1,234	5,61	119,36
wrzes. Sept.	168,31	8,89	222,25	1,320	6,01	127,87
paźdz. Okt.	167,20	8,85	221,25	1,323	6,02	128,08
list. Nov.	167,16	8,88	222,00	1,328	6,04	128,50
grud. Dez.	167,16	8,96	224,00	1,340	6,10	129,78
1 9 2 9						
stycz. Jan.	166,71	8,85	221,25	1,327	6,04	128,51
luty Febr.	167,65	8,84	221,00	1,318	6,00	127,65
marz. März	169,13	9,46	236,50	1,398	6,36	135,31
kwiec. Apr.	165,45	9,41	235,25	1,422	6,47	137,65
maj Mai	162,32	9,49	237,25	1,462	6,65	141,48
czerw. Juni	159,07	9,47	236,75	1,488	6,77	144,04
lip. Juli	162,10	9,41	235,25	1,451	6,60	140,42
sierp. Aug.	161,44	9,46	236,50	1,464	6,66	141,70
wrzes. Sept. paźdz. Okt.	4/158,33	9,97	249,25	1,574	7,16	152,34

4/na podstawie podwyżki zarobków z dnia 15.wrzes.1929r.
aufgrund der Lohnerhöhung vom 15.September 1929.

1/ Bez odzieży, ohne Kleidung.
2/ Zarobek w gotówce/urzędowy/, Barlohn /amtlich/ 3,63 RM
składki ubezpieczeniowe, Versicherungsbeiträge 0,19
3,82 RM =4,70zł

3/ t.j. liczba wskazująca ile razy robotnik potrafi za swój zarobek miesięczny kupić sobie ilości artykułów żywnościowych stanowiących podstawę kosztów utrzymania /kolumna1/ /koszyk żywnościowy/.
d.i. diejenige Zahl, die angibt, wie oft der Arbeiter mit seinem Monatsverdienst die den Lebenshaltungskosten /Sp.1/ zugrundegelegten Lebensmittelmengen/Lebensmitttelkorb/ kaufen kann.

Załącznik) 11.
Anlage)

Zarobek w gotówce rębacza i ogółu robotników w kopalniach kruszcu na Polskim Górnym Śląsku.

Barlohn des Häuers und der Gesamtbelegschaft auf den polnisch-oberschlesischen Erzgruben.

Miesiąc Moant	zarobek w gotówce Barlohn Rębacz Häuer zł	 Ogół robotników Gesamtbelegschaft zł	Liczba załogi Belegschaftszahl
przec. 1928 D. 1928	11,25	7,16	5 329
1 9 2 8			
stycz. Jan	11,31	7,00	5 498
luty Febr.	11,25	7,03	5 496
marz. März	11,52	7,11	5 474
kwiec. Apr.	11,41	7,07	5 502
maj Mai	11,38	7,12	5 465
czerw. Juni	10,89	6,97	5 368
lip. Juli	10,73	6,95	5 425
sierp. Aug.	11,00	7,01	5 381
wrzes. Sept.	11,34	7,38	5 296
paźdz. Okt.	11,20	7,36	5 156
list. Nov.	11,32	7,45	5 040
grud. Dez.	11,58	7,60	4 843
1 9 2 9			
stycz. Jan.	11,68	7,64	4 804
luty Febr.	11,71	7,94	4 836
marz. März	12,24	8,14	4 900
kwiec. Apr.	11,54	7,86	4 950
maj Mai	11,56	8,11	4 944
czerw. Juni	11,78	8,20	4 917
lip. Juli	12,08	8,29	4 940
sierp. Aug.	11,99	8,21	4 9[illegible]

Stosunek zarobku między poszczególnemi kategorjami robotniczemi w górnictwie na Polskim G. Śląsku.

Lohnverhältnis zwischen den einzelnen Arbeiterkategorien im polnisch-oberschlesischen Steinkohlenbergbau.

Kategorja robotnicza / Arbeiter-Kategorie	poz. / Pos.	1913 Marka zarobek przec. / Reichsmark Durchschn.-lohn 3,77zł	%	1928 zarobek przeciet. / the. Durchschn.-Lohn 1.IX.28 7,31zł	%	1929 zarobek przeciętny / the. Durchschn.-Lohn 15.IX.29 8,23 zł	%
Ręb.w akordz.(śr.fil) Häuer im Ged.(m.Pf.)	6	6,00	159	10,06	138	10,98	133
Ręb.na chodnik. Häuer in Strecken	7	5,32	141	9,09	124	9,92	121
Ręb.pł.na dniówkę Häuer im Schichtlohn	18	3,75	99	8,28	113	9,04	110
Nakładacz.lat 24 Füller m.24 Jahr.	14	4,80	127	7,16	98	8,85	108
Nakładacz.lat 20 Füller m.20 Jahr.	15	4,33	115	-	-	-	-
Nakładacz.lat 16 Füller m.16 Jahr.	16	3,84	102	-	-	-	-
Cieśle górniczy Zimmerhäuer	22	5,90	156	10,11	138	10,45	127
Cembrowacze Zimmerlinge	27	3,83	102	6,79	93	7,42	90
Wozacy 24 lat Förderleute 24 Jahr.	32	3,21	85	6,87	94	7,50	91
Wozacy 20 lat Förderleute 20 Jahr.	-	2,75	73	-	-	-	-
Wozacy 16 lat Förderleute 16 Jahr.	-	2,01	53	-	-	-	-
Inwalidzi pod ziemią Invaliden unter Tage	67	2,00	53	4,73	65	5,27	64
Młodociani Jugendliche unt.Tage	75	1,20	31	2,12	29	2,32	28
Robotnicy fach.gr.a Facharbeiter Gr.a	48	3,70	98	8,40	115	10,08	122
Robotnicy fach.gr.b Facharbeiter Gr.b	49	3,50	92	7,68	105	9,12	111
Robotnicy fach.gr.c Facharbeiter Gr.c	50	3,30	87	7,20	98	8,56	104
Robotnicy dniówkowi Tagearbeiter 24 J.	60	2,94	78	6,56	90	7,12	87
Robotnicy dniówkowi Tagearbeiter 20 J.	-			-	-	-	-
Robotnicy dniówkowi Tagearbeiter 16 J.	-			-	-	-	-
Inwalidzi na powierz. Invaliden über Tage	69	1,96	52	3,68	50	4,08	50
Robotnice 24 lat Arbeiterinnen 24 J.	71	1,49	40	4,08	56	4,48	54
Robotnice 20 lat Arbeiterinnen 20 J.	72	1,36	36	3,44	47	3,76	46
Robotnice 16 lat Arbeiterinnen 16 J.	73	1,28	34	2,80	38	3,04	37

Załącznik) 13.
Anlage)

Porównanie zarobków w europejskich krajach węglowych.

Vergleich der Verdienste in den europäischen Kohlenländern.

Anglja zar.w got.	1927	10 sh 1 d	= 12,67 sfr.	/ kurs 1 £	= 25,15 sfr.	/
England Barlohn	1928	9 " 5,9"	= 11,95 "	/ " 1 "	= 25,19 "	/
1.kwar. "	1929	9 " 0,16"	= 11,34 "	/ " 1 "	= 25,17 "	/
Belgja Belgien " "	1927	40,83 bfr.	= 5,89 "	/ "100 bfr.	= 14,43 "	/
" "	1928	42,87 "	= 6,19 "	/ "100 "	= 14,44 "	/
Francja " " Frankreich " "	1927	31,39 ffr.	= 6,38 "	/ "100 ffr.	= 20,34 "	/
" "	1928	30,80 "	= 6,25 "	/ "100 "	= 20,30 "	/
" "	1929	32,34 "	= 6,57 "			
Czechosłow." " Tschechosl." "	1927	43,75 Kč	= 6,72 "	/ "100 Kč	= 15,37 "	/
	1928	47,31 "	= 7,27 "	/ "100 "	= 15,37 "	/
Niem.G.Sl. " " Deutsch-O/S." "	1927	5,95 Mk	= 7,32 "	/ "100 Mk	= 122,96 "	/
	1928	6,34 "	= 7,84 "	/ "100 "	= 123,60 "	/
sierp.Aug."	1929	6,82 "	= 8,40 "	/ "100 "	= 123,24 "	/
Polski G.Sl. " Poln.O/S. " "	1927	7,70 zł	= 4,55 "	/ "100 zł	= 59,07 "	/
	1928	8,47 "	= 4,93 "	/ "100 "	= 58,175 "	/
wrzes.Sept."	1929	9,97 "	= 5,78 "	/ "100 "	= 57,97 "	/
Dąbrowa " "	1927	6,51 "	= 3,85 "	/ "100 zł	= 59,07 "	/
" "	1928	6,96 "	= 4,05 "	/ "100 "	= 58,175 "	/
wrzes.Sept. "	1929	8,51 "	= 4,93 "	/ "100 "	= 57,97 "	/

Za podstawę dla porównania zarobków realnych w europejskich krajach górniczych wzięto Anglja = 100. Ponieważ w Anglji obniżone zarobki o 10 %, drożyzna zaś pozostała na tym samym poziomie, przeto zmieniają się dane dla poszczególnych krajów europejskich. Anglja = 100 /redukcja zarobkowa 10% =90/. Jeżeli po redukcji zarobków bierze się Anglją znowu jako podstawę 100, natenczas się następujące porównanie zarobków realnych.

Als Grundlage zum Vergleich der Realverdienste in den europäischen Kohlenländern ist England = 100 gesetzt. Da in England die Löhne um 10 % reduziert wurden, die Teuerung aber in demselben Verhältnis blieb, ändern sich die Daten für die einzelnen europäischen Länder.England = 100 /Lohnreduzierung 10 % = 90/.
Setzt man nach der Reduzierung der Löhne als Basis England wieder gleich 100, so ergibt sich nachstehend folgender Vergleich der Realverdienste.

redukcja zarobków 1927-1929 Lohnreduzierung 1927-1929	- 10 %	
podwyżka zarobków 1927-1929 Lohnerhöhung 1927-1929	+ 5 %	
podwyżka zarobków Lohnerhöhung	+ 3 %	
podwyżka zarobków Lohnerhöhung	+ 8 %	
podwyżka zarobków Lohnerhöhung	+ 15 %	
podwyżka zarobków Lohnerhöhung	+ 29 %	
podwyżka zarobków Lohnerhöhung	+ 31 %	

	Porównanie siły kupna Vergleich d.Kaufkraft			Porównanie zar.w złocie Vergleich der Goldlöhne		
	1927	1929	1929	1927	1929	1929
Anglja England	100	90	100	100	90	100
Belgja Belgien /90:100 = 82:x/ + 5 %	82	86	96	56	59	65
Francja Frankreich /90:100=76:x/ + 3 %	76	78	87	63	65	72
Czechosł. Tschechosl. /90:100 =65:x/ + 8 %	65	70	78	60	65	72
Niem.G.Sl. Deutsch-O/S. /90:100=57:x/ +11,5% /pod.zar.Lohnerhöh. + 15 % /droż.Teuer.148,70:153,16/ + 3 % /115x97 = 111,55/	57	64	70	68	75	86
Pols.G.Sl. Poln.O/S. /90:100=54:x/ + 36,22 % /pod.zar.Lohnerhöh. + 29 % /droż.Teuer.201,54:190,33/ -5,6 % /129x105,6 = 136,22/	54	74	82	47	61	67
Dąbrowa /90:100= 55:x/ + 25,22% /pod.zar.Lohnerhöh. + 31 % /droż.Teuer.132,76:138,62/ + 4,41% /131x95,59 = 125,22/	55	69	76	40	52	58

Biblioteka Śląska

3.) Huty żelaza, huty metali, koksownie i zakłady chemiczne. 1928.

Huty żelaza.

Poprawa konjunktury, która nastąpiła w roku 1927-mym, utrzymała się nadal w roku 1928.

Stan załogi.

Od dnia 1.stycznia 1928 do dnia 31.grudnia 1928 wzrosła załoga z 26 020 robotników na 31 096 robotników.

Podwyżki zarobków

W dniu 7.lipca 1928r. ustalono przez Komisję Pojednawczą i Arbitrażową podwyżkę zarobków dla hut żelaza w formie przeciętnej podwyżki zarobków dla tych robotników, którzy nie pracują w akordzie. Podwyżka zarobków wynosiła przeciętnie 1.- zł na głowę i dniówkę z ważnością od dnia 1.lipca 1928r. Podział na poszczególne grupy przeprowadzono w Wydziale fachowym dla hut żelaza. Przeliczona na ogólną załogę, t.j. na robotników akordowych i robotników nieakordowych stanowi ta podwyżka wzrost ogólnych zarobków o 6,82% . Orzeczeniu temu nadano dnia 13.sierpnia 1928r. moc obowiązującą rozporządzeniem p.Ministra Pracy i Opieki Społecznej.

Przeprowadzenie na 8-godzinny czas pracy.

Przeprowadzenie na 8-godzinny czas pracy nastąpowało w 1928r. stopniowo w dalszym ciągu.

Dnia 1.marca 1928r. przeprowadzono:

1.formierzy w odlewniach stali,

2.robotników zatrudnionych przy wszelkich młynach i ugniataczach,jako to dolomitowych, węglowych, szamotowych i.t.p.,

3.wszystkich robotników, zatrudnionych przy rozdrabianiu, nasypywaniu, przewożeniu i

wysypywaniu gorącej szlaki, żużli i popiołu z pod wielkich pieców, generatorów, kotłów i.t.p.

4. robotników w zimnych walcowniach cienkiej blachy,

5. kierowników kranów w oddziałach ruchu przeprowadzonych na 8-godzinny czas pracy,

6. spawaczy elektrycznych,

7. robotników zatrudnionych stale przy wytwarzaniu gazów acetylenowego, tlenowego i t.p.;

Dnia 15.marca 1928r. przeprowadzono:

1. czyściarzy kotłów (wypukiwacze kamienia kotłowego),

2. rzemieślników w oddziałach przeprowadzonych na 8-godzinny dzień pracy,

3. kierowników lokomotyw i ich pomocników przy wielkich piecach, stalowniach łącznie z odlewniami stali i koksowniach,

4. rozpalaczy nocnych i czyściarzy lokomotyw,

5. robotników zatrudnionych przy wyrabianiu szamotów.

Dnia 1.kwietnia 1928r. przeprowadzono: robotników zatrudnionych przy wypalaniu dolomitu i wapna.

Dnia 27.lutego 1928r. ustalono przez dalsze rozporządzenie p.Ministra Pracy i Opieki Społecznej, aby od dnia 15.marca 1928r. czas pracy wszystkich robotnic pracujących w hutach nie przekraczał w soboty 8 godzin.

Dnia 15.czerwca 1928r. przeprowadzono:

1. robotników zatrudnionych w odlewniach żelaza, odlewniach metalu i żarowniach (glijowniach),

2.robotników zatrudnionych przy obrąbywaniu, czyszczeniu i szlifowaniu odlewów stalowych, żelaznych i metalowych (pucernia),

3.robotników i maszynistów zatrudnionych w centralach gazowych i przy dmuchawach wielkopiecowych oraz przy oczyszczeniu gazu,

4.robotników zatrudnionych przy ocynowywaniu i oniklowywaniu,

5.robotników w warsztatach śrub i nitów,

6.robotników zatrudnionych w kotłowniach,

7.robotników zatrudnionych przy urządzeniach dla aglomeracji kruszcu i przy fabrykacji brykietów kruszcowych,

8.robotników zatrudnionych w tokarni rur wiertniczych,

9.robotników zatrudnionych przy fabrykacji łańcuchów.

Dnia 13.sierpnia 1928r.przeprowadzono:

1.maszynistów parowozowych i ich pomocników oraz przetokowych (wsadacze, rozdzielacze wozów, zwrotniczy i hamulcowi),

2.palaczy kotłów bez względu na system palenia łącznie z dozorcami kotłowymi oraz zatrudnionymi w kotławniach rzemieślnikami, pracującymi w kotłrwniach stale lub powyżej czterech godzin,

3.smołowaczy rur,

4.kranistów, maszynistów przy motorach i robotników przy maszynach do rozszerzania rur,

Dnia 17.września 1928r. przeprowadzono:

1.pozostałych robotników przy wielkich piecach,

łącznie z wyładowywaczami rudy i innych materjałów z wagonów przy wielkich piecach;

2. pozostałych robotników w stalowniach, łącznie z obsługą kranów oraz wyładowywaczy i załadowywaczy złomu, wapna i dolomitu za wyjątkiem rozbijania złomu, prasowania złomu i robotników placowych pomocniczych, zatrudnionych poza odrębem oddziału stalowni;

3. maszynistów i ich pomocników przy dmuchawach powietrznych, centralach parowych i elektrycznych;

4. robotników zatrudnionych bezpośrednio przy dmuchawach piaskowych;

Dnia 15. października 1928r. przeprowadzono:

1. robotników zatrudnionych bezpośrednio przy walcowaniu grubej blachy;

2. resztę robotników zatrudnionych w walcowniach cienkiej blachy, łącznie z apreturą i załadowywaniem do wagonów;

3. robotników zatrudnionych w walcowniach bandaży;

4. robotników zatrudnionych w młotowniach i prasowniach;

5. robotników zatrudnionych przy wszelkich remontach w oddziałach przeprowadzonych na 8-mio godzinny czas pracy, o ile pracują w nich stale lub powyżej czterech godzin;

6. robotników zatrudnionych w warsztatach konstrukcyjnych, za wyjątkiem warsztatów reparacyjnych, maszynowych i mechanicznych, wykonywujących prace remontowe dla własnych potrzeb huty i dla obsługi ruchu hty;

7. wszystkich robotników zatrudnionych w walcowniach zimnej bednarki.

Do dnia 13. listopada 1928r. przeprowadzono: wszystkich robotników zatrudnionych w walcowniach łącznie z apreturami oraz robotników zatrudnionych we wszelkiego rodzaju wydziałach przeróbczych za wyjątkiem rzemieślników i robotników placowych.

Do dnia 3. grudnia 1928r. przeprowadzono: wszystkich rzemieślników bez względu na miejsce i charakter zatrudnienia.

Do dnia 31. grudnia 1928r. przeprowadzono: wszystkich robotników zatrudnionych jeszcze ponad 8 godzin w hutach żelaza za wyjątkiem tak zwanego pogotowia pracy.

Do wszystkich tych przeprowadzonych robotników ma zastosowanie rozporządzenie p. Ministra Pracy i Opieki Społecznej, według którego należy płacić za 8-godzinny czas pracy tą samą płacę jak dotychczas za 10-godzinny czas pracy.

Tem ostatniem rozporządzeniem przeprowadzono ostatecznie wprowadzenie 8-godzinnego czasu pracy w hutach żelaza.

Zarobki.

Podczas gdy w styczniu 1928r. ogólny przeciętny zarobek wszystkich kategorji robotniczych począwszy od wysoko wartościowego robotnika fachowego a skończywszy na najmłodszym uczniu wynosił 9,56 zł. to zarobek ten w grudniu 1928r. wynosił 10,92 zł.

Przeciętny zarobek wszystkich robotników grupy a) przedstawiał się w głównych oddziałach

ruchu następująco:

	styczeń 1928r.	grudzień 1928r.
koksownie	11,35 zł	12,70 zł
wielkie piece	12,59 "	13,[illegible] "
walcownie	14,01 "	15,[illegible] "
stalownie	13,74 "	15,55 "
walcownie cienkiej blachy	16,80 "	18,20 ".

Posiedzenia. W ciągu roku sprawozdawczego odbyły się następujące posiedzenia:

Komisja fachowa hut żelaza	32
Wydziału fachowego hut żelaza	13
Czas pracy w hutach żelaza	15
Pogotowie pracy w hutach	3
Pertraktacje zarobkowe	2

W posiedzeniach tych załatwiono w szczególności sprawy sporne wynikające z porządku płac i z ogólnej umowy taryfowej, które we wszystkich wypadkach załagodzono, do czego też zastosowano się bez odwołania.

Zawarto również nowy akord dla O.E.W. w ten sposób, że akord ten ustalono jako akord stały, który może być tylko wtedy zmieniony lub poddany rewizji, o ile nastąpiły znaczne zmiany w ruchu.

Następnie przedmiotem obrad wielu posiedzeń była sprawa przeprowadzenia robotników na 8-godzinny czas pracy i sprawa zarobkowa.

Usiłowanie ustalenia konstrukcji akordu nie wyłącznie i jedynie na wydajności przeciętnej w pewnym czasie porównawczym, lecz tam, gdzie zezwalają na to prace przedwstępne i sto-

sunki, ustalenie konstrukcji akordu na wydajnościach najwyższych, które stwierdzi się na podstawie studjów o czasie pracy, rozbiło się primo o opór ze strony organizacji, secundo zaś z tego powodu, że kilka Zarządów nie postąpiło jeszcze dość daleko ze swemi odnośnemi pracami wstępnemi.

W roku sprawozdawczym nie zmieniono istniejących umów akordowych a mianowicie akordu grupowego, akordu od sztuki i akordu dla cienkiej blachy.

Strejki.

W hucie Bismarcka miał miejsce 24-godzinny strejk protestacyjny, ponieważ robotnicy w poszczególnych oddziałach nie byli zadowoleni z przeprowadzenia na 8-godzinny czas pracy.

Od dnia 4. do dnia 31. sierpnia 1928r. miał miejsce strejk murarzy i to zarówno w hutach żelaza jakoteż w hutach metali. Powodem strejku była przedewszystkiem sprawa czasu pracy.

Od dnia 7. sierpnia do dnia 8. sierpnia 1928r. miał miejsce 24-godzinny strejk w walcowni I huty Królewskiej, powodem którego było żądanie podwyżki zarobków.

H u t y m e t a l o w e.

Niekorzystna sytuacja hut metalowych, która panowała w roku 1927, istniała również i w roku sprawozdawczym. Stan zatrudnienia pozostał mniej więcej bez zmiany, ceny nie zdołały jednak powrócić do dawnego poziomu.

Cena cynku.

Podczas gdy w styczniu 1928r. cena cynku wynosiła 26,15 funtów, to w dniu 31. grudnia

1928r. wynosiła ona 26,6 funtów.

Stan liczebny załogi. Wahania stanu były w 1928r. tylko nieznacznie. Stan załogi wynosił z początkiem roku 11028, zaś z końcem roku sprawozdawczego 11251 robotników.

Podwyżki zarobków. Orzeczeniem rozjemczem z dnia 25.czerwca 1928r. ustalono dla hut metalowych ogólną podwyżkę zarobków dla wszystkich kategorji robotniczych w wysokości 6%, która weszła w życie od dnia 1.lipca 1928r.

Przeprowadzenie na 8-godz. czas pracy. Resztę robotników w hutach metali przeprowadzono w ciągu 1928r. stopniowo na 8-godzinny czas pracy.

W dniu 1 marca 1928r.przeprowadzono:

1. robotników w fabrykach szamoty zarówno dla wytwarzania mufli jako też dla wytwarzania kamieni, jak prasowaczy kamieni, krajaczy gliny, robotników w suszarniach, wypalaczy, formierzy ręcznych i maszynowych, wkładaczy i wyjmowaczy,
2. zamiataczki w halach cynkowych, halach prażalniach i młynach,
3. robotników i robotnice przy mieszaniu blendy przed piecami i w magazynach blendy i wszystkich robotników przy napełnianiu, ładowaniu i mieszaniu blendy prażalnianej,
4. robotników zatrudnionych przy wytwarzaniu tlenku cynku;
5. robotników zatrudnionych przy wytwarzaniu

gazu acetelinowego, tlenu i.t.p.,

6)w prażalniach wszystkich robotników, którzy pracowali dotychczas dłużej jak 8 godzin,

7)robotników zatrudnionych przy wypalaniu tlenku cynku, przedewszystkiem zaś przy piecach szybowych, oraz robotników przy załadowywaniu i pakowaniu tlenku cynku ręcznie,

8)wszystkich robotników zatrudnionych przy fabrykacji, oczyszczaniu i koncentrowaniu kwasów w tej liczbie i odwożaczy kwasów,

9)lutowaczy,

10)obsługi kotłów przy ręcznem naładowywaniu rusztów

11)murarzy zatrudnionych przy gorących robotach,

12)spawaczy autogenicznych, gazowych i elektrycznych,

13)wszystkich robotników przy płynach szamotowych, dolomitowych i wapiennych

14)robotników obsługujących piece dolomitowe i wapienne,

15)ładowaczy i napełniaczy kwasów,

16)temperowaczy mufli, glazurowaczy, wyrabiaczy glazury i wkładaczy mufli,

17)robotników zatrudnionych przy wywożeniu szlaki i popiełu z pod pieców i kotłów.

Do dnia 15.marca 1928r.przeprowadzono:

1)kierowców lokomotyw w hutach cynkowych i prażalniach,

2)rozpalaczy nocnych i czyściarzy lokomotyw,

3)rzemieślników w oddziałach ruchu,przeprowadzonych na 8-godzinny czas pracy, zatrudnionych tam

stale względnie dłużej niż 4 godziny dziennie,

4)czyściarzy kotłów (wypukiwaczy kamienia kotłowego)

5)kierowców kranów/w oddziałach ruchu przeprowadzonych na 8-godzinny czas pracy,

6)robotników zatrudnionych przy produkcji ołowiu i produktów ubocznych za wyjątkiem robotników placowych i rzemieślników zatrudnionych tylko w warsztatach mechanicznych i reparacyjnych.

W dniu 15.marca 1928r. zarządzono,że od tego dnia czas pracy wszystkich robotnic pracujących w hutach nie może przekraczać w soboty 8 godzin.

W dniu 15.czerwca 1928r.przeprowadzono: Wszystkich robotników, zatrudnionych w hutach cynkowych i przy fabrykacji produktów ubocznych, którzy dotychczas pracują ponad 8 godzin, z wyjątkiem robotników placowych oraz rzemieślników zatrudnionych w warsztatach reparacyjnych.

Do dnia 1.września 1928r. przeprowadzono: wszystkich rzemieślników i ich pomocników bez względu na miejsce i charakter zatrudnienia.

Do dnia 1.października 1928r. przeprowadzono: wszystkich pozostałych robotników zatrudnionych w hutach cynkowych łącznie z robotnikami placowymi.

Do wszystkich tych przeprowadzonych robotników ma zastosowanie rozporządzenie p.Ministra Pracy i Opieki Społecznej, według którego za 8-godzinny czas pracy należy płacić ten sam zarobek co za 10-godzinny czas pracy.

Posiedzenia. Posiedzenia odbywały:

Komisja fachowa dla hut metali 29

Wydział fachowy hut metali 14
posiedzeń w sprawie czasu pracy było 6
" " " pogotowia pracy było 2.

Na posiedzeniach tych uregulowano sprawy sporne dot. zaszeregowania i wynagradzania jakoteż sprawy sporne, które wynikły z przeprowadzenia na 8-godzinny czas pracy.

Dnia 13. lutego 1928r. zezwolono Zakładom Hohenlohego na podstawie osobnej umowy na zmianę umowy akordowej dla hut cynkowych.

W marcu 1928r. rozpoczęto pertraktacje nad nową umową akordową w prażalniach.

Dnia 15. czerwca 1928r. uskuteczniono sprawę zaszeregowania robotników zatrudnionych w zakładach elektrolitu i uregulowano wynagrodzenie dla poszczególnych hut odpowiednio do odrębnych stosunków w nich panujących.

Dnia 3. października 1928r. zawarto umowę akordową dla prażalni, która obowiązuje od dnia 1. września 1928r.

Zarobki. Podczas gdy ogólny przeciętny zarobek wynosił w styczniu 1928r. 7,45 zł, wynosił on w grudniu 1928r. 8,51 zł. Należy szczególnie zwrócić uwagę na to, że liczb tych nie można bez pewnych zastrzeżeń porównywać z ogólnymi przeciętnymi zarobkami w hutach żelaza, ponieważ w hutach metali pracuje w akordzie tylko nieznaczna ilość załogi podczas gdy większa część załogi składa się z niewykwalifikowanych robotników i robotnic, obniżających wybitnie ogólny przeciętny zarobek,

w hutach żelaza zaś pracuje około 80% załogi w akordzie a mniejwartościowych robotników i robotnic zatrudnia się bardzo mało.

Przeciętny zarobek wszystkich robotników grupy a) przedstawia się następująco:

	styczeń 1928r.	grudzień 1928
walcownie cynku	13,60 zł	14,10 zł
huty cynkowe	9,15 "	10,60 "
prażalnie	9,85 "	11,50 "

Koksownie i zakłady chemiczne.

Podwyżki zarobków

W koksowniach i zakładach chemicznych miały miejsce te same podwyżki zarobków co w hutach żelaza.

Przeprowadzenie na 8-godzinny czas pracy.

Zakłady chemiczne przeprowadzono w zupełności na 8-godzinny czas pracy już w 1926r.

W koksowniach przeprowadzono na 8 godzin resztę robotników do końca 1928r.

Posiedzenie.

W roku sprawozdawczym odbyły się następujące posiedzenia:

Komisja dla koksowni	11
Wydział fachowy	5
Komisja fachowa zakładów chemicznych	3.

Na posiedzeniach uregulowano w szczególności sprawy sporne wynikające z umowy taryfowej i z porządku płac.

Na posiedzeniu w dniu 2.listopada 1928r. przeprowadzono inne zaszeregowanie. Ustalono najpierw różnicę między nowemi koksow-niami a staremi koksowniami. Jako nowe koksownie określono te koksownie, które uruchomiono w 1927r. i

które posiadają komory w wysokości przynajmniej 2,5 mtr. Dla tych koksowni przeprowadzono z grupy c) do grupy b):

1. dozorujących maszyny
2. 1.koksiarzy przed i poza piecami,
3. ubijaczy
4. kierowców lokomotyw wozów chłodzących.

Nadto przeprowadzono w starych koksowniach z grupy d) do grupy c) otwieraczy klap. Przeprowadzenia te obowiązują od dnia 1.października 1928r.

---

4) Huty żelaza, huty metali, koksownie i zakłady chemiczne. 1929.

Huty żelaza.

Konjunktura dla hut żelaza obniżyła się w roku 1929 znacznie w porównaniu z konjunkturą w roku 1928, tak że już po upływie pierwszych miesięcy musiano zaprowadzić w niektórych wypadkach świętówki, których liczba wzrosła znacznie do dnia 15.listopada 1929r.

Stan liczebny. Stan liczebny załogi nie zmienił się znaczniej w roku 1929-tym.

Podwyżki zarobków. W roku 1929 nie podwyższono zarobków. Organizacje robotnicze wysunęły wprawdzie w sierpniu żądanie podwyższenia zarobków; Komisja Pojednawcza i Arbitrażowa odruciła jednakowoż na posiedzeniu w dniu 12.września 1929r.podwyżkę zarobków i ustaliła, że obowiązujące zarobki w hutach żelaza pozostają nadal w mocy do dnia 31.grudnia 1929r. i mogą być wypowiedziane na 14 dni przed upływem tego terminu. Orzeczenia tego pracobiorcy nie przyjęli, nie nadano mu też dotąd mocy obowiązującej.

Ruch zarobków. Ogólny zarobek przeciętny we wszystkich hutach żelaza wynosił:

w styczniu 1929r.	10,97 zł
w lutym "	10,90 "
w marcu "	10,99 "
w kwietniu "	11,11 "
w maju "	11,17 "
w czerwcu "	11,12 "

w lipcu 1929r.	11,14 zł
w sierpniu "	11,22 "
w wrześniu "	11,15 "

Za miesiące październik i listopad nie zamknięto jeszcze obliczeń.

Srednie zarobki robotników grupy A przedstawiają się w najważniejszych oddziałach ruchu następująco:

w koksowniach	13,20 zł
przy piecach wysokich	13,80 "
w walcowniach	15,39 "
w stalowniach	16,97 "
w walcowniach blachy cienkiej	17,50 "

Aż do dnia 1.sierpnia 1929r. obowiązywał obok właściwej taryfy zarobków t.zw.dodatek wyrównawczy dla robotników, niepracujących w akordzie. Tabelę dodatków wyrównawczych zniesiono na życzenie organizacyj robotniczych i ustalono z ważnością od 1.sierpnia 1929r. nową tabelę zarobków, która obejmuje po pierwsze zarobki taryfowe dla robotników akordowych /robotnik grupy A = 6,40 zł/, na którym to zarobku opiera się akord a powtóre zarobki taryfowe dla wszystkich robotników pracujących na dniówkę, t.zn.dla wszystkich robotników, nie mających sposobności pracowania w akordzie /robotnik grupy A = zł 8,15/.

Wskutek obowiązującego jeszcze obecnie starego obliczenia akordowego w hutach żelaza na podstawie przeciętnej wydajności w pewnym określonym czasie; ujawniły się w wynagradzaniu znaczne niesprawiedliwości. Tam bowiem, gdzie robotnicy

w danym czasie porównawczym pracowali powoli, otrzymują dzisiaj niczem nieusprawiedliwione wysokie zarobki, podczas gdy robotnicy, którzy w danym czasie porównawczym pracowali normalnie i pilnie, nie są w stanie uzyskać odpowiednich zarobków. Związek Pracodawców dąży do usunięcia tych niesprawiedliwości. Prowadzą do tego dwie drogi, po pierwsze wybór dla ustalenia zarobków takiego czasu porównawczego w którym we wszystkich gałęziach ruchu praca odbywała się już mniejwięcej normalnie. Ten sposób odrzucają związki zawodowe, gdyż obawiają się wtedy redukcji zarobków w niektorych gałęziach ruchu, powtóre oparcie akordu ma maksymalnej wydajności lub wydajności przeciętnej, ustalonej na podstawie studjów przeprowadzanych nad czasem pracy. I tutaj napotkano na trudności ze strony pracobiorców. Pozatem trudno zrealizować ten sposób, gdyż zakłady same bardzo mało zajmowały się tym problemem. Zmiana podstawy akordu musi atoli nastąpić w najbliższym czasie, o ile niezdrowe stosunki zarobkowe mają być nareszcie usunięte.

Posiedzenia. W okresie sprawozdawczym odbyły się następujące posiedzenie:

Komisji Fachowej hut żelaza	16
Wydziału Fachowego hut żelaza	15.

Na posiedzeniach tych rozpatrywano sprawy sporne, które bez wyjątku dały dodatnie wyniki.

3 posiedzenia parytetyczne odbyły się wspólnie z hutami metalowemi w sprawie pogotowia pracy. Na posiedzeniach tych zawarto następującą ugodę:

"Na podstawie rozporządzenia Pana Ministra

Płacy i Opieki Społecznej w sprawie pogotowia pracy dla hut żelaza i analogicznie także dla hut metalowych, fabryk chemicznych i koksowni, ustanawia się co następuje:

1./Do pogotowia pracy należą następujące kategorje robotników:

a. Robotnicy, pilnujący całości i bezpieczeństwa budynków urządzeń i ruchomości, n.p.sanitarjusze, o ile nie wykonywają innych prac,

b. odźwierni, portjerzy, dozorcy bram, gońcy, itp.

c. dozorcy i stróże placów, parków, wozów, mostów itp.

d. osoby, pilnujące urządzeń pożarnych, jak i członkowie stałych straży pożarnych, utrzymywanych przez zakłady dla własnego użytku, o ile nie są zatrudnieni jako rzemieślnicy,

e. szoferzy i furmani, nie zatrudnieni bezpośrednio przy produkcji, o ile wykonywają wyłącznie tę pracę.

2./Przez pogotowie pracy rozumie się 12-godzinną obecność bez przerwy w służbie lub zakładzie.

3./Ten dłuższy czas pracy wynagradza się dodatkiem zarobkowym w wysokości 30% ogólnego zarobku dniówkowego."

Dwa posiedzenia odbyły się z generalnymi dyrektorami hut żelaza celem omówienia każdoczesnej sytuacji i celem ustalenia wytycznych dla dalszego postępowania przy pertraktacjach parytetycznych.

Strejk. W okresie sprawozdawczym odbył się w hutach żelaza 24-ro godzinny strejk protestacyjny w dniu 6.listopada 1929r.

Huty metalowe.

Stan liczebny załogi. Stan liczebny załogi w hutach metalowych nie zmienił się w okresie sprawozdawczym znaczniej w porównaniu z rokiem 1928.

Cena cynku. Sytuacja gospodarcza w hutach cynkowych pogorszyła się znacznie wskutek stałego spadku ceny cynku. Podczas gdy cena cynku w styczniu 1929r. wynosiła jeszcze około 25 £ ang. i podniosła się w kwietniu do 27 £ ang. spadła w połowie listopada stopniowo na około 20 £ ang.

Podwyżki zarobków. Z początkiem roku wysunęli pracobiorcy żądania znaczniejszej podwyżki zarobków. Ponieważ nie doszło pomiędzy stronami do porozumienia, zwrócili się pracobiorcy do Komisji Pojednawczej i Arbitrażowej, która w dniu 30.kwietnia orzekła, że obowiązujące dotąd zarobki podwyższa się z ważnością od 1.maja o 6%. Pozatem skreślono specjalną rubrykę zarobków taryfowych dla robotników hutniczych klasy I - XI, niepracujących w akordzie, tak że dla wszystkich robotników hutniczych klasy I - XI bez względu na to, czy pracują w akordzie lub nie, obowiązuje ten sam zarobek taryfowy. Nadto podwyższono zarobek taryfowy dla młodocianych ze zł 1.- na zł 1,50.

Pozostałe żądania a mianowicie:

a/zrównanie zarobków robotników dniówkowych w wieku ponad lat 24 z zarobkami grupy A tego samego wieku,

b/uregulowanie sprawy premji wzgl. akordu przy piecach cynkowych,

c/premje dla prażaków i ich zarobki podstawowe,

d/węgiel deputatowy,

e/zniesienie liczby klas taryfowych i grup fachowych,

przekazano do bezpośrednich pertraktacyj pomiędzy organizacjami a Związkiem Pracodawców.

Orzeczenie Komisji Pojednawczej i Arbitrażowej przyjęto i wykonano w dniu 1.maju 1929r.

Zarobki. Ogólne zarobki przeciętne wynosiły w hutach metalowych:

w styczniu	8,10 zł
w lutym	8,23 "
w marcu	8,26 "
w kwietniu	8,50 "
w maju	9,21 "
w czerwcu	8,93 "
w lipcu	8,75 "
w sierpniu	8,90 "
w wrześniu	8,99 "

Obliczeń za m.październik i listopad jeszcze nie ukończono.

Przeciętne zarobki robotników grupy A w najważniejszych gałęziach ruchu przedstawiały się średnio jak następuje:

w walcowniach cynku	14,83 zł
w hutach cynkowych	11,11 "
w prażalniach	11,34 "
w fabrykach kwasu siarkowego	9,27 "
w fabrykach szamoty	10,80 "

W sprawie zarobków akordowych w prażalniach i hutach cynkowych odbyły się kilkakrotnie pertraktacje. Odnośnie zarobków akordowych w prażal-

niach wydała Komisja Pojednawcza i Arbitrażowa po długich pertraktacjach w dniu 29.lipca 1929r. orzeczenie, w myśl którego zarobki akordowe w prażalniach z ważnością od dnia 1.sierpnia 1929r. nie opierają się na zarobku taryfowym plus 1o%, lecz na zarobku taryfowym plus 15%.

W sprawie zarobków akordowych w hutach cynkowych nie doszło dotychczas do porozumienia. Dążenia pracobiorców idą w tym kierunku, aby obliczenia zarobku akordowego w hutach cynkowych dokonywano od pierwszej tonny lub pierwszego kilogramu cynku. Przeprowadzenie takiego obliczenia jast niemożliwem gdyż spowodowałoby to zupełną anarchję w obliczaniu zarobków w hutach cynkowych. Odrzucono przeto kategorycznie także i to żądanie. Ewentualnie byłoby możliwem zreformować obecny akord przez zaprowadzenie zmiany procentów wydajności. Wskutek obecnej jednak katastrofalnej sytuacji w przemyśle cynkowym nie może być oczywiście mowy o jakiejkolwiek zmianie akordu, która z natury rzeczy pociąga za sobą podwyżkę zarobków.

Posiedzenia.

W okresie sprawozdawczym odbyły się następujące posiedzenia:

Komisji Fachowej hut metalowych 26

Wydziału Fachowego hut metalowych 3.

Na posiedzeniach tych rozpatrywano sprawę podwyżki zarobków akordu w prażalniach i hutach cynkowych oraz załatwiono wszelkie kwestje sporne.

Wspólnych posiedzeń z hutami żelaza w spra-

wie pogotowia pracy odbyło się 3.
Na posiedzeniach tych zawarto następującą ugodę w sprawie pogotowia pracy:

"Na podstawie rozporządzenia Pana Ministra Pracy i Opieki Społecznej w sprawie pogotowia pracy dla hut żelaza i analogicznie także dla hut metalowych, fabryk chemicznych i koksowni, ustanawia się, co następuje:

1./Do pogotowia pracy należą następujące kategorje robotników:

a. Robotnicy, pilnujący całości i bezpieczeństwa budynków, urządzeń, i ruchomości, n.p. sanitarjucze, o ile nie wykonywają innych prac,
b. odźwierni, portjerzy, dozorcy bram, gońcy, posłańcy itp.
c. dozorcy i stróże placów, parków, wozów, mostów itp.,
d. osoby, pilnujące urządzeń pożarnych, jak i członkowie stałych straży pożarnych, utrzymywanych przez zakłady dla własnego użytku, o ile nie są zatrudnieni jako rzemieślnicy,
e. szoferzy i furmani, nie zatrudnieni bezpośrednio przy produkcji, o ile wykonywają wyłącznie tę pracę.

2./Przez pogotowie pracy rozumie się 12-godzinną obecność bez przerwy w służbie lub zakładzie.

3./Ten dłuższy czas pracy wynagradza się dodatkiem zarobkowym w wysokości 30% ogólnego zarobku dniówkowego."

Nadto odbyły się 3 posiedzenia z generalnymi

dyrektorami hut metalowych.

Na posiedzeniach tych omawiano sytuację gospodarczą hut i ustalono wytyczne dla dalszego postępowania oraz dla pertraktacyj parytetycznych.

Strejk. W okresie sprawozdawczym odbyło się kilka mniejszych strejków, a mianowicie:

w dniu 15.kwietnia przystąpiła załoga prażalni Kunegundy do strejku, który potrwał do dnia 18.kwietnia. Załoga żądała dopłaty w wysokości 1.- zł oraz gwarancji, że najniższy zarobek nie będzie wynosił poniżej 10 zł. Żądanie te odrzucono;

w dniu 11.września wybuchł strejk w prażalni w Lipinach, w dniu 12.września przystąpili robotnicy znowu do pracy. Robotnicy twierdzili, że orzeczenie Komisji Pojednawczej i Arbitrażowej z dnia 29.lipca 1929r. w sprawie podwyższenia zarobku podstawowego w prażalniach nie zostało uwzględnione. Żądania dla akordowych robotników odrzucono jako nieuzasadnione.

W dniu 6.listopada odbył się 24-ro godzinny strejk protestacyjny.

Przyjęcie nowych członków. W dniu 1.października przyjęto fabrykę porcelany Spółki Akcyjnej Giesche w Katowicach-Bogucicach do Związku Pracodawców i przydzielono do oddziału fachowego "huty metalowe."

Zakłady Chemiczne.

W zakładach chemicznych nie nastąpiły poważniejsze zmiany.

Podwyżki zarobków — Podwyżek zarobków nie przyznano. Zakłady chemiczne stosują swoje zarobki na zasadzie zarobków w hutach żelaza.

Zarobki. — Zarobki w okresie sprawozdawczym wynosiły:

Ogólny zarobek przeciętny	9,62 zł
przeciętny zarobek robotników grupy/A	11,36 ".

Posiedzenia. — Posiedzeń odbyło się:

Komisji Fachowej zakładów chemicznych	5
Wydziału Fachowego zakładów chemicznych	1.

Na posiedzeniach tych załatwiano kwestje sporne.

Zakłady chemiczne przyjęły tę samą ugodę w sprawie pogotowia pracy, co huty żelaza.

Przyjęcie nowych członków. — Jako nowego szłonka przyjęto nowy oddział fabryki związków azotowych Spółki Akcyjnej "Oswag" w Wyrach.

---

5) Komisja dla urzędników 1928r.

Pobory pracowników umysłowych.

Zawartą w dniu 26. października 1927r. taryfę płac wypowiedziały organizacje pracowników umysłowych na dzień 29. lutego 1928r. Ponieważ wypowiedziano również zarobki robotników, co do których nie była jeszcze zapadła decyzja, odbyły się pertraktacje w sprawie poborów dopiero w dniu 27. kwietnia 1928r. Organizacje żądały ogólnej podwyżki poborów o 25%. Wniosek ten odrzuciła Komisja dla spraw urzędniczych. Wobec tego wysunęły organizacje wniosek o podwyższenie poborów niektórych grup. I ten wniosek został odrzucony przez Komisję dla spraw urzędniczych, gdyż zmierzał on drogą okrężną do ogólnej podwyżki poborów. Wskutek tego zwróciły się organizacje do Komisji Pojednawczej i Arbitrażowej w Katowicach, która jednak na posiedzeniu w dniu 13. czerwca 1928r. nie wydała żadnego orzeczenia, lecz sprawę odroczyła, celem poinformowania się przed wydaniem orzeczenia o poborach przedwojennych, oraz poborach wypłacanych przed zaprowadzeniem złotego w markach polskich jak i o pierwszych poborach w złotych. Dalszy ciąg pertraktacyj przed Komisją Pojednawczą i Arbitrażową odbył się dnia 1. października 1928r. Organizacje pracowników umysłowych żądały ponownie podwyżki wszelkich poborów o 25% i pozatem dalszej podwyżki poborów początkowych niektórych grup

o 10 i o 5 %. Komisja Pojednawcza i Arbitrażowa zadecydowała podwyżkę poborów wraz z dodatkami socjalnemi o 6 1/2 % z ważnością od 1. września 1928r. Wniosku natomiast o podwyższenie niektórych poborów nie rozstrzygnięto, lecz polecono stronom przedłożyć wykazy ilu pracowników jest zatrudnionych w poszczególnych grupach.

Nad orzeczeniem tem obradowała Komisja Główna oraz Komisja dla spraw urzędniczych na posiedzeniu w dniu 4. października 1928r. i postanowiono orzeczenie to odrzucić. Następnie wniosły organizacje pracowników umysłowych podanie do Komisarza Demobilizacyjnego o nadanie orzeczeniu Komisji Pojednawczej i Arbitrażowej mocy obowiązującej, który jednakowoż podania nie uwzględnił, przekazując sprawę celem usunięcia błędu formalnego Komisji Pojednawczej i Arbitrażowej do ponownego rozpatrzenia. W ponownych obradach w dniu 24. października 1928r. wydała Komisja Pojednawcza i Arbitrażowa merytorycznie to samo orzeczenie, co poprzednio. Ponieważ Związek Pracodawców odrzucił i to orzeczenie, nadano mu na wniosek organizacyj pracowników umysłowych moc obowiązującą w dniu 29. października 1928r. Orzeczeniem tem uregulowano pobory do dnia 28. lutego 1929r.

Zmiany taryfowe.

Już od szeregu lat dążą organizacje pracowników umysłowych do tego, aby przyjmowano do ubezpieczenia pracowników umysłowych możliwie jaknajwięcej pracobiorców, będących na granicy pomiędzy robotnikami, a pracownikami umysło-

wymi, aby w ten sposób ustalić ich charakter jako pracowników umysłowych. Wskutek traktowania sprawy tej przez władze ubezpieczeniowe w nader przychylny sposób, wysunęły organizacje pracowników umysłowych następnie dalsze żądanie a mianowicie objęcia pracobiorców ubezpieczonych w zakładzie ubezpieczeń pracowników umysłowych umową taryfową dla pracowników umysłowych. Związek Pracodawców sprzeciwia się temu już od szeregu lat i dokłada wszelkich starań, aby uniknąć w ten sposób zwiększenia liczby pracowników umysłowych. Ponieważ jednak już w poprzednim roku maszyniści wyciągowi, podlegający ubezpieczeniu pracowników umysłowych, przy pomocą władz zostali zaszeregowani - wprawdzie ze zmianą pewnych postanowień - do taryfy dla pracowników umysłowych, zwróciły się organizacje urzędnicze po odrzuceniu ich żądania co do przyjęcia do taryfy pracowników umysłowych wszystkich pracobiorców, podlegających ubezpieczeniu pracowników umysłowych, do Komisji Pojednawczej i Arbitrażowej w Katowicach i wysunęły dwa postulaty żądając przyjęcia wszystkich pracobiorców, podlegających ubezpieczeniu pracowników umysłowych, do taryfy pracowników umysłowych oraz wyłączenia z taryfy robotniczej wyższych grup robotników i utworzenia dla nich specjalnej taryfy, wzorowanej na taryfie dla pracowników umysłowych. Komisja Pojednawcza i Arbitrażowa zezwoliła na posiedzeniu w dniu 16. kwietnia 1928r. na

przyjęcie pracobiorców technicznych, podlegających przymusowemu ubezpieczeniu pracowników umysłowych, do taryfy płac tychże, nie rozstrzygnęła natomiast drugiego wniosku. Ponieważ Komisja dla spraw urzędniczych nie przyjęła orzeczenia Komisji Pojednawczej i Arbitrażowej, wniosły organizacje urzędnicze o nadanie orzeczeniu mocy obowiązującej, co też nastąpiło. W dniu 13. sierpnia 1928r. rozpatrywała Komisja dla spraw urzędniczych to orzeczenie i w wykonaniu tegoż przyjęła pracobiorców technicznych, podlegających ubezpieczeniu pracowników umysłowych, do taryfy dla pracowników umysłowych. Odrzucono natomiast przyjęcie do taryfy dla pracowników umysłowych pracobiorców, podlegających ubezpieczeniu pracowników umysłowych, a zatrudnionych pracami biurowemi, ponieważ tenor orzeczenia nasuwał pewne wątpliwości, czy orzeczenie powyższe dotyczy również tych pracobiorców. Organizacje urzędnicze wniosły przeto dodatkowo podanie do Związku Pracodawców o przyjęcie także i tych pracobiorców handlowych do taryfy dla pracowników umysłowych. Decyzja w tej sprawie nie zapadła jeszcze w okresie sprawozdawczym.

Ćwiczenia wojskowe pracowników umysłowych.

Po wprowadzeniu na Górnym Śląsku ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej wniosły organizacje urzędnicze o wypłacanie urzędnikom, odbywającym ćwiczenia wojskowe, poborów podczas tych ćwiczeń i udzielania im prócz tego urlopów taryfowych. Związek Praco-

dawców odrzucił wniosek ten w latach poprzednich. Stan prawny co do prawa żądania poborów i urlopów przez pracowników, odbywających ćwiczenia wojskowe, jest bowiem sporny. Kwestję tę należy rozstrzygać w myśl § 616 k.c., który przyznaje urzędnikom pobory na wypadek przeszkód w pełnieniu służby, nie przekraczających znaczniejszego okresu czasu. Nie uzgodniono jednakże poglądów co do pojęcia przeszkód w pełnieniu służby na okres znaczniejszy, lub nieznaczny. Związek Pracodawców stanął na stanowisku, że przeszkody w pełnieniu służby, spowodowane ćwiczeniami wojskowemi, należy uważać za znaczne w myśl § 616 i że wobec tego nie zachodzi potrzeba wypłacania poborów za ten czas. To stanowisko prawne nie jest jednak ustalone, gdyż według pewnego przedwojennego wyroku sądu niemieckiego nie należy uważać czasu przerwy za znaczny, o ile przerwa jest krótsza od terminu wypowiedzenia, obowiązującego dla danego urzędnika. Wobec niepewnego stanu prawnego i na życzenie władz, jak również kierując się zasadami obrony państwa, postanowił Zarząd Związku Pracodawców uregulować sprawę tę w myśl nowej ustawy, obowiązującej na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej za wyjątkiem Górnego Śląska, t.zn. wypłacać urzędnikom za czas ćwiczeń wojskowych pobory z potrąceniem kwot, otrzymywanych przez urzędników z kasy skarbowej i udzielać im pozatem urlopów taryfowych. Jako nowe postanowienie dodał Zarząd, że nie należy potrącać kwot tych.

o ile urzędnik zrezygnuje ze swego urlopu. Takiem załatwieniem tej kwestji zadowoliły się organizacje urzędnicze.

Czas pracy pracowników umysłowych.

Przy przeprowadzeniu w roku 1924 robotników hutniczych z 8-mio godzinnego na 10-cio godzinny czas pracy, przeprowadzono także większą część technicznych urzędników hutniczych na 10-cio godzinną pracę. Jakiekolwiek niedomagania lub skargi z tego powodu nie ujawniły się dotychczas, jednakże z początkiem roku sprawozdawczego zwracały się organizacje pracowników umysłowych do władz w sprawie 10-cio godzinnego czasu pracy tych pracowników umysłowych, w następstwie czego zapytywał Komisarz Demobilizacyjny Związek Pracodawców, na jakiej podstawie wprowadzono 10-cio godzinny czas pracy także dla urzędników, skoro w rozporządzeniu z roku 1924-go o wprowadzeniu 10-cio godzinnego czasu pracy jest mowa tylko o "robotnikach". Związek Pracodawców uzasadnił zastosowanie rozporządzenia tego w odniesieniu do pracowników umysłowych tem, że pojęcie "robotnik" należy tak rozumieć, jak go interpretuje i ustaliła ordynacja przemysłowa w swej 7-mej księdze. To pojęcie ordynacji przemysłowej obejmuje bowiem prócz właściwych robotników także czeladników, pomocników, uczni, urzędników ruchu, werkmistrzów, oraz techników. Komisarz Demobilizacyjny podzielał to zdanie, lecz skorzystał następnie z przysługującego mu prawa przywrócenia 8-mio godzinnego czasu pracy dla urzędników i zarządził, by począwszy

od dnia 1. maja 1928r. przywrócono 8-mio godzinny dzień pracy dla pracowników umysłowych tych zakładów, w których przeprowadzono robotników w zupełności na 8-mio godzinny czas pracy. Na skutek tego powzięły komisje fachowe uchwałę przeprowadzenia na 8-mio godzinny czas pracy urzędników nietylko tych zakładów, które przeprowadzono w zupełności na 8-mio godzinny czas pracy, lecz także i tych zakładów, w których przeprowadzono większą część robotników na 8-mio godzinny czas pracy.

Inspekcja Pracy.

Rozporządzenie o inspekcji pracy z dnia 14. lipca 1927r. wprowadzono w ciągu roku sprawozdawczego także na Górnym Śląsku. Związek Pracodawców oświadczył się przeciwko wprowadzeniu tego rozporządzenia i wyraził swe wątpliwości pod tym względem wobec władz kilkakrotnie w podaniach i w toku konferencji. Mimo to wprowadzono to rozporządzenie na podstawie uchwały Sejmu Śląskiego.

Dla ilustracji liczby pracowników umysłowych sporządziliśmy wykaz, uwidoczniony w załączniku 1). Załącznik 2) porównuje wzrost drożyzny i podwyżki poborów w poszczególnych miesiącach roku 1928-go. Z załącznika 3) wynikają przeciętne pobory przedwojenne dla poszczególnych grup płacy oraz kształtowanie się przeciętnych poborów w ciągu roku 1928-go.

Sejm Śląski Biblioteka

Załącznik) 1
Anlage)

Ilość pracowników umysłowych zatrudnionych w kopalniach węgla kamiennego na Polskim i Niemieckim Górnym Śląsku w roku 1928.

Zahl der Angestellten im polnisch-oberschlesischen und deutsch-oberschlesischen Steinkohlenbergbau im Jahre 1928.

Miesiąc / Monat		Polski Górny-Śląsk / Polnisch-Oberschles.			Niemiecki Górny-Śląsk / Deutsch-Oberschlesien		
		techn. prac. umysł. / techn. Angestellte	kupieccy prac. umysł. / kaufm. Angestellte	ogółem / insgesamt	techn. prac. umysł. / techn. Angestellte	kupieccy prac. umysł. / kaufm. Angestellte	ogółem / insgesamt
1928							
Styczeń	Januar	3 235	1 756	4991	1 499	731	2 230
Luty	Februar	3 245	1 760	5005	1 511	731	2 242
Marzec	März	3 270	1 776	5046	1 544	728	2 272
Kwiecień	April	3 258	1 769	5027	1 528	742	2 270
Maj	Mai	3 289	1 790	5079	1 553	739	2 292
Czerwiec	Juni	3 312	1 802	5114	1 557	743	2 300
Lipiec	Juli	3 302	1 760	5062	1 572	756	2 328
Sierpień	August	3 326	1 753	5079	1 574	759	2 333
Wrzesień	Septemb.	3 335	1 787	5122	1 580	761	2 341
Październik	Oktober	3 345	1 786	5131	1 596	758	2 354
Listopad	November	3 341	1 792	5133	1 601	763	2 364
Grudzień	Dezember	3 339	1 797	5136	1 601	764	2 365

Załącznik) 2
Anlage)

Podwyżki poborów w stosunku do wzrostu drożyzny za czas od mies. stycznia do mies. grudnia 1928r.

Gehaltserhöhungen im Vergleich zum Anwachsen der Teuerung fur die Zeit von Januar bis Dezember 1928.

Miesiąc / Monat		Podwyżki poborów przeciętnie w procentach / Gehaltserhöhungen im Durchschnitt in Prozenten	Drożyzna 1) absolutnie / Teuerung 1) absolut	relatyw / relativ
1 9 2 8				
Styczeń	Januar	= 100	195,75 zł	= 100
Luty	Februar	"	196,30 "	100,28
Marzec	März	"	198,05 "	101,1[illegible]
Kwiecień	April	"	205,57 "	105,0[illegible]
Maj	Mai	"	203,37 "	103,89
Czerwiec	Juni	"	200,97 "	102,6[illegible]
1.Lipca	I.Juli	"	206,13 "	105,30
Sierpień	August	"	201,17 "	102,76
1.Września	1.Sept.	106,5	199,92 "	102,13
Październik	Oktober	"	198,81 "	101,56
Listopad	November	"	198,77 "	101,54
Grudzień	Dezember	"	198,77 "	101,5[illegible]

Podwyżka poborów
Steigerung der Gehälter + 6,5 %

Wzrost drożyzny
Anwachsen der Teuerung + 1,54 %

---

1) Koszta otrzymania wraz z odzieżą.

1) Lebenshaltungskosten mit Bekleidung.

Załącznik) 3
Anlage)

Przeciętne pobory w ciężkim przemyśle na Polskim Górnym Śląsku.

Durchschnittsgehälter in der polnisch-oberschlesischen Schwerindustrie.

Grupa Gruppe	Pobory w czasie przedwojennym w markach Friedensgehalt in Mark	Pobory w czasie przedwojennym w złotych Friedensgehalt in Złoty	od 16.września 1927r. ab 16.September 1927	od 1.września 1928r. ab 1.September 1928
1	125,23	154,03	319,30	340,20
2	159,91	186,68	384,60	409,60
3	169,30	208,85	423,oo	450,50
4	260,39	320,28	529,90	564,40
5	338,40	416,23	604,80	644,10
6	130,60	160,64	297,80	317,30
7	147,85	181,85	336,10	357,90
8	221,49	272,46	410,40	437,20
9	152,57	187,67	327,70	348,90
10	162,12	199,41	384,60	409,60
10 a			423,oo	450,50
11	256,22	313,15	515,40	549,oo
12	354,60	436,15	604,80	644,10
13	123,oo	151,29	297,80	317,30
14	157,oo	193,11	336,10	357,90
15	193,50	238,oo	402,oo	428,20
16	247,10	303,93	425,50	453,20
17	281,90	346,73	515,40	549,oo
18	367,oo	451,41	604,80	644,10
19	130,75	160,83	297,80	317,30
20	175,oo	215,25	336,10	357,90
21	206,25	253,68	402,oo	428,20
22	277,oo	340,71	425,50	453,20
23	311,11	382,66	515,40	549,oo
24	314,oo	386,22	604,80	644,10
25	133,13	163,74	297,80	317,30
26	166,85	205,22	402,oo	428,20
27	256,66	291,09	425,50	453,20
28	291,85	358,97	515,40	549,oo
29	316,66	389,49	604,80	644,10
30	125,oo	153,75	297,80	317,30
31	170,oo	209,10	402,oo	428,20
32	220,oo	270,60	425,50	453,20
33	320,oo	393,60	515,40	549,oo
34	385,oo	473,55	604,80	644,10

Grupa Gruppe	Pobory w czasie przedwojennym w markach Friedensgehalt in Mark	Pobory w czasie przedwojennym w złotych Friedensgehalt in Złoty	od 16.września 1927r. ab 16.Septemb. 1927	od 1.września 1928r. ab 1.September 1928
35	87,69	107,85	273,05	291,oo
36	127,82	157,21	347,05	369,58
37	174,96	215,20	394,25	419,88
38	208,96	257,02	425,50	453,20
39	273,65	336,58	515,40	489,oo
40	324,73	399,41	604,80	644,10
41	99,58	122,48	273,05	291,oo
42	147,37	181,26	394,25	419,88
43	197,oo	242,31	425,50	453,20
44	264,28	325,06	515,40	489,oo
45	311,15	382,71	604,80	644,10
46	76,27	92,58	273,05	291,oo
47	121,30	149,19	347,05	369,58
48	162,18	199,48	394,25	419,88
49	193,05	237,45	458,40	428,30
50	258,55	318,01	552,30	588,15
1 rok nauki 1.Lehrjahr	20,50	25,21	32,50	34,60
2 rok nauki 2.Lehrjahr	29,06	35,75	54,oo	57,50
3 rok nauki 3.Lehrjahr	38,26	47,06	81,oo	86,30
lata przej. 1.Uebergangs.	53,72	66,07	108,oo	115.oo
2. "	63,74	78,40	124,50	132,60
3. "	74,78	91,97	140,50	149,60
4. "	80,oo	98,40	157,oo	167,20
a)	91,87	113,oo	273,05	291,oo
b)	113,11	139,12	345,75	368,23
c)	165,37	203,40	399,75	425,78
d)	212,51	261,38	465,50	495,83
e)	287,27	353,34	547,30	582,90
maszyniści wyciągowi Fördermaschinisten				
" a)			288,60	307,40
" b)			258,60	275,40

---

6) Komisja dla urzędników 1929r.

Pobory pracowników umysłowych.

Pobory pracowników umysłowych, obowiązujące z początkiem okresu sprawozdawczego, ustalone zostały orzeczeniem Komisji Pojednawczej i Arbitrażowej z dnia 24. października 1928r. Wówczas nie rozstrzygnęła wspomniana Komisja wysuniętego przez organizacje pracowników umysłowych żądania przyznania oprócz ogólnej podwyżki poborów także i podwyższenia początkowych poborów niektórych grup poborów o 10 oraz o 5 %, celem przeprowadzenia pewnych badań, które Komisja uważała za konieczne. W dniu 8. lutego 1929r. rozpatrywała Komisja Pojednawcza i Arbitrażowa ponownie tę sprawę, przyznając podwyżkę początkowych poborów niektórym grupom poborów. Ponieważ Związek Pracodawców nie przyjął orzeczenia, skierowały związki pracowników umysłowych sprawę do Ministra Pracy i Opieki Społecznej, który w dniu 20. marca 1929r. nadał orzeczeniu temu moc obowiązującą. Rozporządzenie Ministra Pracy o nadaniu mocy obowiązującej wykazał atoli mylną datę orzeczenia Komisji Pojednawczej i Arbitrażowej, wobec czego nie uznaliśmy danego rozporządzenia za prawnie obowiązujące.

W międzyczasie skorzystały organizacje urzędnicze - na czas - z możności wypowiedzenia obowiązującej taryfy płac na dzień 28. lutego 1929r. W toku następujących pertraktacji o pobory odrzuciliśmy najpierw żądanie dot. podwyżki poborów, motywując odmowne stanowisko brakiem

definitywnego ukończenia odnośnych pertraktacyj w sprawie podwyższenia zarobków robotniczych. Zarobki górników podwyższono wprawdzie w międzyczasie o 5 %, jednakże nie powzięto jeszcze ostatecznej decyzji co do wniosków organizacyj robotniczych o podwyższenie zarobków dla robotników w hutach i pokrewnych zakładach. W toku pertraktacyj, które trwały pewien czas, ujawniło się jednak, że podwyżka poborów prawdopodobnie nie wpłynie na warunki zarobkowe w hutach; z tego powodu oświadczyliśmy gotowość przyznania podwyżki poborów, o ile organizacje zgodzą się na zawarcie taryfy pbborów aż do końca lutego 1930r. Pod tym warunkiem też chcieliśmy przyjąć orzeczenie Komisji Pojednawczej i Arbitrażowej z dnia 8. lutego 1929r. mimo błędu formalnego w rozporządzeniu o nadaniu mocy obowiązującej temu orzeczeniu, albowiem należało się spodziewać rychłego usunięcia tej nieformalności. Organizacje zgodziły się wreszcie na zawarcie taryfy poborów, mogącej ulec wypowiedzeniu później, aniżeli taryfa zarobków dla górników, która mogła być wypowiedziana poraz pierwszy po dzień 31. sierpnia 1929r. Jednakże jako ekwiwalentu zażądały organizacje podwyższenia liczby stopni starszeństwa dla grup płacy o 12-stu stopniach starszeństwa na 15, oraz podwyższenia dodatku domowego i dodatku na dzieci. Wreszcie zawarto w dniu 23. kwietnia 1929r. umowę, mocą której uznano orzeczenie Komisji Pojednawczej i Arbitrażowej z dnia 8. lutego 1929r. lecz dopiero z ważnością od dnia 1. marca 1929r. i podwyższono

pobory o 5 % oraz dodatek domowy i dodatek na dzieci o drobną kwotę, ponadto podwyższono liczbę stopni starszeństwa na 15 z zastrzeżeniem, że każdy nowy stopień starszeństwa może być przyznany dopiero wtedy, jeżeli urzędnik korzystał z poprzedniego stopnia starszeństwa conajmniej jeden rok. Ta umowa weszła w życie z dniem 1. marca 1929r. i może być wypowiedzianą w jednomiesięcznym terminie najwcześniej na dzień 31. grudnia 1929r.

Ponieważ - jak już wyżej wspomnieliśmy - zarobki górników mogły ulec wypowiedzeniu już na dzień 31.sierpnia 1929r. i faktycznie też wypowiedzenie nastąpiło, uzyskały też organizacje robotnicze 4-ro %-ową podwyżkę zarobków oraz uwzględnienie szeregu innych żądań. Ten stan rzeczy skłonił organizacje pracowników umysłowych do wysunięcia żądania podwyżki poborów obowiązującej obecnie jeszcze taryfy o 20%. Odnośnie do żądań tych nie oświadczyliśmy się dotychczas ostatecznie.

Równocześnie wniosły organizacje podanie o przyznanie 13-tej pensji. Wniosek ten stanowi merytorycznie część kwestji dot. przyznania remuneracji gwiazdkowej, której załatwienie zastrzegł sobie Zarząd. Definitywna decyzja pod tym względem jeszcze nie zapadła.

Zmiany taryfy.

Orzeczenie Komisji Pojednawczej i Arbitrażowej z dnia 16. kwietnia 1928r. nałożyło na nas obowiązek przyjmowania do taryfy dla pracowników umysłowych tych pracowników, dla których

stwierdzono ostatecznie obowiązek ubezpieczenia w Zakładzie Ubezpieczeń dla Pracowników Umysłowych. Orzeczenie Komisji, ujęte zresztą niezbyt zręcznie, dopuściło interpretację, że orzeczenie to odnosi się jedynie do pracowników technicznych, a nie także i do pracowników handlowych, wobec czego Komisja dla spraw pracowników umysłowych uznała w roku 1928-mym orzeczenie to, za obowiązujące jedynie dla pracowników technicznych. Na skutek tego zwróciły się organizacje pracowników umysłowych do nas z żądaniem rozciągnięcia orzeczenia tego także na pracowników zajętych w biurach, albowiem Komisja Pojednawczo-Arbitrażowa chciała objąć swem orzeczeniem także i tych pracowników, co wynika już z tego, że w toku poprzednich parytetycznych pertraktacyj, jak również podczas kilkakrotnych rozpraw przed Komisją Pojednawczą i Arbitrażową nie żądano i nie wysunięto ani ze strony pracodawców, ani też ze strony pracobiorców oddzielnego traktowania pracowników technicznych, i pracowników handlowych. A także na posiedzeniu Komisji Pojednawczej i Arbitrażowej, na którem wydano orzeczenie, myśli tej nie wysunięto ani nie rozważano. Po zajęciu przez nas początkowo odmownego stanowiska, odwołały się organizacje pracowników umysłowych ponownie do Komisji Pojednawczej i Arbitrażowej, poczem Komisja dla spraw pracowników umysłowych - chcąc uniknąć wydania przez Komisję Pojednawczą i Arbitrażową decyzji, któraby niewątpliwie odrzuciła nasze

wywody - powzięła uchwałę zastosowania odnośnego orzeczenia także wobec pracowników handlowych.

Mając na uwadze różne względy, powziął Związek Pracodawców w roku ubiegłym myśl jaknajprzychylniejszego unormowania kwestji poborów i urlopów dla pracowników umysłowych za czas odbywania ćwiczeń wojskowych, opierając się przytem na zasadach postanowień nie obowiązującej na Górnym Śląsku ustawy o umowach służbowych dla pracowników umysłowych z dnia 16. marca 1928r. (Dz.Ust.R.P.nr. 25, poz. 323). W roku bieżącym stanęły organizacje na tem stanowisku, że uchwała taka jest dla pracowników mniej korzystną, aniżeli zastosowanie obowiązujących jeszcze na Górnym Śląsku dawniejszych ustaw, wobec czego żądały jeszcze dalej idących udogodnień w wypłacaniu poborów i udzielaniu urlopów. Ze względu jednak na odmienną przez nas interpretację prawnych podstaw odrzuciliśmy to żądanie, poczem zawarto z organizacjami pracowników umysłowych układ, który zatwierdził naszą uchwałę, powziętą w roku ubiegłym.

Aczkolwiek od zawarcia parytetycznej ugody w sprawie przejęcia maszynistów wyciągowych do taryfy dla urzędników (1. czerwca 1927r) nie upłynęły jeszcze 2 lata, wniosły organizacje podanie o zniesienie powziętych wówczas specjalnych postanowień i zastosowanie taryfy dla urzędników bez zmian także wobec maszynistów wyciągowych. Na uzasadnienie tego żądania nie mogły organizacje podać ani jednego argumentu,

któryby nie był wyczerpująco omawiany w toku kilkuletnich rokowań, zakończonych ostatecznie zawarciem ugody w dniu 1. czerwca 1927r. Wobec tego odrzuciliśmy to żądanie. Organizacje dały nam jednakże do zrozumienia, że będą czyniły starania o ponowne wniesienie tego podania w krótkim czasie, przyczem wysuną inne motywy.

W okresie sprawozdawczym przystąpiono do opracowania pewnego żądania organizacyj, datującego niemal od czasu wprowadzenia umowy taryfowej. Już w roku 1921-ym czyniły organizacje starania o uzyskanie dla pracowników, których mieszkanie służbowe nie odpowiadało rzekomo wartości udzielanego dodatku mieszkaniowego ich grupy płacy, wyrównawczego wynagrodzenia pieniężnego tytułem niezupełnego zaspokojenia taryfowych roszczeń mieszkaniowych. Ponieważ Taryfowa Komisja Pojednawcza, której przedłożono takie wypadki do rozstrzygnięcia, kilkakrotnie orzekła, że ze względu na tenor umowy taryfowej nie przysługuje urzędnikom wyrównanie w gotówce, wniosły organizacje z biegiem czasu odpowiednie wnioski do Związku Pracodawców i do Komisji Pojednawczej i Arbitrażowej. Wnioski te odrzucano stale w powołaniu się na umowę taryfową aż do czasu, kiedy Komisja Pojednawcza i Arbitrażowa nałożyła swem orzeczeniem z dnia 19. czerwca 1928r. obu stronom obowiązek nawiązania parytetycznych pertraktacyj o zmianę odnośnych postanowień umowy taryfowej. Na skutek tego odbyło się kilka parytetycznych rozpraw które

też posunęły sprawę naprzód o tyle, że można liczyć na unormowanie tej kwestji jeszcze w ciągu roku 1929.

Taryfowa Komisja Pojednawcza.

Po kilkuletniej przerwie wznowiła w roku 1928 swą działalność Taryfowa Komisja Pojednawcza. Fakt ten spowodował organizacje do wniesienia obszernego podania o zmianę regulaminu Taryfowej Komisji Pojednawczej. Podanie to było przedmiotem szczegółowych rozpatrywań i zostało odrzucone na posiedzeniu parytetycznem. Nastąpiły jedynie zmiany dot. ławników zarówno ze strony pracodawców jak i ze strony pracobiorców. Ponadto uchwalono podwyższyć wynagrodzenie dla przewodniczącego Taryfowej Komisji Pojednawczej odpowiednio do obecnych warunków, albowiem ostatnio uregulowano sprawę tę bezpośrednio po stabilizacji waluty.

Uchwały wiążące.

W ostatnich latach zdarzało się od czasu do czasu, że bądź to na skutek parytetycznych umów, bądź też na skutek orzeczeń Komisji Pojednawczej i Arbitrażowej podwyż-szano zarobki i pobory ze wsteczną mocą. Z podwyżek zarobków lub poborów nie korzystali atoli ci pracownicy, którzy zostali zwolnieni przed terminem zawarcia odnośnej umowy lub przed nadaniem orzeczeniu mocy obowiązującej, jednakże po terminie wstecznym obowiązującym dla wyrównania poborów lub zarobków. Do takiej regulacji zobowiązane są zakłady przemysłowe na podstawie wiążących uchwał A: 7 oraz B: 5. W czasie inflacji podzielały to stanowisko

również i sądy. Później jednakże powtarzały się wypadki przyznania przez władze sądowe zwolnionym pracownikom ustalonej dodatkowo a obowiązującej wstecz podwyżki poborów wzgl. zarobków. Ponieważ wyroki tego rodzaju odnosiły się także do zakładów przemysłowych, zrzeszonych w Związku, z drugiej zaś strony występowano z takiemi żądaniami przeciwko zakładom związkowym, zastanawiała się Komisja dla spraw urzędniczych oraz Komisja Główna nad zniesieniem wiążących uchwał A: 7 i B: 5 zwłaszcza, że Najwyższy Trybunał Administracyjny Rzeszy Niemieckiej zajął w pewnym obszernym wyroku, którego uzasadnienia także tutejsze sądy nie będą mogły ignorować, stanowisko przychylne dla pracobiorców. Mimo to zniesienie wiążących uchwał okazało się jeszcze nie na czasie. Zainteresowanym zakładom przemysłowym zezwolono jednak na zaspokojenie roszczeń, zgłoszonych przez zwolnionych pracowników.

Sprawy prawne.

Poza terminami, na których Związek Pracodawców jako taki występował jako strona, zastępował Związek przez swoich decernentów, zwłaszcza zaś przez swego doradcę prawnego, zakłady związkowe na każdorazowe ich życzenie w dużej liczbie terminów, na których jedną ze stron były zakłady związkowe. Pozatem służył Związek zakładom związkowym częstokroć wypracowywaniem pism wszelkiego rodzaju i wydawaniem swych opinji dot. poszczególnych kwestji.

Ponieważ ujawniła się konieczność zestawienia wprowadzonych w roku 1928 postanowień Inspekcji

Pracy, sporządził Związek Pracodawców wykaz wszelkich wchodzących w rachubę przepisów, zaopatrując go w odpowiedni obszerny wstęp. Z początkiem roku wydano pracę tą w formie drukowanej broszurki w języku polskim i w tłumaczeniu niemieckiem.

Na wiosnę r.b. wyraził Główny Inspektor Pracy życzenie poczynienia zmian w regulaminie pracy dla hut. Wobec tego przystąpił Związek Pracodawców wspólnie z powołaną w tym celu komisją do przeglądnięcia tegoż regulaminu, by przedłożyć go po uchwaleniu pewnych zmian Okręgowemu Inspektorowi Pracy do zatwierdzenia.

Do Sejmu Rzeczypospolitej wniesiono ponownie żądanie rozciągnięcia także na teren polskiego Górnego Śląska polskich ustaw o czasie pracy i o urlopach. W związku z tem opracował Związek Pracodawców kilka memorjałów, w których omówił szczegółowo przewidywane skutki zmiany ustaw i przedstawił władzom rządowym życzenia przemysłu.

Jak dawniej, tak i w tym roku czyniliśmy starania o wprowadzenie zmian w zarządzeniach demobilizacyjnych, ograniczających wolną gospodarkę i wolny rynek pracy. Życzenia swe przedstawiliśmy miarodajnym władzom w szeregu podań rzeczowo umotywowanych.

W jesieni 1928r. skłoniły związki robotników budowlanych, które nie mają ze Związkiem Pracodawców lub z zakładami przemysłowemi umowy taryfowej, robotników budowlanych i cieśli do

strejku w celu zmuszenia Związku Pracodawców, jak i pozostałych organizacyj robotniczych do uznania związków robotników budowlanych jako kontrahenta umowy taryfowej. Cel ten nie uzasadniał absolutnie strejku, albowiem jako cel strejku mogą służyć jedynie względy ekonomiczne. Wobec tego zaskarżył Związek Pracodawców wzgl. zainteresowane huty związki robotników budowlanych, które strejk wywołały, jakoteż kierowników tych związków, do Sądu Okręgowego w Katowicach o wynagrodzenie strat, spowodowane strejkiem. Wyrok w tej sprawie jeszcze nie zapadł.

Ponadto byliśmy zmuszeni do wniesienia dalszej skargi. W czerwcu 1925r. przejął Rząd na siebie zobowiązanie zwrócenia zakładom przemysłowym części świadczeń socjalnych, wzamian za co zakłady przemysłowe nie przeprowadziły redukcji pracowników, wymaganej ówczesną sytuacją gospodarczą. Po częściowem dotrzymaniu swego zobowiązania pozostał Rząd dłużny kwotę zł. 650 000,-. Z tego tytułu wnieśliśmy do Sądu Okręgowego w Katowicach skargę o zapłacenie pozostałej sumy, na razie wytoczyliśmy skargę o zwrot części tej kwoty.

Ubezpieczenie pracowników umysłowych.

Z dniem 1. stycznia 1928r. nastąpiła reorganizacja ubezpieczenia pracowników umysłowych; aż do tego czasu obowiązywała jeszcze dawna niemiecka ustawa ubezpieczeniowa z roku 1911-go wraz ze zmianami, dokonanemi w związku z inflacją. Nową ustawę o ubezpieczeniu pracowników

umysłowych, wydaną we formie rozporządzenia Pana Prezydenta Rz.P. na podstawie ustawy o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy, omówiliśmy szczegółowo z referentami spraw ubezpieczenia danych zakładów przemysłowych, przyczem zwróciliśmy specjalnie uwagę ich na zmianę dotychczasowego systemu. Nowa ustawa obejmuje nietylko dotychczasowe dziedziny ubezpieczenia pracowników umysłowych, lecz także ubezpieczenie pracowników umysłowych na wypadek bezrobocia. Kilka tych konferencyj odbyło się w obecności dyrektora Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych w Królewskiej Hucie, który również chętnie służył wyjaśnieniami referentom naszych zakładów, co oczywiście leżało w obopólnym interesie dla wprowadzenia w życie nowej ustawy możliwie bez komplikacyj. Przy tej sposobności ujawniło się, że dokładne przestrzeganie przepisów o przedkładaniu pewnych list i wykazów spowodowałoby dla zakładów przemysłowych nadmiar prac pisemnych, co ze względu na istniejącą tutaj już od lat instytucję ubezpieczenia pracowników umysłowych zdało się być zbytecznem; wobec tego uzyskaliśmy po porozumieniu się z Zakładem Ubezpieczeń pewne ulgi w sporządzaniu przeznaczonych dla tegoż Zakładu wykazów.

Także po wprowadzeniu w życie nowej ustawy o ubezpieczeniu pracowników umysłowych, która m.i. zniosła wprowadzoną przez Pana Wojewodę

listę zawodów, zgłoszono do Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych olbrzymią liczbę wypadków spornych co do obowiązku ubezpieczenia, t.zn. przynależności pracobiorcy do Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych, dla rozstrzygnięcia tych sporów. Przy badaniu takich wypadków spornych popieraliśmy zakłady związkowe, pertraktując z właściwemi władzami i zastępując częściowo zakłady te w terminach lokalnych, wyznaczonych przez władze. Ponadto czyniliśmy starania za pomocą podań i osobistych interwencyj w Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej, by liczbę pracowników, podlegających obowiązkowi ubezpieczenia pracowników umysłowych, a temsamem taryfie płac dla urzędników, pozostała możliwie jaknajmniejsza.

Interpretacja nowej ustawy ubezpieczeniowej wywołała pod różnemi względami wątpliwości, które zostały po części wyjaśnione na skutek zasięgania informacyj u władz miejscowych i centralnych. Niewyjaśnione zaś dotychczas kwestje wątpliwe są nadal przedmiotem naszych starań. W szczególności dążymy do tego, by jako ławników do władz orzekających w sprawach ubezpieczeń pracowników umysłowych powołano także zastępców naszych zakładów. Według nowej ustawy podlegają bowiem ubezpieczeniu także wyżsi urzędnicy zakładów przemysłowych, gdyż zniesiono obowiązującą dawniej granicę maksymalnej płacy; temsamem zostali zaszeregowani do grupy "ubezpieczonych", a jako tacy nie mają

już prawa współdziałania w instancjach orzekających jako ławnicy pracodawców. Wobec tego uczyniliśmy Ministerstwu Pracy propozycję wydania odpowiednich przepisów wykonawczych mocą których dopuszczonoby wyższych urzędników do instancyj orzekających w charakterze ławników ze strony pracodawców, a w razie niemożności wykonania tej propozycji, odpowiedniej zmiany ustawy ubezpieczeniowej.

Dla ilustracji liczby pracowników umysłowych sporządziliśmy wykaz, uwidoczniony w załączniku 1). Załącznik 2) porównuje wzrost drożyzny i podwyżkę poborów w poszczególnych miesiącach roku 1929-go. Z załącznika 3) wynikają przeciętne pobory poszczególnych grup poborów z okresu przedwojennego, oraz kształtowanie się poborów przeciętnych w roku 1929-tym.

Załącznik) 1
Anlage)

Ilość pracowników umysłowych zatrudnionych w kopalniach węgla kamiennego na Polskim i Niemieckim Górnym Śląsku w roku 1929r.

Zahl der Angestellten im polnisch-oberschlesischen und deutsch-oberschlesischen Steinkohlenbergbau im Jahre 1929.

Miesiąc / Monat		Polski Górny-Śląsk / Polnisch-Oberschles.			Niemiecki Górny-Śląsk / Deutsch-Oberschlesien		
		techn. prac. umysł. / techn. Angestellte	kupiecy prac. umysł. / kaufm. Angestellte	ogółem / insgesamt	techn. prac. umysł. / techn. Angestellte	kupiecy prac. umysł. / kaufm. Angestellte	ogółem / insgesamt
1929							
Styczeń	Januar	3 346	1 820	5166	1 648	794	2 442
Luty	Februar	3 357	1 812	5169	1 652	803	2 455
Marzec	März	3 389	1 808	5197	1 629	793	2 422
Kwiecień	April	3 368	1 826	5194	1 644	804	2 448
Maj	Mai	3 367	1 850	5217	1 640	811	2 451
Czerwiec	Juni	3 388	1 856	5244	1 644	812	2 456
Lipiec	Juli	3 385	1 884	5 269	1 665	819	2 484
Sierpień	August	3 404	1 896	5300	1 674	825	2 499

Załącznik) 2
Anlage)

Podwyżki poborów w stosunku do wzrostu drożyzny za czas od mies. stycznia do mies. października 1929r.

Gehaltserhöhungen im Vergleich zum Anwachsen der Teuerung für die Zeit von Januar bis Oktober 1929.

Miesiąc Monat		Podwyżki poborów przeciętnie w procentach Gehaltserhöhungen im Durchschnitt in Prozenten	Drożyzna absolutnie relatywnie Teuerung[1] absolut	relativ
1929				
Styczeń	Januar	= 100	198,71 zł	= 100
Luty	Februar	"	199,65 "	100,47
Marzec	März	= 109,5	201,13 "	101,21
Kwiecień	April	"	197,45 "	99,36
Maj	Mai	"	194,32 "	97,79
Czerwiec	Juni	"	191,07 "	96,15
Lipiec	Juli	"	194,10 "	97,68
Sierpień	August	"	193,44 "	97,34
Wrzesień	September	"	190,05 "	95,64
Październ.	Oktober	"	190,33 "	95,78

podwyżka poborów
Steigerung der Gehälter + 9,5 %

spadek drożyzny o
Sinken der Teuerung - 4,22 %

---

1) Koszta utrzymania wraz z odzieżą.

Lebenshaltungskosten mit Bekleidung.

Załącznik)3
Anlage)

Przeciętne pobory w ciężkim przemyśle na Polskim Górnym Śląsku.

Durchschnittsgehälter in der polnisch-oberschlesischen Schwerindustrie.

Grupa / Gruppe	Pobory w czasie przedwojennym w markach Friedensgehalt in Mark	Pobory w czasie przedwojennym w złotych Friedensgehalt in Złoty	od 1.września 1928r. ab 1.September 1928.	od 1. marca 1929r. ab 1. März 1929.
1	125,23	154,03	340,20	384,90
2	159,91	186,68	409,60	452,25
3	169,80	208,85	450,50	505,88
4	260,39	320,28	564,40	616,65
5	338,40	416,23	644,10	705,15
6	130,60	160,64	317,30	359,70
7	147,85	181,85	357,90	408,15
8	221,49	272,46	437,20	483,15
9	152,57	187,67	348,90	396,05
10	162,12	199,41	409,60	447,15
10a			450,50	492,28
11	256,22	313,15	549,oo	600,55
12	354,60	436,15	644,10	705,15
13	123,oo	151,29	317,30	345,50
14	157,oo	193,11	357,90	408,15
15	193,50	238,oo	428,20	489,23
16	247,10	303,93	453,20	516,53
17	281,90	346,73	549,oo	600,55
18	367,oo	451,41	644,10	705,15
19	130,75	160,82	317,30	345,50
20	175,oo	215,25	357,90	408,15
21	206,25	253,68	428,20	489,23
22	277,oo	340,71	453,20	516,53
23	311,11	382,66	549,oo	600,55
24	314,oo	386,22	644,10	705,15
25	133,13	163,74	317,30	345,50
26	166,85	205,22	428,20	516,53
27	256,66	291,09	453,20	600,55
28	291,85	358,97	549,oo	600,55
29	316,66	389,49	644,10	705,15

Grupa Gruppe	Pobory w czasie przedwojennym w markach Friedensgehalt in Mark	Pobory w czasie przedwojennym w złotych Friedensgehalt in Złoty	od 1.września 1928r. ab 1.September 1928.	od 1.marca 1929r. 1.März 1929.
30	125,oo	153,75	317,30	345,50
31	170,oo	209,10	428,20	489,23
32	220,oo	270,60	453,20	516,53
33	320,oo	393,60	549,oo	600,55
34	385,oo	473,55	644,10	705,15
35	87,69	107,85	291,oo	305,60
36	127,82	157,21	369,58	402,25
37	174,96	215,20	419,88	457,58
38	208,96	257,02	453,20	516,53
39	273,65	336,58	489,oo	600,55
40	324,73	399,41	644,10	705,15
41	99,58	122,48	291,oo	305,60
42	147,37	181,26	419,88	457,58
43	197,oo	242,31	453,20	516,53
44	264,28	325,06	489,oo	600,55
45	311,15	382,71	644,10	705,15
46	76,27	92,58	291,oo	305,60
47	121,30	149,19	369,58	402,25
48	162,18	199,48	419,88	457,58
49	193,05	237,45	428,30	536,75
50	258,55	318,01	588,15	644,08
1 rok nauki 1.Lehrjahr	20,50	25,21	34,60	36,30
2 rok nauki 2.Lehrjahr	29,06	35,75	57,50	60,40
3 rok nauki 3.Lehrjahr	38,26	47,06	86,30	90,60
lata przejściowe 1.Uebergangsj.	53,72	66,07	115,oo	120,30
2. "	63,74	78,40	132,60	139,20
3. "	74,78	91,97	149,60	157,10
4. "	80,oo	98,40	167,20	175,60
a)	91,87	113,oo	291,oo	305,60
b)	113,11	139,12	368,23	399,75
c)	165,37	203,40	425,78	458,68
d)	212,51	261,38	495,83	530,25
e)	287,27	353,34	582,90	640,95
maszyniści wyciągowi Fördermaschinisten a)			307,40	347,25
" b)			275,40	312,62

7/ Ruch biurowy. 1928.

Treść: A. Organizacja.

B. Ruch biurowy.

C. Posiedzenia Związku Pracodawców

D. Zewnętrzne posiedzenia i terminy
E. Sprawozdanie strejkowe
F. Komisje

A. Organizacja.

W organizacji Związku Pracodawców nie zaszły w roku administracyjnym 1928 żadne zasadnicze zmiany.

a/ Zarząd Związku Pracodawców składał się z następujących panów:

1.Dr.Williger, Generalny Dyrektor, Katowice, przewodniczący
2.Dr.Wachsmann " " ,Katowice
3.Dr.Geisenheimer " " "
4.Kiedroń,Minister "
5.Dr.Pieler, Generalny Dyrektor, Gliwice
6.Reumaux, " " Król.Huta
7.Dr.Pistorius " " Katowice
8.Ciszewski " " Wełnowiec
9.Scherff " " Wielkie Hajduki
10.Callon " " Katowice
11.Dworzańczyk " " "
12.G.S.Brooks " " "
13.Dr.Glück " " "
14.Sabass, . Naddyrektor hutniczy, "
15.Jungels " górniczy, Chebzie

b/ Kierownictwo Związku Pracodawców składało się w końcu 1928r. z
1 kierownika,
4 decernentów,

12 urzędników /wraz z 6 urzędniczkami/

Poszczególne decernaty były rozdzielone między wyższych urzędników Związku jak następuje:

I. Kierownik: Dyrektor dypl.inżynier górniczy T a r n o w s k i .

Ogólne kierownictwo podpisywanie poczty. Sprawy Zarządu, przygotowywanie walnych zebrań, jakoteż posiedzeń Komisji Głównej spraw dot. Wydziału Przemysłu i Handlu Województwa Śląskiego, Komisarza Demobilizacyjnego, Ministerstwa Przemysłu i Handlu, Pracy i Opieki Społecznej, Międzynarodowego Biura Pracy, jakoteż Związków Pracodawców.

II. Asesor górniczy S c h u l t e .

Kwestje specjalne dot. Komisji fachowych kopalń węgla kamiennego, kopalń kruszcu i koksowni kopalnianych. Opracowywanie spraw dot. posiedzeń tychże Komisji fachowych i należących do nich Wydziałów fachowych. Statystyka zarobkowa górnicza.

III. Dyrektor H a c k e m a n n .

Zastępstwo 1.kierownika. Kwestje specjalne dot. Komisji fachowych hut żelaza, hut metali, koksowni i zakładów chemicznych. Przygotowywanie posiedzeń Komisji fachowych i Wydziałów fachowych tychże Komisji fachowych. Statystyka hutnicza.

IV. Adwokat S c h u l t z i k .

Sprawy prawne i kwestje dot. urzędników.

V. Decernent T a r ł o w s k i .

Opracowywanie spraw socjalnych i spraw dot. Komisji socjalnej, opracowywanie statystyki żyw-

Biblioteka Sejmu Śląskiego

nościowej i spraw dot. centrali ziemniaczanej, wytłaczanej taryf, i kontakt z innemi Związkami, projekty ustaw, sprawy dot. bezrobocia, zapotrzebowania robotników, praktykantów wakacyjnych jakoteż sprawy statystyczne. Protokołowanie na posiedzeniach Zarządu, Komisji Głównej i Walnych Zebraniach. Tłumaczenia polskie i niemieckie oraz przegląd polskiej poczty wychodzącej.

B. Ruch biurowy.

a/ Wpływy pocztowe:

Od dnia 1. stycznia 1928r. do dnia 30. grudnia 1928r. wpłynęło ogółem 6 296 spraw. Podział ich jest następujący:

1. ogólna korespondencja	2 831
2. sprawy urzędnicze	413
3. sprawy kasowe	391
4. odpowiedzi na okólniki	1 093
5. powtarzające się kwestje statystyczne	1 568
	6 296

Tych 6 296 wpływów rozdziela się na poszczególne oddziały jak następuje.

	I	II	III	IV	V	Sekretarjat		
1/	272	851	546	306	768	88	=	2 831
2/	-	-	-	413	-	-	=	413
3/	-	-	-	-	-	391	=	391
	-	312	236	319	105	21	=	1 093
5/	-	749	819	-	-	-	=	1 568
	272	1912	1601	1138	873	500	=	6 296

b/ rozchód pocztowy:

1. korespondencja ogólna	3 934
2. sprawy urzędnicze	551
3. sprawy kasowe	399
4. okólniki	401
	5 285

Tych 5 285 rozchodów pocztowych rozdzielają się na poszczególne oddziały jak następuje:

	I	II	III	IV	V	Sekretarjat		
1/	311	1071	934	427	1082	109	=	3 934
2/	-	-	-	551	-	-	=	551
3/	-	-	-	-	-	399	=	399
4/	16	121	102	84	76	2	=	401
	327	1192	1036	1062	1158	510	=	5 285

W roku administracyjnym 1928 opracowano 6 296 wpływów pocztowych + 5 285 rozchodów pocztowych = 11 581 spraw, t.j. przeciętnie 38,6 spraw dziennie.

Wysyłka 401 okólników wymienionych pod b/ 4/ przedstawia się jak następuje:

1.	Zarząd	3	okóln.	=	45 pism
2.	Komisja Główna	11	"	=	396 "
3.	Zakłady Związkowe	134	"	=	6 432 "
4.	Zarządy Główne Zakł.Zw.	18	"	=	706 "
5.	Kop.węgla kamiennego	29	"	=	881 "
6.	" " " rewiru połd.	5	"	=	25 "
7.	Zarządy Główne kop.węgla kamiennego	11	"	=	390 "
8.	PP.kierown.kop.węg.kam.	15	"	=	683 "
9.	Kom.fachow. " " "	5	"	=	130 "
10.	Wydział fach." " "	10	"	=	186 "
11.	Kop. kruszcu	2	"	=	20 "
12.	Kom.fach.kop.węgl.kam.i kruszcu	7	"	=	271 "
13.	PP.kierownicy kop.kruszcu	1	"	=	6 "
14.	Huty żelaza	30	"	=	531 "
15.	Wydz.fachowy hut żelaza	1	"	=	12 "
16.	Kom.fach.hut żelaz.i met.	25	"	=	761 "
17.	Huty metalowe	35	"	=	445 "
18.	Wydział fachowy hut metalowych	2	"	=	16 "
19.	Koksownie	6	"	=	90 "
20.	Zakłady chemiczne	1	"	=	8 "
					12 034

do przeniesienia

z przeniesienia 12 034

21.	Brykietownie	3 okóln.	=	12	pism
22.	Zakłady Związkowe pow.Rybnickiego	3 "	=	21	"
23.	Zakłady Związkowe pow.Król.Huta	1 "	=	2	"
24.	Kom.dla Urzędników	15 "	=	540	"
25.	Kom.Główna i Kom. dla urzędników	9 "	=	645	"
26.	Odbiorcy ryczałtowi	6 "	=	102	"
27.	Związki Pracodawców	12 "	=	150	"
28.	Politechniki	1 "	=	15	"
		401	=	13 521	
	+ rozchody b/ 1,2 i 3			4 884	
			razem	18 405	rozch.

Opracowano więc ogółem 18 405 rozchodów pocztowych t.j. przeciętnie 61,35 rozchodów pocztowych dziennie.

Z 401 wysłanych okólników było:

35	okólników	=	po 1 stronie
242	"	=	2 strony
25	"	=	3 "
49	"	=	4 "
14	"	=	5 stron
15	"	=	6 "
2	"	=	7 "
5	"	=	8 "
3	"	=	9 "
6	"	=	10 "
3	"	=	11 "
1	"	=	15 "
1	"	=	80 "
razem 401	okólników		

Oprócz wydanych drukowanych tabel płac i poborów w czasie od dnia 1.stycznia do dnia 1.grudnia 1928r., wydał Związek Pracodawców w maju 1928r. nowo zestawione "Uchwały wiążące" w języku polskim i niemieckim w nakładzie 1 200 egzemplarzy. Jako dodatek do uchwał wiążących wydano linje wytyczne dla radców zakładowych w nowem brzmieniu, następnie zestawienie świąt ustawowych jakoteż dopuszczalną odzież ochronną dla różnych gałęzi przemysłowych.

W miesiącu październiku wydał następnie Związek Pracodawców umowę taryfową dla kopalń węgla kamiennego w języku polskim i niemieckim w nakładzie 1 800 egzemplarzy. Temu nowemu drukowi dodano szczegółowo opracowane wyjaśnienia, które uwzględniają w szczególności kilkakrotnie zmienione postanowienia urlopowe. Oba wydania wymagały obszernego opracowania przed oddaniem ich do druku.

C. posiedzenia Związku Pracodawców względnie takie, które dotyczą ruchu wewnętrznego Związku Pracodawców.

1.	Zarząd	9
2.	Walne zebranie	1
3.	Komisja Główna	15
4.	Wydział Główny parytetyczny	5
5.	Komisja fachowa kop.węgla kam.	6
6.	Kom.Fachowa kop.węgla kamien.i kruszcu	3
7.	Kom.Fachowa hut żelaza	32
8.	" " " metali	29
9.	" " koksowni	11
10.	" " zakładów chemiczn.	3
11.	Wydział fachowy kop.węgla kam.	14
12.	" " hut żelaza	13
13.	" " " metali	14
14.	" " koksowni	5
15.	Posiedzenia dot.czasu pracy	21
16.	Pogotowie pracy w hutach	1
17.	Pertraktacje zarobkowe parytetyczne	3
18.	Umowa akordowa dla hut cynkowych	3
19.	Komisja dla urzędników	10
20.	Ubezpiecz.pracown.umysłowych	2
21.	Kasy pensyjne	1
22.	Taryfowa Komisja pojednawcza-urzędnicy	2
23.	Komisja statutowa	3
24.	Komisja socjalna	4
25.	Komisja Pojednawcza i Arbitrażowa dotycząca spraw robotniczych	14
26.	Komisja Pojednawcza i Arbitrażowa dotycząca spraw urzędniczych	5
	razem	229

To jest przeciętnie 0,76 posiedzeń na dzień

roboczy.

Na poszczególne decernaty rozdzielaję się posiedzenia jak następuje:

I	34	posiedzeń
II	23	"
III	132	"
IV	36	"
V	4	"
	229	posiedzeń.

D. zewnętrzne posiedzenia i terminy.

1.	Komisarz Demobilizacyjny	28
2.	Wydział Przemysłu i Handlu	5
3.	Województwo	5
4.	Starostwo	1
5.	Ministerstwa	35
6.	Zarząd Główny Funduszu Bezrobocia	3
7.	Zarząd Okręgowy " "	37
8.	Rada Zjazdu	24
9.	Delegatura, Warszawa	1
10.	Komisja Indeksowa	10
11.	Psychotechnika	13
12.	Komisja Socjalna	1
13.	Komisje Pojednawcze i Arbitrażowe	10
14.	Sąd Przemysłowy	29
15.	Sąd Kupiecki	3
16.	Sąd Grodzki	1
17.	Sąd Ławniczy	1
18.	Urząd pojednawczy dla spraw mieszkan.	5
19.	Zakład Ubezpieczeń	14
20.	Spółka Bracka	2
21.	Praktykanci	8
22.	Konwencja węglowa	2
23.	Stowarzyszenie dozoru kotłów parowych	1
24.	Górn.Związek Przemysł.Górn.Hutn.	1
25.	Cemtrala Ziemniaczana	1
26.	Związek Pracodawców Gliwice	3
27.	" " Wrocław	8
28.	" " Düsseldorf	1
29.	Zakłady żelaza, Witkowice	1
30.	Komisja Mieszana	3
31.	Zdjęcia filmowe	9
32.	Terminy lokalne	26
33.	Sprawy urzędnicze	6
34.	Generalni Dyrektorzy	7
35.	Sprawy kasowe	5
	razem	315

To jest przeciętnie 1,05 posiedzeń na dzień roboczy.

Na poszczególne decernaty rozdzielają się wyżej wymienione posiedzenia jak następuje:

I	124	posiedzeń
II	31	"
III	24	"
IV	81	"
V	112	"
	372	posiedzeń.

Różnica między rzeczywiście odbytymi 315 posiedzeniami a liczbą /decernaty/372 powstaje przez to, że w poszczególnych posiedzeniach brało udział równocześnie dwóch lub nawet trzech panów ze Związku Pracodawców.

W roku administracyjnym 1928 odbyło się ogólnie C 229 + D 315 = 544 posiedzeń. To jest przeciętnie 1,81 posiedzeń względnie terminów na dzie roboczy.

Posiedzenia w czerwcu 1928r. przy Międzynarodowem Biurze Pracy w Genewie, w których wzięło udział 2 panów ze Związku Pracodawców nie są uwzględnione w powyższych liczbach.

E. Sprawozdanie o strejkach.

1.2.1928 24-godzinny strejk protestacyjny w ruchu Bismarcka.
Powód: czas pracy.

25.7.1928 Jednodniowy strejk protestacyjny w kopalniach. Do powyższego strejku przystąpił na wezwanie Centralnego Związku

Górników tylko znikoma liczba robotników. Z ogólnej liczby 82 000 robotników strejkowało 5 600, to jest około 6,8 %.

Powód: Żądanie podwyżki zarobków dla robotników górniczych.

4.-31.8.1928 Strejk murarzy, a mianowicie w

Hucie Królewskiej
" Bismarcka
" Falwy
" Baildon'a
" Pokoju
" Cynkowni, Lipiny
Prażalni, Lipiny
Hutach Gieschego
Hucie Rozamunda
" Kunigunda

strejkowało w dniu	4.8.	348	murarzy
	6.8.	326	"
	7.8.	467	"
	8.8.	469	"
	9.8.	472	"
	10.8.	469	"
	11.8.	483	"
	13.8.	513	"
	14.8.	478	"
	16.8.	470	"
	17.8.	471	"
	18.8.	456	"
	20.8.	414	"
	21.8.	325	"

22.8.	307	murarzy ÷ Huta Pokój ÷ Huta Rozamunda
23.8.	391	murarzy
24.8.	290	"
25.8.	283	"
27.8.	274	"
28.8.	245	" ÷ Huty Falwy
29.8.	129	" ÷ Huta Bernhardego
30.8.	61	" ÷ Huta Królewska
31.8.	20	" ÷ we wszystkich innych hutach

÷ strejk zakończył się.

Powód: czas pracy.

7.8.- 8.8.28. **walcownia** I huty Królewskiej.

Powód: żądanie podwyżki zarobków.

F. Komisje na rok 1928.

Kommissionen für das Jahr 1928.

I. Komisja Fachowa Kopalń Węgla

Fachabteilung Steinkohlengruben.

Przewodniczący:
Vorsitzender: Jungels.

Zastępca:
Stellvertreter: Stadnikiewicz.

Knothe(Rieger, Dr.Zagórowski), Dr.Lange (Pietrzykowski), Meyer(Schmiedt), Jungels (-), Forneberg(Riedel), Noakowski(Hollunder), Buzek (Leuschner), Sznapka (Urbanowicz), Defert (Kirschniok), Edelmann(Miksch), Jungst(Fischer), Stadnikiewicz(-), Flöter(Dr.Rontz), Wojciechowski (Serafin), Kober(Tenschert), Kreutzer (-), Jungels(-).

a) Komisja dla spraw taryfy górniczej

Kommissionen für den Bergarbeitertarif.

Dr.Rowiński, Dr.Lange, Meyer, Forneberg, Hollunder, Jungels, Leuschner, Defert, Sznapka, Miksch, Fischer, Stadnikiewicz, Flöter, Kober, Rieger.

b) Komisja dla spraw porządku płac.

Lohnordnungskommission.

Jak pod III.
Wie unter III.

c) Komisja dla łagodzenia sporów.

Kommissionen zur Schlichtung von Streitfällen.

Rieger, Pietrzykowski, Meyer, Leuschner, Riedel, Hollunder, Jungels, Kirschniok, Stephan, Miksch, Fischer, Stadnikiewicz, Flöter, Tenschert, Noakowski, A.Czechowski, Urbanowicz, Dr.Rontz, Dr.Rowiński, Kolbe, Szymański, Haardt, Gerke, Fuchs, Trösken, Bresler, Sznapka.

II. Komisja Fachowa Kopalń Kruszcu.

Fachabteilung Erzgruben

Przewodniczący:
Vorsitzender: Piasecki.

Zastępca:
Stellvertreter: Dr.Goj

Riedel(Fornsberg), Noakowski(-), Kirschniok (Dr.Goj), Piasecki(Messner.)

III.Komisja Fachowa dla hut żelaza.
Fachabteilung Eisenhütten.

Przewodniczący:
Vorsitzender: Hackemann.

Wauer(Absolon, Butscher), Bernhardt (Dr.Kahnert), Sabass (Amende), Kallenborn (Dr.Keyser,Brzoska), Dr.Leif-Lyche (Butscher), v.Scheidt (Stoll), Dr.Rieger(Schlensog), Liersch (Doute), Krämer (Szymura), Beier (-).

IV. Komisja fachowa dla hut metalowych.
Fachabteilung Metallhütten.

Przewodniczący:
Vorsitzender: Conrad.

Zastępca:
Stellvertreter: Olbrich.

Schulze(Zacharzowski, Schwarz, Müller, Dr.Mertsching Gebhardt, Hornemann), Noakowski(Olbrich), Buzek (Oppermann), Zavelberg(Dr.Hoffmann, Towtkiewicz), Conrad (Rzepka, Sattler, Wohlfahrt, Wanamaker), Makowski (Pradella).

V.Komisja Fachowa koksowni i Zakładów Chemicznych.
Fachabteilung Kokereien und Chemische Werke.

Przewodniczący komisji koksowni :
Vorsitzender d.Fachabt.Kokereien: Meyn.

Zastępca przewodniczącego komisji koksowni:
Stellvertr. Vors.d.Fachabt.Kokereien: Gürtler.

Przwodniczący komisjo Zakł.chemicznych:
Vorsitzender d.Fachabt.Chemische Werke: Stattler.

Zaczępca przedwodniczącego Kom.Zakł.Chem.
Stellvertr.Vors.d.Fachabt.Chem. Werke : Dr.Bindewald

Thiolliere, Meyn. Klementz, Schwarz, Kmietowicz (Kolb), Amende, Gürtler, Dr.Kayser (Seidel) Stattler, Dr.Bindewald (Dr.Stateczny),Dr.v.Amann (Blacha), Sznajder (Uhlig).

VI.Komisja Główna. Hauptkommission.

Knothe(Dr.Zagórowski), Sznapka (Fischer),Buzek (Kirschniok),Fornsberg (Noakowski), Jungst (Urbanowicz) Eberlmann(Stadnikiewicz),Jungels(Meyer),

Defert(Miksch), Riedel(Dr.Goj), Sabass(v.Scheidt), Bernhardt(Dr.Kahnert), Kallenborn (Dr.Keyser), Wauer (Dr.Lyche), Conrad(Olbrich), Dr.Lange (Gürtler), Stattler (Dr.Bindewald), Kober (Meyn), Flöter (Gerke).

VII.Wydział dla urzędników

Abteilung für Angestellte.

Przewodniczący:
Vorsitzender: Jungels.

Zastępca:
Stellvertreter: Dr.Zagórowski.

Sznapka (Hollunder), Jungels(Meyer), Edelmann (Miksch), Defert(Forneberg), Kober (Buzek),Flöter (Gerke), Dr.Zagórowski (Dr.Lange), Stadnikiewicz Riedel (Dr.Goj), Dr.Kayser (Schneemilch), Dr.Kahnert(Hufmann), Wauer (Dr.Lyche), Amende (Lohse), Rzepka (Zacharzowski), Meyn(Gürtler), Stattler (Blacha).

VIII.Komisja socjalna.
Sozialkommission.

Przewodniczący:
Vorsitzender: Sabass.

Brocks, Jungels, Gaethke, Dr.Zagórowski, Stadnikiewicz, Okołówicz, Gerke, Dr.Ploch,Fiedler.

IX. Komisja statutowa.
Satzungskommission.

Sabass, Jungst, Dr.Zagórowski, Dr.Goroll.

8.) Ruch biurowy 1929 r.

Treść:

A. Organizacja

B. Ruch biurowy

C. Posiedzenia Związku Pracodawców

D. Zewnętrzne posiedzenia i terminy

E. Sprawozdanie strejkowe

F. Komisje.

A. Organizacja.

W organizacji Związku Pracodawców nie zaszły również i w roku administracyjnym 1929 żadne zasadnicze zmiany.

a) Zarząd Związku Pracodawców składał się z następujących panów:

1. Dr. Williger, Generalny Dyrektor, Katowice, przewodniczący
2. Dr. Wachsmann, Generalny Dyrektor, Katowice
3. Dr. Geisenheimer, " " "
4. Kiedroń, Minister " " "
5. Michel, " " Król.-Huta
6. Dr. Pistorius, " " Katowice
7. Ciszewski " " Wełnowiec
8. Scherff " " Wielkie Hajduki
9. Callon " " Katowice
10. G.S.Brooks " " "
11. Dworzańczyk " " "
12. Lewalski " " "
13. Sabass, Naddyrektor hutniczy "
14. Jungels, Naddyrektor górniczy, Chebzie.

b) Kierownictwo Związku Pracodawców składało się

z dniem 31.października 1929r. z

1 kierownika

4 decernentów

11 urzędników (wraz z 6 urzędniczkami).

Poszczególne decernaty były podzielone między wyższych urzędników Związku jak w roku 1928. (patrz sprawozdanie za rok 1928).

B. Ruch biurowy.

a) Wpływy pocztowe:

Od dnia 1.stycznia 1929r. do dnia 31. października 1929r. wpłynęło ogółem 7 107 spraw. Podział ich jest następujący:

1. ogólna korespondencja	4 004
2. sprawy urzędnicze	357
3. sprawy kasowe	408
4. odpowiedzi na okólniki	751
5. powtarzające się kwestie statystyczne	1 587
razem	7 107

b) Rozchód pocztowy:

1. korespondencja ogólna	4 377
2. sprawy urzędnicze	[illegible]
3. sprawy kasowe	62[illegible]
4. okólniki	3[illegible]
razem	6 111

W czasie od dnia 1.stycznia 1929r. do dnia 31. października 1929r. opracowano 7 107 wpływów pocztowych + 6 111 rozchodów pocztowych = 13 218 spraw, t.j. przeciętnie 52,2 spraw dziennie.

Wysyłka 366 okólników wymienionych pod b. 4) przedstawia się jak następuje:

1.Zarząd	1	okólnik	=	14 pism
2.Komisja Główna	5	"	=	180 "
3.Wydział dla spraw urzędn.	16	"	=	560 "
4.Komisja Główna i Wydział kopalń węgla i kop.kruszcu	4	"	=	312 "
5.Komisja Główna i Wydział urzędniczy	8	"	=	568 "
6.Zarządy Główne Zakładów Związkowych	11	"	=	517 "
7.Kierownicy Zakł.Związk.	9	"	=	621 "
8. " kop.węgla kamien.	9	"	=	279 "
9. " " kruszcu	1	"	=	11 "
10. " hut żelaza	7	"	=	126 "
11. " " metali	6	"	=	66 "
12.Zakłady Związkowe	117	"	=	5232 "
13.Kop.węgla kamiennego	29	"	=	899 "
14.Zarządy Główne kop.węgla kamiennego	2	"	=	56 "
15.Kop.węgl.kam.i kruszcu	3	"	=	126 "
16.Kop.węgl.kam.i Komisja Główna	1	"	=	67 "
17.Kopalnie kruszcu	7	"	=	77 "
18.Huty żelaza i metali	7	"	=	203 "
19.Huty żelaza	6	"	=	108 "
20.Huty metali	16	"	=	176 "
21.Koks.i Zakł.chemiczne	5	"	=	85 "
22.Huty żelaza huty metali i koksownie	5	"	=	150 "
23.Brykietownie	3	"	=	9 "
24.Wydz.fach./kop. węgla kamienn. i kop.kruszcu	5	"	=	210 "
25.Wydz.fach.kop.węgla kam. i kop.krusz.i Wydz.urzdn.	1	"	=	77 "
26.Wydz.fach.hut żel.i met.	2	"	=	58 "
27.Kom.fach.kop.węgla kamien.	9	"	=	171 "
28.Kom.fach.hut żelaza	17	"	=	204 "
29. " " " metali	20	"	=	160 "
30.Związki Pracodawców	9	"	=	126 "
31.Odbiorcy ryczałtowi	21	"	=	273 "
32.Politechniki	1	"	=	16 "
33.Organizacje robotnicze	3	"	=	18 "
	366			11755
+ rozchody b) 1,2 i 3				5745
		Razem		17500 rozch.

Opracowano więc ogółem 17 500 rozchodów pocztowych t.j. przeciętnie 69,17 rozchodów pocztowych dziennie.

Oprócz wydanych drukowanych tabel płac i poborów w czasie od dnia 1.stycznia do dnia 31.października 1929r., wydał Związek Pracodawców w marcu 1929r. "Ustawę o inspekcji pracy" w języku polskim i niemieckim w nakładzie 1 500 egzemplarzy.

Związek Pracodawców wydał również a/ w czerwcu 1929r. nowo zestawiony porządek płac dla kopalń węgla kamiennego w języku polskim i niemieckim w nakładzie 4 500 egzemplarzy. Drukowi temu dodano listę zaszeregowania i dokładnie opracowane wyjaśnienia.

b) w październiku 1929r. wydał Związek w nakładzie 3000 egzemplarzy nowy porządek płac dla kopalń węgla kamiennego na podstawie wyroku Komisji Pojednawczej i Arbitrażowej z dnia 3.października 1929r.

c) w listopadzie dano do druku w języku polskim i niemieckim nowo opracowaną taryfę zbiorową dla kopalń węgla kamiennego, którą wyda się w nakładzie 2000 egzemplarzach.

C. Posiedzenia Związku Pracodawców względnie takie, które dotyczą ruchu wewnętrznego Związku Pracodawców.

1.Zarząd	14
2.Komisja Główna	18
3.Wydział Główny parytetyczny	2
4.Komisja fachowa kop.węgla kamiennego	18
5. " " " kruszcu	9
6. " " hut żelaza	16
do przeniesienia	77

z przeniesienia	77
7.Komisja fachowa hut metali	26
8. " " koksowni	2
9. " " Zakł.chemicznych	5
10.Wydział fach.kop.węgla kamiennego	11
11. " " " kruszcu	3
12. " " hut żelaza	15
13. " " " metali	9
14. " " koksowni	--
15. " " Zakł.chemicznych	1
16.Pogotowie pracy hut żelaza i hut metali	1
17.Czas pracy w hutach żelaza	2
18.Rokowanie zarobkowe w górnictwie	10
19.Komisja dla urzędników	9
20. " " " parytet.	5
21.Taryfowa Komisja Pojednawcza	14
22.Ubezpieczenia społeczne	3
23.Posiedzenia ławników Komisji Pojednawczej i Arbitrażowej	17
24.Regulamin	--
25.Generalni Dyrektorowie górnictwa	2
26. " " hutnictwa	1
27.Statystyka dla Genewy	1
28.Komisja dla porządku pracy	4
29.Sprawy dot.strejku w górnictwie	2
30. " " przemysłu budowl.	3
31.Strejk w hutnictwie	1
32.Taryfa zbiorowa	1
Razem	225

To jest przeciętnie 0,89 posiedzeń na dzień roboczy.

D. Zewnętrzne posiedzenia i terminy.

1.Wrocław	9
2.Centrala Ziemniaczana	2
3.Dąbrowa	14
4.Dyrekcja policji	1
5.Fundusz Bezrobocia	14
6.Generalni Dyrektorowie	66
7.Gliwice	2
8.Inspektor Pracy	6
9.Izba Handlowa	3
10.Komisarz Demobilizacyjny	31
11.Komisja Pojednawcza i Arbitrażowa	18
12.Kasa	10
13.Komisja Indeksowa	9
14.Akademja Górnicza, Kraków	1
15.Psychotechnika	5
16.Pogotowie pracy	1
do przeniesienia	191

Biblioteka Sejmu Śląskiego

z przeniesienia	191
17.Poznań	2
18.Sąd Przemysłowy	3
19.Spółka Bracka	4
20.Sprawy sądowe	6
21. " ubezpieczeniowe	3
22.Terminy lokalne	9
23.Urząd Pośrednictwa Pracy	3
24.Wydział Przemysłu i Handlu (Woj.Śl.)	7
25.Województwo	21
26.Ministerstwa w Warszawie	27
27.Wyższy Urząd Górniczy	10
28.Wydział Pracy i Opieki Społecznej (W.Śl.)	14
29.Zarząd Związku Przemysłowców	1
30.Zakład Ubezpieczeń	11
31.Związek Przemysłowców	5
32.Zapotrzebowanie robotników	18
33.Witkowice	2
34.Naczelna Organizacja Poznań	3
Razem	340

To jest przeciętnie 1,34 posiedzeń na dzień roboczy.

Od dnia 1.stycznia do dnia 31.października 1929r. odbyło ogółem C) 225 + D) 340 = 565 posiedzeń. To jest przeciętnie 2,32 posiedzenia względnie terminów na dzień roboczy.

Posiedzenia w czerwcu 1929r. przy Międzynarodowem Biurze Pracy w Genewie, w Paryżu, w Brukseli i w Berlinie, w których brał udział pan Kierownik Związku Pracodawców nie są uwzględnione w powyższych liczbach.

E. Sprawozdanie o strejkach.

15.4. 29. Załoga prażalni kunigundy rozpoczęła o godz. 10-tej przed poł. strejk.. Powód: Nadpłata 1,- zł za szychtę i gwarancja na przyszłość, że robotnicy zarobią najmniej 10,- zł na szychtę. Dnia 18.4.1929r. strejk się skończył.

16.4. 29. Strejk częściowy na kopalni Charlotte.
Powód: Regulacja płac dla robotników akordowych.

Dnia 17.4.1929r. strejk zakończony.

7.8. 29. Strejk częściowy na polu wschodniem Skarboferm.
Powód: Regulacja płac dla robotników akordowych.

Dnia 9.8.1929 pole wschodnie znowu normalnie pracowało.

14.8. 29. Na kopalni Matylda przystąpiło do strejku 645 robotników.
Powód: Regulacja płac dla robotników akordowych.

15.8. 29. Strejk się zakończył.15.8.29.

19. 8.29. Załoga Szarleju Białego zastrejkowała
Powód: Regulacja płac dla robotników akordowych.

Dnia 20.8.1929 był strejk zakończony.

28.8. 29. Powtórny wybuch strejku na Szarleji Białej, który trwał do 31.sierpnia 1929r
Powód: Żądanie podwyżki stawek akordowych o 5 %.

11.9. 29. W prażalni w Lipinach strejkowało 50 prażalników.
Powód: Nieuwzględnienie podwyżki płacy podstawowej przewidzianej wyrokiem z dnia 29.lipca 1929r.

Dnia 12.9.1929 strejk się zakończył.

6.11.29. Odbył się 24-godzinowy strejk protestany.Robotnicy wszystkich kopalń i hut strejkowali w liczbie przeciętnej 94 %.W następujących zakładach nie strejkowano: Elektrownia Okręgowa Ligota, Koksownia huty Falwa,O.E.W.,Huta Guidotto,Polska Huta Skarbowa Strzybnica,Fabryka szamoty w Nowej Wsi,Koksownia Gotthardt,Huta Saegera,Huta Bernhardi,Huta Uthemanna,Walcownia cynku. Giesche.

F1 Komisja na rok 1929r.

Kommissionen für das Jahr 1929.

I. Komisja Fachowa Kopalń Węgla
Fachabteilung Steinkohlengruben.

Przewodniczący:
Vorsitzender: Jungels.

Zastępca:
Stellvertreter: Stadnikiewicz.

Knothe(Rieger, Dr.Zagórowski), Stadnikiewicz (Pietrzykowski), Stadnikiewicz(v.Czechowski), Jungels (-), Jungels(v.Todtleben), Noakowski (Forneberg, Riedel), Kuntze(-), Buzek(Leuschner), Sznapka (Dr.Tuchołka), Defert (Kirschniok), Edelmann (Miksch), Nighman (Jungst), Stadnikiewicz (Piątkowski), Floter (Dr.Rontz), Serafin (-), Kober(Tentschert), Kreutzer (-).

a) Komisja dla spraw taryfy górniczej.
Kommission für den Bergarbeitertarif.

Defert, Fischer, Flöter, Forneberg, Jungels, Kober, Leuschner, Meyer, Miksch, Piotrkowski, Rieger, Stadnikiewicz, Sznapka.

b) Komisja dla spraw porządku płac
Lohnordnungskommission.

Jak pod a)
Wie unter a).

c) Komisja dla łagodzenia sporów.
Kommission zur Schlichtung von Streitfallen.

Bresler, v.Czechowski, Fischer, Flöter, Fryda, Fuchs, Gerke, Haardt, Kolbe, Leuschner, Lebiedzik, Łukaszewicz, Meyer, Miksch, Noakowski, Piotrkowski, Piątkowski, Pietrzykowski, Riedel, Dr.Rontz, Rieger, Stephan, Szymański, Tentschert, Trôsken, Waniek.

II. Komisja Fachowa Kopalń Kruszcu.
Fachabteilung Erzgruben.

Przewodniczący:
Vorsitzender: Noakowski.

Zastępca:
Stellvertreter: Piasecki.

Noakowski(Riedel,Forneberg), Kirschniok (Dr.Goj), Piasecki (Messner)

III.Komisja Fachowa dla hut żelaza
Fachabteilung Eisenhütten.

Przewodniczący:
Vorsitzender: Hackemann.

Wauer(Absolon),Dr.Leif-Lyche(Butscher), Bernhardt (Dr.Kahnert), Sabass(Amende), Kallenborn (Dr.Przybylski, Dr.Kayser, Brzoska), v.Scheidt (Cellbrot), Dr.Rieger (Schlensog),Liersch (Doute), Szymura (Hirschfeld), Beier(-).

IV.Komisja Fachowa dla hut metalowych.
Fachabteilung Metallhütten.

Przewodniczący:
Vorsitzender: Conrad

Zastępca:
Stellvertreter: Olbrich.

Schulze(Zacharzowski, Schwarz, Olbrich, Müller, Dr.Mertsching, Gebhardt, Hornemann), Buzek(Oppermann) Towtkiewicz (Dr.Hoffmann), Conrad(Rzepka, Sattler, Wohlfahrt, Wanamaker), Makowski (Pradella).

V.a)Komisja Fachowa koksowni i Zakładów chemicznych.
Fachabteilung Kokereien und Chemische Werke.

a)Przewodniczący komisji koksowni:
Vors.der Fachabt. Kokereien: Meyn.

Zastępca przewodniczącego kom.koksowni:
Stellv.Vors.d.Fachabt. Kokereien : Gürtler.

b)Przewodniczący komisji Zakł.Chemiczn.
Vorsitzender d.Fachabt.Chem.Werke: Stattler.

Zastępca przewodniczącego Kom.Zakł. Chemiczn.
Stellv.Vors.d.Fachabt.Chem.Werke: Dr.Bindewald

Thiolliere(-), Meyn(Klementz), Klementz (-), Schwarz(-), Kmietowicz(Kolb), Amende (-), Gürtler (-), Przybylski(Seidel), Dr.Bindewald(Dt.Stateczny), Stattler(-), Dr.v.Amann (Blacha), Jankowski (Namysłowski).

VI.Komisja Głowna - Hauptkommission.

Knothe (Zagórowski), Sznapka (Jüngst), Buzek (Kirschniok), Noakowski (Forneberg) Nighman (Dr.Tuchółka,)Edelmann (Leuschner), Jungels(Kuntze), Defert(Miksch), Piasecki (Riedel), Sabass(v.Scheidt), Bernhardt(Dr.Kahnert), Kallenborn (Przybylski), Wauer(Dr.Leif-Lyche), Conrad(Olbrich), Kober(Meyn), Stattler(Bindewald), Statdnikiewicz (Pietrzykowski), Flöter (Gerke).

VII. Wydział dla urzędników
Abteilung für Angestellte.

Przewodniczący:
Vorsitzender: Jungels.

Zastępca:
Stellvertreter: Dr. Zagórowski.

Sznapka(Kuntze), Jungels(Jüngst), Edelmann(Miksch), Defert(Forneberg), Kober(Buzek), Flöter(Gerke), Dr. Zagórowski(Noakowski), Stadnikiewicz (Pietrzykowski), Kirschniok (Riedel), Dr. Kayser (Schnemilch), Dr. Kahnert (Huffmann), Wauer (Dr. Leif-Lyche), Amende (Absolon), Rzepka (Zacharzowski), Meyn(Gürtler), Stattler(Blacha).

VIII. Komisja socjalna
Sozialkommission.

Przewodniczący:
Vorsitzender: Sabass.

Brooks, Jungels, Gerke, Okołowicz, Dr. Zagórowski, Stadnikiewicz, Gaetke, Dr. Ploch, Dr. Behaghel.

IX. Komisja statutowa.
Satzungskommission.

Sabass, Jüngst, Dr. Zagórowski, Dr. Goroll.

---

9) Wydział Ogólny i socjalno-statystyczny

1928/1929

I.Ogólny rzut oka.

Stan gospodarczy przemysłu górnośląskiego charakteryzował w r. 1928 wzrost wydobycia w kopalniach węgla i lepszy stan zatrudnienia w hutach żelaznych przy niedostatecznych cenach. W roku 1929 konjunktura w hutnictwie żelaznem okazuje tendencję zniżkową, natomiast w przemyśle węglowym widzimy konjunkturę, korzystną co do ilości, ale nie pod względem cen, która jest następstwem zeszłorocznej ostrej zimy i ówczesnych trudności transportowych, jakoteż dążenia nabywców do wczesnego zaopatrywania się w węgiel.

Lepszy stan zatrudnienia przemysłu węglowego spowodował zarówno wzrost stanu liczebnego załogi, jakoteż wzrost wydajności (w r.1928).

Liczba załogi kopalń węgla, która w grudniu 1927 wynosiła 76 530 robotników, wykazywała w grudniu 1928 81 637 robotników. Załoga zwiększyła się zatem o 5 107 robotników, t.zn. o okrągło 6,7 %. W roku 1929 stan liczebny załogi stale wzrastał i osiągnął we wrześniu 1929 stan 89 413 robotników. W stosunku do grudnia 1927 wzrosła zatem liczba załogi o 12 883 osób, t.zn. okrągło o 17 %, a w porównaniu z grudniem 1928 o 7 776 osób czyli o okrągło 9,8 % [1]. Wydajność całej załogi, która w grudniu 1927 wynosiła 1 340 ton, podniosła się w styczniu 1928 do 1 343 tonn [2], w lutym 1928 do

---

1) p.załącznik 1.
2) p.załącznik 2.

1 367 tonn, w marcu spadła na 1 363 tonn, a w kwietniu i w maju osiągnęła swoje minimum, 1 338 tonn; poczem w czerwcu podniosła się znowu do 1 363 tonn, aby w październiku osiągnąć swój stan najwyższy, mianowicie 1 408 tonn. W listopadzie wydajność spadła do 1 402 tonn, w grudniu 1928 do 1 372 tonn. W przecięciu rocznem wynosiła wydajność w roku 1927 1 287 tonn, podczas gdy w r. 1928 wykazuje liczbę 1 366 tonn. W roku 1929 wydajność po chwilowem podniesieniu się w styczniu do 1 387 tonn spadła jeszcze niżej i wynosiła w sierpniu 1929 1 355 tonn.

Pominąwszy wzrost załogi w kopalniach węgla, w roku 1928 liczba załogi w całem zagłębiu zwiększyła się znacznie w porównaniu z grudniem 1927, a mianowicie ogólna ilość robotników wynosiła w grudniu 1927 124 899 ludzi, w grudniu 1928 natomiast 138 169 ludzi. Liczby te dzielą się pomiędzy poszczególne gałęzie przemysłu jak następuje:

	grudzień 1927	grudzień 1928
Kopalnie węgla kamiennego	76 530	81 637
Kopalnie rudy cynku i ołowiu	5 510	4 843
Huty żelazne	26 529	32 979
Huty metali	10 841	11 590
Fabryki brykietów	200	239
Koksownie (wraz z destylarniami smoły)	2 722	2 764
Kopalnie rudy żelaznej (wraz z łomami dolomitu)	563	600
Inne zakłady	2 004	2 275
Robotnicy zatrudnieni przez przedsiębiorców		1 242
Razem	124 899	138 169 3)

W roku 1929 liczebność załogi stale wzrastała i wynosiło we wrześniu 1929 w kopalniach węgla

---

3) Rozwój liczebności załogi w poszczególnych miesiącach p. załącznik 1.

89 413 (w grudniu 1928 81 637), w kopalniach kruszcu 5 019 (w grudniu 1928 4 843), w hutach żelaznych 33 577 (najwyższy stan załogi zanotowano w kwietniu 1929, wynosił on wtedy 34 540 ludzi w grudniu 1928 32 979), a w hutach metali 11 252 ludzi (w grudniu 1928 11 590).

Aczkolwiek ceny, zarówno węgla jak i wyrobów hutniczych, były niedostateczne, lepszy stan zatrudnienia przemysłu wywołał ze strony organizacyj robotniczych żądania zarobkowe. Do żądań tych przychyliła się po części Komisja Pojednawcza i Arbitrażowa, pomimo że drożyzna okazywała tendencje zniżkową.

II.Kształtowanie się zarobków.

W roku sprawozdawczym podniosły się w całym ciężkim przemyśle zarówno zarobki jak i pobory pracowników umysłowych, chociaż koszty utrzymania wraz z odzieżą wynosiły w r. 1927 przeciętnie 201,54 zł. a w r. 1928 przeciętnie tylko 200,30 zł,t.zn. o około 0,6 % mniej.

W kopalniach węgla orzeczeniem Komisji Pojednawczej i Arbitrażowej z dnia 16.lipca 1928 obniżono od dnia 1.sierpnia 1928r. różnicę zarobkową między rewirem południowym a centralnym, wynoszącą dotychczas 6 %, na 4 % z wyjątkiem kopalni Dębieńsko, dla której obniżono tę różnicę z 6 % na 5 %, oraz kopalni Knurów, dla której obniżono ją z 6 % na 2 %.

Orzeczeniem Specjalnej Komisji Pojednawczej i Arbitrażowej z dnia 20.września 1928r. podwyższono zarobki w kopalniach węgla i kruszcu z ważnością od 1.września 1928r. dla robotników akordo-

wych o 4 %, dla robotników nieakordowych poniżej 24 lat o 6 % a dla robotników nieakordowych ponad 24 lat o 9 %. Dodatki socjalne podniesiono o 6,5 %. Podwyżka ta, która obowiązywała aż do 25 lutego 1929r., wynosiła przeciętnie 6,5 %.

W roku 1929 orzeczeniem Komisji Pojednawczej z dnia 18.marca 1929r. podwyższono zarobki robotników w kopalniach węgla i kruszcu z ważnością od 1.marca 1929r. o 5 %. Orzeczeniem Komisji Pojednawczej z dnia 22.kwietnia 1929r. uwzględniono częściowo specjalne żądania taryfowej organizacyj robotniczych z ważnością od 1.marca 1929r. Wynikające przez to podwyżka zarobków, wynosi 1,6 %. Obie podwyżki (z dnia 18.marca i z dnia 22.kwietnia 1929r.) wynoszą łącznie 6,74 %.

Na skutek umowy organizacyj robotniczych z przedstawicielami przemysłu, zawartej dnia 24. maja 1929r., podwyższono zarobki robotników fachowych z ważnością od 1.marca 1929r. o 5 do 10 %. Robotnicy fachowi grup d) i e) otrzymali nadto jeszcze osobny dodatek w wysokości 3 wzgl. 8 groszy.

Orzeczeniem Komisji Pojednawczej z dnia 3. października 1929r. podwyższono zarobki robotników w kopalniach węgla i kruszcu o 4 % z ważnością od 15.września 1929r. Podwyżki te wynoszą razem z 4%-wą ogólną podwyżką zarobków 5,39 %.

W hutach żelaznych podwyższono orzeczeniem Komisji Pojednawczej z dnia 7.lipca 1928r. stawki zarobkowe dla robotników niepracujących w akordzie o przecietnie 1,00 zł. na dniówkę. Nowa tabela

dodatków, wynikająca na podstawie tego orzeczenia, obowiązuje od 1.lipca 1928r.

Dnia 21.sierpnia 1929r. zniesiono w drodze rokowań parytetycznych tabelę dodatku wyrównawczego z ważnością od 1.sierpnia 1929r. I. nieje zatem od 1.sierpnia 1 tabela płac, składająca się z dwóch części mianowicie: 1) tabeli płac dla robotników akordowych, oraz 2) tabeli płac dla robotników dniówkowych.

Wniosek o podwyżkę zarobków w hutach żelaznych oddalono orzeczeniem Komisji Pojednawczej z dnia 12.września 1929r.

W hutach metalu podwyższono zarobki orzeczeniem Komisji Pojednawczej z dnia 25.czerwca 1928r. począwszy od 1.lipca 1928 o 6 %.

W roku 1929 podwyższono zarobki w hutach metalu orzeczeniem Komisji Pojednawczej z dnia 30. kwietnia 1929r. od 1.maja 1929r. o 6 %. Rubrykę: "Płaca taryfowa za dniówkę" dla robotników klas I do XI w hutach metalu, nie pracujących w akordzie, skreślono, tak, że obowiązuje tylko jednolita płaca taryfowa dla klas I do XI. Wspomniane orzeczenie postanawia nadto, że dodatki do płacy taryfowej rzemieślników i równorzędnych robotników fachowych, objętych umową taryfową dla hut metalu i nie pracujących w akordzie, ustalone orzeczeniem Komisji Pojednawczej z dnia 5.maja 1926r., mają wynosić nie 5 - 20 %, lecz 5 - 40 %.

Pobory pracowników umysłowych zostały podwyższone orzeczeniem Komisji Pojednawczej z dnia 24. października 1928 o 6,5% począwszy od 1.września 1928r.

Orzeczenie Komisji Pojednawczej z dnia 8.lutego 1929r. w sprawie podwyżki poborów początkowych niektórych grup poborowych zostało uznane - wyjąwszy datę początku jego ważności - w drodze umowy z organizacjami urzędniczemi z dnia 23.kwietnia 1929 w § 1 tej umowy. Według tego postanowienia w obowiązującej dotychczas tabeli poborów przeprowadzono podwyżkę poszczególnych poborów, ustaloną orzeczeniem Komisji Pojednawczej z dnia 8.lutego 1929, poczem podwyższono wszystkie pobory o 5 %. Przeciętna podwyżka wynosi łącznie 9,5 %.

Należy jeszcze zaznaczyć, że Kierownictwo Związku Pracodawców przeprowadziło w roku 1929 następującą regulację płac rzemieślniczych.

Z przedsiębiorcami budowlanymi zawarto dnia 15.lipca 1929 umowę, według której orzeczenie rozjemcze w budownictwie z dnia 28.maja 1929 przewidujące podwyżkę zarobków o 20 %, zostaje uznane przez ciężki przemysł tylko o tyle, że podwyżkę zarobków przyznaje się tylko aż do stawki przeciętnej 14% dla robót nadziemnych, a 9 % dla robót podziemnych. Przy dopłatach musi przedsiębiorca dostarczyć dowodu, że podwyżkę zarobków rzeczywiście wypłacił. Przy robotach dniówkowych, oddanych na podstawie dłuższych kontraktów, należy jako ekwiwalent podwyżki zarobków przyznać tylko ten dodatek, który pokrywa zwiększone koszta własne, bez dalszego zarobku.

W drodze rokowań z przedstawicielami cechów blacharzy i instalatorów, dekarzy, malarzy i lakierników, oraz Zjednoczenia przemysłu centralnego ogrzewania i

sanitarnego, zawarto dnia 10.października 1929r. umowę, według której podwyżki zarobków blacharzy i instalatorów, dekarzy, malarzy i lakierników przy robotach akordowych zostały uznane tylko częściowo, a mianowicie najwyżej aż do 14 %, z mocą wstecz obowiązującą od 23.września 1929r. Podwyżka zarobków w przemyśle centralnego ogrzewania i sanitarnym, która weszła była w życie od 1. czerwca 1929r. została uznana, jednak z następującemi zmianami:

1.) Od stawek za godzinę dla monterów (3,80 zł), młodszych monterów (3,40 zł) i pomocników (2,65 zł) przedsiębiorcy udzielają opustu 3 %.

2.) Podwyżkę uznaje się tylko za czas po 1-szym lipca 1929r.

Podwyżka zarobków wynosiła efektywnie:

dla blacharzy i instalatorów 20 % od 15.września 1929r.,

dla dekarzy 15 % od 20.września 1929r.,

dla malarzy i lakierników 17 % od 16.września 1929r.

III.Koszty utrzymania w roku 1928.

Wskaźnik drożyźniany, który w grudniu 1927r. wynosił 201,01 zł, spadł w styczniu 1928r. na 195,75 złotych, w lutym jednak podniosł się do 196,30 złotych, w marcu do 198,5 zł., w kwietniu zaś do 205,57 zł. W maju nastąpiło osłabienie drożyzny i wskaźnik spadł na 203,37 zł., w czerwcu zaś na 200,97 zł.; w lipcu 1929r. wskaźnik podniosł się znowu do 206,13 zł, jednak w sierpniu nastąpił znaczny spadek mianowicie aż na 201,17 zł. We wrześniu zaznaczył się dalszy spadek wskaźnika drożyźnianego na 199,72 zł. Zniżkowa tendencja

utrzymała się aż do końca roku 1928, w październiku wynosił wskaźnik 198,81 zł, w listopadzie i grudniu 198,77 zł. W stosunku do grudnia 1927 (201,01 zł) spadła drożyzna w r. 1928 o 1,1 %.

Spadek drożyzny nie usprawiedliwia podnoszenia się zarobków i poborów, co wynika z załącznika nr. 12. Podczas gdy w roku sprawozdawczym drożyzna spadła o 1,1 %, zarobki w kopalniach węgla i kruszcu podniosły się o 6,5 %, w hutach żelaza o 6,82 % a w hutach metalu o 6 %. Pobory pracowników umysłowych podniosły się o 6,5 %.

W roku 1929 wskaźnik drożyźniany okazywał w dalszym ciągu tendencję zniżkową i wynosił w październiku 1929r. 190,33 zł. W stosunku do grudnia 1928r. (198,77 zł), drożyzna aż do października 1929r. spadła o 4,25 %.

Aczkolwiek drożyzna nie okazywała w roku 1929 tendencji zwyżkowej, jednak Komisja Pojednawcza nałożyła na przemysł dalsze podwyżki zarobków i poborów. I tak zarobki w kopalniach węgla podniosły się o 12,49 %, w kopalniach kruszcu o 12,31 %, w hutach metalu o 6 %.

IV. Ciężary socjalne pracodawców.

Wskutek zwiększenia się zarobków wzrosły z natury rzeczy również ciężary socjalne. Suma ciężarów socjalnych pracodawców wynosiła w przemyśle węglowym

w roku 1913	14 788 121 zł
" " 1925	37 613 869 "
" " 1926	37 406 518 "
" " 1927	44 576 908 "
" " 1928	50 465 880 "

Obciążenie na dniówkę wynosiło w roku 1913 0,56 zł w roku 1925 1,87 zł., w roku 1926 1,87 zł., w roku 1927 2,22 zł., a w roku 1928 2,47 zł. Obciąż-

żenie w procentach zarobku efektywnego (bez pracy nadliczbowej) wynosiło w roku 1925 38,96% w roku 1926 31,86 %, w roku 1927 31,01 % a w roku 1928 31,31 %.

Suma ciężarów socjalnych pracodawców w kopalniach kruszcu wynosiła

w roku	1925	2 767 775 zł
" "	1926	2 802 877 "
" "	1927	2 517 901 "
" "	1928	2 698 492 "

Obciążenie na dniówkę wynosiło w roku 1925 1,23 zł., w roku 1926 1,32 zł., w roku 1927 1,62 zł, a w roku 1928 1,86 zł. Znaczny wzrost obciążenia socjalnego na dniówkę w roku 1928 został spowodowany zmniejszoną ilością dniówek, która wynosiła w roku 1925 2 236 882, w roku 1926 2 111 333, w roku 1927 1 558 125, a w roku 1928 zaś 1 443 903 dniówek. Obciążenie w procentach zarobku efektywnego wynosiło: w roku 1925 32,80 %, w roku 1926 28,94 %, w roku 1927 26,95 %, w roku 1928 27,76 %.

Suma socjalnych ciężarów pracodawców z tytułu składek ubezpieczeniowych w hutnictwie żelaznem wynosiła

w roku	1925	2 852 635 zł
" "	1926	3 047 460 "
" "	1927	4 272 982 "
" "	1928	6 523 958 "

Obciążenie na dniówkę wynosiło w roku 1926 0,53 zł., w roku 1927 0,56 zł., zaś w roku 1928 0,75 zł. Wzrost obciążenia został spowodowany zwiększoną liczbą załogi, która wynosiła przeciętnie w roku 1927 25 766 robotników, a w roku 1928 30 349 robotników; również suma zarobków brutto

wzrosła znacznie w r. 1928, a mianowicie wynosiła w tym roku 89 823 104 zł, podczas gdy w roku 1927 wyniosła tylko 68 510 845 zł. Obciążenie w procentach zarobków brutto wynosiło w roku 1925 7,14 %, w roku 1926 7,18 % (zarobek brutto 7,33 zł.), w roku 1927 6,25 % (zarobek brutto 9,00 zł), a w roku 1928 7,28 % (zarobek brutto 10,30 zł.).

Suma ciężarów socjalnych pracodawców z tytułu składek ubezpieczeniowych w przemyśle metalowym wynosiła:

w roku 1925	1 347 974 zł
" " 1926	1 456 152 "
" " 1927	2 308 442 "
" " 1928	2 145 533 "

Obciążenie na dniówkę wynosiło w roku 1926 0,46 zł., w roku 1927 0,67 zł., a w roku 1928 0,60 zł. Zmniejszenie się obciążenia przypisać należy składkom na ubezpieczenie od wypadków, nadpłaconym w roku 1927, które zostały zaliczone na rok 1928. Obciążenie w procentach zarobku roboczego wynosiło: w roku 1925 9,41 %, w roku 1926 8,16 %, w roku 1927 9,72 %, a w roku 1928 7,69 % (suma zarobków brutto w roku 1927: 27 870 249 zł., 23 752 343 zł. w roku 1928).

Wzrost ciężarów socjalnych w latach 1925, 1926 1927 i 1928 ilustrują załączniki nr. 11, 11a, 11b i 11c.

Ciężarów socjalnych za rok 1929 nie podajemy, ponieważ można będzie je obliczyć dopiero w pierwszych miesiącach roku 1930.

V. Ustawodawstwo socjalne.

Ubezpieczenie na wypadek choroby. Rozporządzeniem Śląskiej Rady Wojewódzkiej z dnia 20. lutego 1928r. (Dz.U.Śl.Nr.5 z dnia 10.marca 1928, poz.11)

o obowiązkowem ubezpieczeniu, uprawnieniu do ubezpieczenia się na wypadek choroby i o płacach podstawowych w Kasach Chorych, podwyższono granicę ubezpieczenia obowiązkowego i dobrowolnego na wypadek choroby z 4 800 zł na 7 200 zł (w rachubę wchodzą §§ 165 ust. 1 i 2, 577 ust. 1, 1084, 176 Ordynacji Ubezpieczeniowej Rzeszy w brzmieniu rozporządzenia Śląskiej Rady Wojewódzkiej z dnia 22.kwietnia 1927) (Dz.U.Śl.Nr.12 poz.25).

Najwyższą kwotę płacy podstawowej zmieniono z 10,50 zł na 15 zł. (§ 180 ust.2 O.U.R. w brzmieniu rozporządzenia Śląskiej Rady Wojewódzkiej z dnia 20.kwietnia 1927r.).

Postanowienia § 2 i 3 wspomnianego rozporządzenia traktują o odzyskaniu członkostwa.

Ustawa z dnia 1.października 1928 (Dz.U.Śl. Nr. 24, poz. 44) wprowadziła następujące ważniejsze zmiany w postanowieniach <u>ubezpieczenia od wypadków</u>:

Obowiązkowi ubezpieczenia podlegają techniczni urzędnicy ruchu bez względu na swoje roczne pobory służbowe (§ 544 O.U.R...), przyczem świadczenia i składki oblicza się tylko do wysokości 8 400 zł rocznych poborów służbowych (§§ 563 do 570 i § 732, ust. 2 O.U.R...).

Dotychczas podlegali obowiązkowi ubezpieczenia techniczni urzędnicy ruchu, których roczne wynagrodzenie służbowe nie przekraczało 9 600 zł. Dobrowolnie mogli być ubezpieczani techniczni urzędnicy ruchu, których roczne zarobki służbowe nie przekraczały 24 000 zł.

W § 547 O.U.R. "Uchwała Rady Związkowej może rozciągnąć ubezpieczenie od wypadku na określone przemysłowe choroby zawodowe" skreśla się słowo "przemysłowe".

Nowem jest postanowienie, wtrącone po § 545 O.U.R. jako § 545 a, że za wypadki w zatrudnieniu (§ 544, ust. 1) należy uważać także wypadki "przy przechowywaniu, czyszczeniu, naprawie i przenoszeniu narzędzi pracy i to zarówno narzędzi własnych jak i dostarczonych przez pracodawcę, wreszcie wypadki w drodze do pracy i z pracy"; pojęcie drogi jest określone bliżej w ustawie.

Nowem jest nadto postanowienie, wprowadzone po § 569 O.U.R. jako § 569 a, że dla uszkodzonych, którzy w czasie wypadku nie ukończyli 24 roku życia, oblicza się rentę niezdolności do zarobkowania począwszy od ukończonego 24 roku życia według zarobku, jaki uszkodzony prawdopodobnie byłby osiągnął w 24 roku życia w tem samem lub podobnem przedsiębiorstwie, gdyby wypadek nie był zaszedł, o ile dla uszkodzonego jest to korzystniejszem. W razie niemożności stwierdzenia tego zarobku przyjmuje się jako zarobek roczny odpowiednią kwotę według słusznego uznania.

Postanowienie te (zmienione §§ 563, ust. 2 i 562 O.U.R.) znajdują również zastosowanie do wypadków, które zdarzyły się przed wejściem w życie omawianej ustawy, jeżeli zarobek roczny obliczony na podstawie postanowień dotychczasowych jest niższy aniżeli był rzeczywisty zarobek roczny.

Zarząd Zakładu Ubezpieczeń jest uprawniony do żądania zaliczek na składki, w której to sprawie

Wojewódzki Zakład Ubezpieczeń wyda bliższe rozporządzenia. Dotychczas pobierano zaliczki na podstawie § 738 ust. 3 O.U.R. od poszczególnych członków według wysokości tych kwot, które na nich nałożono w drodze repartycji za ubiegły rok gospodarczy.

Świadczenia przerachowane w myśl art. 1 ustawy z dnia 18.listopada 1926 o nowem ustaleniu wartości zobowiązań wynikających z przepisów o ubezpieczeniu z tytułu wypadków przy pracy (Dz.U. Śl.Nr. 27 poz. 48), oblicza się ponownie odnośnie do tych wypadków, które zdarzyły się w latach od 1885 do 1909, przyczem za podstawę wymiaru służyć ma pełny zarobek roczny conajmniej zaś 1 200 złotych. Oznacza to usunięcie t.zw. granicy trójkowania, według której zarobek roczny, o ile przekracza 2 250,- zł., zalicza się tylko w jednej trzeciej części. (Odnosi się to również do członków rodziny uszkodzonego). Przerachowania dokonuje się w granicach od 130 do 180 zł za każdą markę niemiecką.

Art. 2 ustawy z dnia 18.listopada 1926r. zmienia się o tyle, że żadna z przeliczonych rent nie może być niższa od tej, jakaby wypadła, gdyby za podstawę wymiaru renty i innych świadczeń wzięto zarobek roczny w kwocie 1 200 zł. Gdyby zarobek roczny uszkodzonego, obliczony według przepisów art. 1 ust. b ustawy z dnia 18.listopada 1926r., miał być wyższy aniżeli zarobek równorzędnego ubezpieczonego, to można przyjąć zarobek roczny odpowiednio do wysokości zarobku równorzędnego

ubezpieczonego, jaki on otrzymał za rok 1926. W razie niemożności zastosowania tej zasady przyjmuje się jako zarobek roczny odpowiednią kwotę według słusznego uznania.

Za podstawę wymiaru renty uszkodzonego (ale nie członków jego rodziny), który przed 1.lutego 1927 ukończył 24 rok życia, służyć ma zarobek roczny, jaki uszkodzony prawdopodobnie byłby osiągnął za rok 1926. Gdyby się jednak okazało, że zarobek roczny, ustalony według dotychczasowych przepisów prawnych, lub własny zarobek uszkodzonego, obliczony w myśl art. 2 omawianej ustawy, jest wyższy, to za podstawę wymiaru renty służyć ma wyższy zarobek roczny.

Omawiana ustawa wchodzi w życie z dniem 1. grudnia 1928r.

Należy jeszcze zaznaczyć, że na obszarze całego Państwa z wyjątkiem Województwa Śląskiego, począwszy od 23.lipca 1928r. weszły w życie rozporządzenia z dnia 16. marca 1928r. o umowie o pracę/pracowników umysłowych i robotników (Dz.U.R.P.Nr.35 poz. 323 i 324). W Województwie Śląskiem rozporządzenie to wchodzi w życie w 4 miesiące po ogłoszeniu zgody Sejmu Śląskiego. Dotychczas Sejm Śląski nie zajmował się jeszcze tą sprawą.

Zmiany Statutu Spółki Brackiej w Tarnowskich Górach.

Na Walnem Zgromadzeniu Spółki Brackiej dnia 20.grudnia 1928 uchwalono pewne zmiany Statutu z dnia 28.lutego 1925r. Najważniejsze zmiany dotyczą podwyżki świadczeń i składek kasy pensyjnej Spółki Brackiej. Zwiększenie obciążenia w wyniku tych zmian Statutu wynosi około 2 650 000 zł, a

mianowicie 1 000 000 zł da podwyżka składek pracodawców, 1 000 000 zł przyniesie podwyżka składek pracobiorców, a 650 000 dostarczy Zarząd Spółki Brackiej(na skutek przeprowadzonych już oszczędności).

Ubezpieczenie od bezrobocia. Na skutek starań Kierownictwa, Dyrekcja Funduszu Bezrobocia w Warszawie przesunęła ostateczny termin wpłaty składek na ubezpieczenie od bezrobocia, wyłącznie dla naszych Zarządów Związkowych z 20.każdego miesiąca na ostatni dzień każdego miesiąca. Również następujące rozporządzenie zostało wydane dzięki staraniom Kierownictwa (patrz rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24. lutego 1928r. (Dz.U.R.P.Nr.22,poz.199).

Rozporządzenie to stanowi, że miesięczne odsetki zwłoki za wkładki nieuiszczone w terminie, które dotychczas wynosiły 5 %, zostają zniżone do 2 %, a w pewnych warunkach mogą być zniżone do 1 %. Nadto zapłata zaległości może uledz odroczeniu albo rozłożeniu na raty. Zniżenie procentów zwłoki może również w poszczególnych przypadkach znaleść zastosowanie do zaległości, powstałych przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia, o ile te zaległości nie zostały już uiszczone.

1 9 2 9 .

Obwieszczenie Wojewódzkiego Urzędu Ubezpieczeń z dnia 15.grudnia 1928 w Gazecie Urzędowej Woj.Śląskiego z dnia 28.grudnia 1928r. nr. 41 poz. 568 zawiera przepisy wykonawcze w sprawie zażądania zaliczek na składki w ubezpieczeniu od wypadków

Najważniejsze postanowienia tego obwieszczenia są następujące:

Zaliczki na składki mogą być pobierane najwyżej w takiej wysokości, w jakiej przewiduje się na dany rok gospodarczy wydatki na wypłatę świadczeń i na pokrycie kosztów administracyjnych.

Wymiar zaliczek ustala się równomiernie dla poszczególnych członków według wysokości składek, ostatnio rozłożonych.

Przeciwko obliczeniu zaliczki przysługuje prawo odwołania w ciągu jednego miesiąca po doręczeniu.

Postanowienia te mają zastosowanie po raz pierwszy do ustalenia i obliczenia zaliczek na składki za rok 1929.

Ubezpieczenie na wypadek bezrobocia.

1.) Kierownictwo uzyskało, że na skutek jego starań Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej rozporządzeniem z dnia 12.czerwca 1929 (Dz.U.R.P.Nr 48,poz.40.) z ważnością od dnia 1.lipca 1929r. obniżyło o 10 % dotychczasową wysokość wkładek ubezpieczeniowych na wypadek bezrobocia. Równocześnie podwyższono zasiłki dla bezrobotnych również o 10 %.

Wobec tego, że dotychczasowe wkładki ubezpieczeniowe na wypadek bezrobocia wynosiły 2 % wypłacanego zarobku,(z zastrzeżeniem najwyższej normy zarobku dziennego 7,50 zł), z czego pracodawca płaci 1,5 %, pracobiorca zaś 0,5 %, wynosi według nowego rozporządzenia obniżona wkładka 1,8 %, z czego 1.35 % ma płacić pracodawca, a 0,45 % pracobiorca.

Obniżone wkładki weszły w życie po raz pierwszy przy uiszczeniu wkładek za lipiec 1929r.

2.) Ustawa z dnia 23.marca 1929 (Dz.U.R.P. Nr.23 poz.235) tyczy się zmiany art. 5 i art. 38 ustawy z dnia 18.lipca 1924 o ubezpieczeniu na wypadek bezrobocia. Artykuły te normują świadczenia otrzymywane przez robotników sezonowych (art. 5) i prawo Ministra Pracy i Opieki Społecznej do zawieszania art. 2, dotyczącego obowiązku pozostawania zabezpieczonego w stosunku najmu pracy przez 20 tygodni w 12 miesiącach przed rozwiązaniem tego stosunku (art. 38).

Projekt nowej ustawy o ubezpieczeniu społecznem.

Wspomniany projekt, obejmujący ubezpieczenie na wypadek choroby robotników i pracowników umysłowych oraz w stosunku do robotników, ubezpieczenie inwalidzkie, zabezpieczenie na starość i ubezpieczenie od wypadku, przesłało Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej w pierwszej jego redakcji w r. 1927 organizacjom gospodarczym do zaopinjowania. Na podstawie zebranych opinij i odnośnych obrad Rady Ubezpieczeń Społecznych opracowało Ministerstwo Pracy/ drugą redakcję projektu, która po uzgodnieniu z innemi Ministerstwami i zaakceptowaniu przez Radę Ministrów dnia 20.lutego 1929 wpłynęła do Sejmu jako przedłożenie rządowe. Po ustąpieniu gabinetu p. Bartla projekt wraz z innemi przedłożeniami rządowemi został z Sejmu wycofany i obecnie podlega powtórnej przeróbce w Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej.

Należy zaznaczyć, że według omawianego projektu mają podlegać obowiązkowi ubezpieczenia na

wypadek choroby lub macierzyństwa wszystkie osoby zatrudnione na podstawie stosunku roboczego lub służbowego, a więc i pracownicy umysłowi, bez różnicy płci, wieku i wysokości zarobków. Obowiązkowi ubezpieczenia na wypadek niezdolności do zarobkowania lub śmierci osoby ubezpieczonej mają podlegać bez różnicy płci, wieku i wysokości zarobków, wszelkie osoby, zatrudnione na podstawie stosunku roboczego t.zn. robotnicy. Ubezpieczenie obejmuje również niezdolność do zarobkowania z powodu wypadku.

Natomiast projekt nie obejmuje ubezpieczenia na wypadek bezrobocia. Ubezpieczenie na wypadek bezrobocia normują inne ustawy, a mianowicie ustawa z dnia 18.lipca 1924 (Dz.U.R.P.Nr.67, poz.650) w stosunku do robotników i rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24.listopada 1927 (Dz.U. R.P.Nr. 106, poz. 911) w stosunku do pracowników umysłowych.

To ostatnie rozporządzenie normuje nadto ubezpieczenie pracowników umysłowych na wypadek zawodowej niezdolności do zarobkowania i na wypadek starości; nie normuje ono jednak ubezpieczenia pracowników umysłowych od wypadku. Obecnie pracownicy umysłowi są ubezpieczeni od wypadku na podstawie części III Ordynacji Ubezpieczeniowej Rzeszy Niemieckiej. Nowy projekt nie przewiduje ubezpieczenia pracowników umysłowych od wypadku, natomiast przewiduje unieważnienie Ordynacji Ubezpieczeniowej Rzeszy Niemieckiej z chwilą wejścia w życie projektu. Po wprowadzeniu nowego projektu

ustawy pracownicy umysłowi nie byliby zatem ubezpieczeni od wypadku, o ile ta sprawa nie zostanie w inny sposób w drodze ustawodawczej uregulowana.

Według nowego projektu Kasy Chorych mają zamienić się na Kasy Ubezpieczeń Społecznych z odrębną osobowością prawną, podczas gdy dotąd Spółki Brackie jako takie (Kasa Chorych plus Kasa Pensyjna) jest jednolitą korporacją prawa publicznego. W konsekwencji musiałby się przypuszczalnie zmienić ustrój brackich kas chorych analogicznie do ustroju kas ubezpieczeń społecznych. Nadto składka do brackiej kasy chorych musiałaby się zwiększyć, gdyż dotąd bracka kasa chorych ściąga składki tylko aż do 15 zł płacy podstawowej dziennie lub aż do 375 zł zarobku miesięcznego, a w przyszłości według projektu musiałaby ściągać składki aż do 725 zł zarobku. Równocześnie przewiduje projekt odmienne uregulowanie dotychczasowych brackich kas pensyjnych. Jednak koszty brackiego ubezpieczenia pensyjnego mają pozostać według projektu bez zmiany.

Projekt przewiduje zniesienie dotychczasowych miejscowych kas chorych i kas zakładowych, w miejsce których przewiduje zorganizowanie powiatowych kas ubezpieczeń społecznych.

Dotychczas podlegają robotnicy ubezpieczeniu w bractwach górniczych, w miejscowych i zakładowych kasach chorych, w ubezpieczeniu od wypadku i w ubezpieczeniu inwalidzkiem bez względu na wysokość zarobku. Pracownicy umysłowi natomiast

są ubezpieczeni w bractwach górniczych i w miejscowych i zakładowych kasach chorych, o ile ich zarobek roczny nie przekracza 7 200 zł, a nadto(techniczni urzędnicy ruchu) w ubezpieczeniu od wypadku, bez względu na swój roczny zarobek (§ 544 O.U.R), przyczem świadczenia i składki liczy się tylko aż do wysokości 8 400 zł rocznego zarobku. Według nowego projektu pracownicy umysłowi podlegaliby ubezpieczeniu na wypadek choroby (w bractwach górniczych lub w powiatowych kasach ubezpieczeń) bez względu na wysokość zarobku, jakkolwiek najwyższa grupa zarobkowa, od której oblicza się składki i świadczenia, wynosiłaby 725 zł miesięcznie.

Jeżeli pracobiorca jest ubezpieczony na wszystkie ryzyka ubezpieczeniowe przewidziane w projekcie, to składka wynosi łącznie 12,6 % płacy podstawowej ubezpieczonego, z czego pracodawca ponosi 8,2 % płacy podstawowej, pracobiorca zaś 4,4 %.

Porównując obecne ciężary socjalne z temi, które powstałyby wskutek omawianego projektu, należy uwzględnić co następuje.

1.) Według projektu są grupy zarobkowe ułożone w ten sposób, że ujmują cały zarobek robotnika aż do 725 zł miesięcznie, podczas gdy dotąd zarobek, przewyższający 15 zł dziennie lub 375 zł miesięcznie w kasie brackiej, a ponad 1 620 zł zarobku rocznego w ubezpieczeniu inwalidzkiem był wolny od ubezpieczenia.

2.) Według projektu podlegaliby ubezpieczeniu na wypadek choroby wszyscy pracownicy umysłowi

bez względu na wysokość ich wynagrodzenia, podczas gdy dotąd ci pracownicy umysłowi, którzy zarabiali więcej niż 600 zł miesięcznie, byli zwolnieni od obowiązkowego ubezpieczenia, a składki pracowników, zarabiających mniej niż 600 zł miesięcznie obliczało się od zarobku podstawowego najwyżej 15 zł dziennie lub najwyżej 375 zł miesięcznie.

3.) Ubezpieczenie od wypadku ma ponosić koszty leczenia, jeżeli choroba trwa dłużej niż 14 dni, już od pierwszego dnia podczas gdy dotąd ponosi te koszty dopiero począwszy od początku 14.tygodnia.

4.) W art. 188 przewiduje projekt po pierwszych 5-ciu latach ewetualne podwyższenie ciężarów socjalnych z 12,6 % na 15,6 %, a więc podwyższenie ciężarów socjalnych o dalsze 3 %.

Kierownictwo znajduje się w tej sprawie w stałym kontakcie zarówno z Ministerstwem Pracy i Opieki Społecznej, jak i z "Naczelną Organizacją" i z"Lewiatanem".

Wszystkie ważniejsze sprawy socjalne są opracowywane w porozumieniu z "Naczelną Organizacją".

VI.Kwestja sprowadzania robotników

Wzmożone wydobycie kopalń węgla pociągnęło za sobą coraz silniejszy popyt na siły robocze, zwłaszcza na wozaków. Po wyczerpaniu tutejszej rzeszy bezrobotnych, w listopadzie 1928 okazała się potrzeba sprowadzania robotników z innych Województw. Wobec tego, że swobodne sprowadzanie sił roboczych z poza Górnego Śląska jest krępo-

wane przepisami ustawowemi, Kierownictwo ułożyło się z Wydziałem Pracy i Opieki Społecznej województwa Śląskiego, że za każdym razem, gdy Związek Pracodawców postawi odpowiedni wniosek, Województwo w przeciągu trzech dni, po sprawdzeniu stanu rzeczy przez przedstawiciela Województwa i przedstawiciela Związku Pracodawców, udzieli pozwolenia na przyjmowanie robotników z poza Górnego Śląska.

W ten sposób w roku 1929 przyjęto 2 930 młodych robotników z innych Województw.

VII. Zatrudnianie praktykantów. Sprawę zatrudnienia dla praktykantów zcentralizował u siebie Związek Pracodawców, który załatwia ją corocznie dla wszystkich Zarządów Związkowych. W roku 1928 umieszczono w ciężkim przemyśle 315 praktykantów. W roku 1929 339 praktykantów.

VIII. Zwrot ciężarów socjalnych za robotników w kopalniach, którzy w czasie od 29. czerwca 1925 aż do 27. września 1925 byli częściowo zatrudnieni.

Ponieważ pomimo ciągłych pisemnych i ustnych przedstawień Kierownictwa u władz w Katowicach i w Warszawie, należące się jeszcze przemysłowi od Rządu 650 000 zł, na podstawie umowy z Rządem z dnia 26. czerwca 1925 jako pozostałość kwoty 1 800 000 zł, nie zostały zapłacone, wniesiono przeciw Rządowi skargę.

IX. XI. Międzynarodowa Konferencja Pracy w Genewie. Międzynarodowa Organizacja Pracy, założona na podstawie traktatu wersalskiego (Część XIII art. 387), składa się z 55 państw, mianowicie ze wszystkich członków Ligi Narodów. Konferencja zbiera się conajmniej raz do roku. Pierwsze ze-

branie odbyło się w r.1919 w Waszyngtonie i od tego czasu co roku odbywało się jedno zebranie, z wyjątkiem roku 1926, w którym obradowały dwie konferencje jedna po drugiej.

Każde państwo, będące członkiem organizacji, ma prawo wysyłać na Międzynarodową Konferencję Pracy czterech delegatów. Dwóch z pomiędzy tych delegatów wysyła Rząd i działają oni według instrukcyj, otrzymanych od Rządu. Dwóch pozostałych delegatów mianuje Rząd w porozumieniu z miarodajnemi organizacjami z jednej strony pracodawców, z drugiej strony pracobiorców danego kraju. Każdemu delegatowi mogą towarzyszyć doradcy techniczni, których ilość jest ograniczona do dwóch osób do każdego punktu porządku dziennego.

Obrady Konferencji są zorganizowane według systemu dwukrotnej dyskusji (double discussion), uchwalonego na VIII.sesji Konferencji. Do każdego punktu porządku dziennego wybiera się mianowicie Komisję złożoną z przedstawicieli rządów, pracodawców i pracobiorców, W pierwszej dyskusji Komisja obraduje nad projektem kwestjonarjusza, przedłożonym mu przez Międzynarodowe Biuro Pracy, przyczem za podstawę służy tak zwana "Popielata Księga", czyli zestawienie odnośnego ustawodawstwa wszystkich państw, opracowane również przez Międzynarodowe Biuro Pracy. Kwestjonarjusz zostaje potem przedłożony plenum Konferencji, która większością 2/3 głosów uchwala, jakie pytania należy postawić na porządku dziennym następnej Konferencji celem ostatecznego rozstrzygnięcia

i w danym razie ustalić poszczególne punkty kwestjo-
narjusza, który należy rozesłać do Rządów przed
drugą ostateczną dyskusją. Na podstawie odpowie-
dzi Rządów na ten kwestjonarjusz Międzynarodo-
we Biuro Pracy opracowuje w tak zwanej "Błę-
kitnej Księdze" projekty umów lub propozycyj,
poczem Konferencja decyduje o tych projektach w
drugiej dyskusji.

Zaprojektowane umowy mają charakter konwen-
cyj międzynarodowych, które po ich ratyfikacji
i przyjęciu do ustawodawstwa państw ratyfikują-
cych mają ten skutek, że w państwach tych zosta-
je wprowadzony taki sam lub odpowiedni postęp
w dziedzinie ustawodawstwa socjalnego. Propozy-
cje zawierają ogólne wytyczne, któremi mają kie-
rować się Państwa przy uchwalaniu ustaw lub wy-
dawaniu rozporządzeń w odnośnej dziedzinie.

Porządek dzienny XI-tej Konferencji, która
obradowała pod przewodnictwem delegata rządu
argentyńskiego, byłego ministra sprawiedliwości
i oświaty, obecnie profesora uniwersytetu w Buenos-
Aires, dra Carlos Saavedra Lamas, i w której
brało udział 46 państw, obejmował dwie główne
sprawy: Metodę ustalania zarobków minimalnych w
gałęziach przemysłu o niedostatecznie rozwinię-
tej organizacji pracodawców i pracobiorców i
wyjątkowo niskich płacach, ze szczególnem uwzgląd-
nieniem pracy chałupniczej a nadto zapobieganie
wypadkom w zakładach przemysłowych.

Pierwszy punkt porządku dziennego Konferen-
cji, którego traktowanie zapoczątkowała zeszłego

roku Anglja, mianowicie, ustalanie zarobków minimalnych (druga dyskusja) był traktowany w gremjum 48 członków, które obrało swym przewodniczącym p. Gascon y Marin, profesora prawa administracyjnego na uniwersytecie w Madrycie. Najważniejszem zagadnieniem, które miała rozwiązać Komisja, była kwestja, czy ustalanie zarobków minimalnych ma ograniczać się tylko do pracy domowej, czy też należy je rozszerzyć także na inne gałęzie przemysłu. Odpowiedzi rządów na ten punkt kwestjonarjusza były rozbieżne, i dzieliły się na trzy grupy. Jedna grupa państw była zdania, że omawiane ustalanie jest potrzebne tylko dla robotników zatrudnionych w pracy domowej; druga grupa broniła tezy, że interwencja państwa jest wskazana w każdej gałęzi przemysłu z niedostatecznie wynagradzaną pracą; trzecia grupa wreszcie uważała wprawdzie wprowadzenie ustalania zarobków minimalnych w pracy domowej za cel najważniejszy, nie miała jednak zasadniczych zastrzeżeń przeciwko rozszerzeniu tego postępowania na inne gałęzie pracy zarobkowej. W Komisji rozstrzygnięto tę kwestję na wniosek francuskiego rzeczoznawcy technicznego ze strony pracodawców, p. Artur, który poparli prawie wszyscy przedstawiciele pracodawców i który ograniczał ustalanie zarobków minimalnych do przemysłu domowego, w ten sposób, że wniosek Artur odrzucono 27 głosami przeciw 18 (dwa państwa wstrzymały się od głosu), przez co zatem zaznaczono wolę rozszerzenia ustalania zarobków minimalnych także na inne gałęzie przemysłu. Również plenum Konferencji przy-

łączyło się do tego stanowiska. Pewne trudności sprawiało też przetłumaczenie angielskiego słowa "trade" (przemysł i handel) na francuskie "industrie" ponieważ słowo "industrie" posiada ciaśniejsze znaczenie aniżeli słowo "trade". Konferencja postanowiła interpretować w tekście francuskim słowo "industrie" w tym sensie, że w myśl niniejszej umowy chodzi o przemysł przetwórczy i handel. Górnictwo nie jest zatem objęte.

Konwencja, która zawiera 5 artykułów, została przyjęta przez Konferencję 76 głosami przeciw 21. Zaznaczyć należy, że przedstawiciele rządu polskiego wstrzymali się od głosowania. Wspomnimy również, że grupa robotnicza przedłożyła Konferencji votum separatum.

Dwa zasadnicze zobowiązania, przewidziane w projekcie konwencji są zatem: 1. Zastrzeżenie prawa ustalenia zarobków minimalnych, oraz 2. coroczne sprawozdanie o stosowaniu tego prawa.

Uzupełnieniem projektu konwencji jest projekt zalecenia, który daje Komisji możność wybrania najlepszych wyników z praktyki istniejących systemów ustalenia zarobków minimalnych i udostępnienia ich innym krajom do zużytkowania.

Drugi punkt porządku dziennego stanowiła pierwsza dyskusja w sprawie zapobiegania wypadkom w zakładach przemysłowych. Międzynarodowe Biuro Pracy przedłożyło Konferencji w tej sprawie kwestjonarjusz, składający się z trzech części.

Pierwsza część kwestjonarjusza obejmowała pytania ogólne, zarządzenia praktyczne celem za-

pobiegania wypadkom w przemyśle, statystykę wypadków i przyzwyczajenie ludności do unikania narażania się na niebezpieczeństwo. Druga część zajmowała się zarządzeniami ustawodawczemi celem osiągnięcia pewnego minimum bezpieczeństwa w ruchu, kompetencją urzędników dozoru pracy, kwestjami ubezpieczenia od wypadków i współdziałaniem robotników w zapobieganiu wypadkom. Trzecia część miała za przedmiot zagadnienie zapobiegania wypadkom przy kolejowych i wprowadzenie automatycznego spinania wagonów, oznaczenie ciężaru ciężkich przedmiotów przewożonych okrętami, ustalenie maksymalnej wagi ciężarów, jakie muszą nosić robotnicy różnych kategoryj, ochronę od wypadków robotników, zatrudnionych przy ładowaniu i wyładowywaniu okrętów, oraz zakaz sprzedawania maszyn nie przedstawiających wamaganego bezpieczeństwa.

Celem obradowania nad temi kwestjami wybrano trzy Komisje, a mianowicie Komisję dla ogólnej kwestji zapobiegania wypadkom, która składała się z 48 członków pod przewodnictwem podsekretarza stanu w angielskiem ministerstwie spraw wewnętrznych, sir Malcolma Delvingne, Komisję dla kwestji ochrony robotników, zatrudnionych przy ładowaniu i wyładowywaniu okrętów, składającą się z 24 członków, przewodniczący: włoski komendant portu, generał Mazena, oraz Komisję dla kwestji zapobiegania wypadkom na kolejach, 21 członków, przewodniczący: minister pełnomocny Brazylji, de Aragao.

Komisje opracowały na podstawie projektu Międzynarodowego Biura Pracy kwestjonarjusz, który Konferencja przyjęła z pewnemi poprawkami i

który zatem zostanie przedłożony w przyszłym roku XII-tej Konferencji do drugiej dyskusji celem uchwalenia konwencji lub zalecenia. W głosowaniu nad kwestjonarjuszem reprezentanci rządu polskiego wstrzymali się od głosowania.

Zaznaczyć należy daremne usiłowania pracobiorców, aby do sprawy zapobiegania wypadkom wciągnąć również zapobieganie chorobom zawodowym, oraz załatwienie kwestji zapobiegania wypadkom przy spinaniu wagonów. Kwestję tę załatwiła Komisja przyjmując jednogłośnie rezolucję, w której prosi się Międzynarodowy Związek Kolejowy o dalsze prowadzenie swych studjów nad kwestją zapobiegania wypadkom przy spinaniu wagonów i o nadesłanie rezultatu Komisji Rzeczoznawców, którą w składzie 21 członków utworzy Międzynarodowe Biuro Pracy, celem dalszego opracowania i przygotowania jako materjał późniejszej Konferencji. Należy również wspomnieć o uchwale Konferencji przekazania odpowiedzi Rządów na pytania, tyczące się zapobiegania wypadkom przy ładowaniu i wyładowywaniu okrętów, parytetycznej Komisji Morskiej w Międzynarodowem Biurze Pracy celem zajęcia stanowiska przed zebraniem się następnej Konferencji.

Prócz kwestjonarjusza o zapobieganiu wypadkom przyjęto również dwie rezolucje, z których jedna tyczy się moralnego popierania akcji "safety first", podczas gdy druga zwraca się do Międzynarodowego Biura Pracy z wezwaniem o uzupełnienie materjałów o ustawowem ubezpieczeniu od wypadków w poszczególnych państwach.

Ostateczna redakcja kwestjonarjusza nie zadowoliła ani pracodawców ani pracobiorców. Obie strony przedstawiły swe zapatrywania w osobnych oświadczeniach.

W czasie trwania Konferencji pokazywano filmy, przedstawiające stan ochrony przed wypadkami w poszczególnych państwach. Między innemi wyświetlono również i przyjęto z wielkim aplauzem film polski, przedstawiający głównie urządzenia zapobiegawcze i ochronne w ciężkim przemyśle górnośląskim.

Przy sposobności dyskusji nad sprawozdaniem Dyrektora Międzynarodowego Biura Pracy była mowa o stanie konwencji ratyfikowanych. Szczególnie interesującem było stanowisko Rządów w sprawie konwencji waszyngtońskiej w przedmiocie ośmiogodzinnego dnia pracy. Konwencję tę ratyfikowało dotychczas 11 państw, a mianowicie Francja, Belgja, Włochy, Austrja, Czechosłowacja, Rumunia, Bułgarja, Grecja, Łotwa, Indje i Chile. Z pomiędzy nich, Francja, Włochy, Austrja i Łotwa ratyfikowały konwencje warunkowo. Rządy Holandji i Szwajcarji oświadczyły się przeciwko ratyfikacji konwencji waszyngtońskiej. Stanowisko rządu angielskiego w kwestji konwencji o ośmiogodzinnym dniu pracy przedstawił jasno na Konferencji pierwszy Podsekretarz Stanu (Principal Assistant Secretary) w angielskiem ministerstwie spraw wewnętrznych, p. Wolfe, który złożył następujące oświadczenie: Rząd Wielkiej Brytanji zgadza się na zasadę konwencji waszyngtońskiej, pragnie jednak na podstawie obrad

londyńskich urzeczywistnić wreszcie potrzebny postęp i znaleść taką formułkę, któraby pozwoliła na międzynarodowe przeprowadzenie konwencji. "Wypada również nadmienić, że sekretarz parlamentarny angielskiego ministerstwa pracy, Betterton, zaproponował na tegorocznem lutowem posiedzeniu Rady Administracyjnej Międzynarodowej Organizacji Pracy postawić kwestję rewizji konwencji waszyngtońskiej na porządek dzienny XI-tej Konferencji. Wniosek ten później został cofnięty z powodu braku postanowień co do postępowania rewizyjnego. Gdy jednak na posiedzeniu Rady Administracyjnej w maju zostało ustalone odpowiednie postępowanie dla rewizji konwencyj z okazji propozycyj rewizji przez Komisję Regulaminową w marcu b.r. i Radę Administracyjną w kwietniu 1928, wniosek ponowiono, jednak Rada Administracyjna oddaliła go. Rewizja konwencji waszyngtońskiej w sprawie ośmiogódzinnego dnia pracy może zatem nastąpić chyba dopiero w r.1929 (według innej interpretacji dopiero w r. 1931), t.zn. stosownie do postanowień po upływie lat 10 po jej uchwaleniu. Jak wiadomo, Niemcy również nie ratyfikowały jeszcze konwencji w sprawie czasu pracy.

Z ratyfikacją konwencyj łączy się kwestja, zbadania, o ile ratyfikowane konwencje zostały przeprowadzone. Kwestją tą zajmowała się Komisja z 18 członków pod przewodnictwem francuskiego radcy rządowego p. Gautier. Komisja rozpatrzyła starannie sprawozdania, nadesłane przez poszczególne państwa w myśl art. 408 traktatu wersalskiego,

oraz sprawozdanie Komisji Rzeczoznawców, która obradowała w marcu b.r. i która miała zbadać sprawozdania poszczególnych państw specjalnie pod względem zgodności prawodawstwa poszczególnych państw z postanowieniami ratyfikowanych konwencyj. Komisja stwierdziła, że państwa spełniają naogół przyjęte przez się zobowiązania międzynarodowe.

Konferencja przeprowadziła również wybory do Rady Administracyjnej, które odbywają się co trzy lata. Międzynarodowe Biuro Pracy stoi bowiem na mocy art. 393 traktatu pokojowego pod dozorem Rady Administracyjnej, składającej się z 24 osób, w czem 12 przedstawicieli Rządów, 6 przedstawicieli pracodawców i 6 przedstawicieli pracobiorców. Z 12 przedstawicieli Rządów, ośmiu mianują ci członkowie Międzynarodowej Organizacji Pracy, których przemysł posiada największe znaczenie. Wobec tego 8 państw ma stałe miejsce w Radzie Administracyjnej. Są niemi: Wielka Brytanja, Francja, Belgja, Niemcy, Włochy, Indje, Japonja i Kanada. Cztery miejsca niestałe otrzymały: Hiszpanja, Szwecja, Argentyna, Polska (po raz czwarty). Do grupy pracodawców zostali wybrani w charakterze członków zwyczajnych: Germill (Afryka Południowa), Hodac (Czechosłowacja), Lambert-Ribot (Francja), Olivetti (Włochy), Vogel (Niemcy), Forbes Watson (Wielka Brytania).

Do grupy pracobiorców zostali wybrani w charakterze członków zwyczajnych: Tom Moore (Kanada), Poulton (Wielka Brytanja), Mertens (Belgja),

Jouhaux (Francja), Müller (Niemcy), Thorberg (Szwecja).

Prócz tego grupa pracodawców desygnowała na mocy § 2 art. 2 regulaminu Rady Administracyjnej następujących sześciu członków-zastępców: Tzauta (Szwajcarja), Oersteda (Danja), Corta van der Londen (Holandja), Tchourtchina (Jugosławja), Gérarda (Belgja), Fujitę (Japonja).

Podobnież na podstawie § 2 art. 3 grupa pracobiorców desygnowała następujących członków-zastępców: Schürcha (Szwajcarja), Cabellera (Hiszpanja), Huckera (Austrja), Joshi (Indje), Żuławskiego (Polska), Suzuki (Japonja).

Członkami delegacji polskiej byli: Delegaci Rządu: Inż. Sokal, b.Minister Pracy, Minister Pełnomocny przy Lidze Narodów, Delegat Rządu Polskiego do Rady Administracyjnej Międzynarodowej Organizacji Pracy i Opieki Społecznej, i Inż. Drecki, Dyrektor Departamentu w Ministerstwie Pracy; jako ich zastępcy: Dr. Horowitz, Dyrektor Departamentu w Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej i Dr. Wojcicki, profesor uniwersytetu w Wilnie; jako rzeczoznawcy techniczni grupy rządowej: radcy ministerjalni w Ministerstwie Pracy pp. Biesiekierski, inż. Ettinger i Horszowski.

Delegaci pracodawców: Inż. Trepka, b.poseł do Sejmu, Dyrektor Związku Przemysłu Chemicznego w Polsce, jako zastępca poseł do Sejmu inż. Szydłowski, b.Minister Handlu, Delegat warszawski Górnośląskiego Związku Przemysłowców Górniczo-Hut

niczych, w Katowicach; jako rzeczoznawcy techniczni grupy Pracodawców inż. Tarnowski, dyrektor Związku Pracodawców Górnośląskiego Przemysłu Górniczo-Hutniczego w Katowicach, Wł. Tarłowski, decernent dla spraw ubezpieczeń społecznych w tymże Związku oraz inż. Radomyski, Naczelnik Wydziału Socjalnego i Gospodarczego Zjednoczenia Wielkopolskich Towarzystw Rolniczych.

Delegatem ze strony pracobiorców był redaktor "Metalowca", p. Teller, jego zastępcą poseł Mańkowski, prezes polskiego Zjednoczenia Zawodowego: rzeczoznawcami technicznemi grupy pracobiorców byli posłanka Waśniewska i poseł Maksamin, wiceprezes Zjednoczenia Związków Kolejarzy.

Delegacja Polska brała żywy udział w pracach w Konferencji; Członkowie jej byli czynni w następujących Komisjach: w Komisji Regulaminowej pp. Wójcicki, Trepka, Tarłowski i Horszowski; w Komisji dla propozycyj pp. Minister Sokal, Trepka, Drecki: w Komisji dla kwestji zarobków minimalnych pp.Trepka, Szydłowski, Radomyski Waśniewska: w Komisji dla ogólnej kwestji zapobiegania wypadkom pp. Trepka, Tarnowski, Maksamin: w Komisji dla kwestji ochrony robotników zatrudnionych przy załadowaniu i wyładowywaniu okrętów pp. Drecki, Ettinger, Teller: w Komisji dla kwestji zapobiegania wypadkom na kolejach pp.Trepka, Tarłowski; w Komisji dla art. 408 p. Mańkowski.

XII.Międzynarodowa Konferencja Pracy w Genewie.

W XII.Konferencji, która obradowała pod przewodnictwem delegata rządu niemieckiego, członka Reichstagu i byłego Ministra Pracy Dr. Braunsa.

w czasie od 30.maja 1929r. do 21.czerwca 1929r. było reprezentowanych 50 państw, którzy wysłali 161 delegatów. Z tego było 88 reprezentantów rządu, 37 przedstawicieli pracodawców i 36 przedstawicieli pracobiorców. Towarzyszyło im 235 rzeczoznawców technicznych. Łącznie brało zatem udział w Konferencjach 396 osób (delegatów i rzeczoznawców technicznych).

Na porządku dziennym XII sesji Międzynarodowej Konferencji Pracy znajdowały się kwestje ogólnego zapobiegania wypadkom i zapobiegania wypadkom przy ładowaniu i wyładowywaniu okrętów, - które już zeszłego roku były traktowane w pierwszej dyskusji. Jako nową kwestję traktowano czas pracy pracowników umysłowych i pracy przymusowej. Prócz tego - obok kilku kwestji regulaminu (w szczególności rozpatrzenia sprawozdań poszczególnych państw o konwencjach ratyfikowanych, kwestji języków oraz omówienia sprawozdania Dyrektora Międzynarodowego Biura Pracy) Konferencja zajmowała się również sprawozdaniem o zagadnieniu bezrobocia.

W kwestji ogólnego zapobiegania wypadkom Konferencja tegoroczna przyjęła zalecenie składające się z czterech części. (Jest rzeczą godną uwagi, że zalecenie to obejmuje także żeglugę morską i rolnictwo, aczkolwiek zeszłego roku na to się nie zgodzono).

Pierwsza część zalecenia traktuje o zakresie jego kresu ważności, badanie przyczyn wypadków i środki zapobiegawcze. Druga część zajmuje się współpracą

pomiędzy państwem a pracodawcami oraz pracobiorcami w dziedzinie zapobiegania wypadkom. Trzecia część traktuje ustawowe obowiązki pracodawców i pracobiorców w dziedzinie zapobieganią wypadkom, Czwarta zajmuje się działalnością Instytucji ubezpieczeniowych od wypadków i towarzystw ubezpieczeń oraz możliwem i pożądanem współdziałaniem tych organów przy zapobieganiu wypadkom.

Nadto przyjęła Konferencja Konwencję w sprawie oznaczenia ciężaru na ciężkich przedmiotach przewożonych okrętami, która przewiduje, że przedmioty przewożone okrętami a ważące więcej aniżeli 1000 kg., muszą nosić adnotacje, na których jest wypisany ich ciężar.

Konferencja przyjęła również zalecenie w sprawie odpowiedzialności za to, ażeby przy maszynach podzonych silnikami znajdowały się urządzenia ochronne.

Nadto zostało przyjęte zalecenie w sprawie urządzenia międzynarodowej statystyki wypadkow, którą ma przygotować Kongres Statystyków wypadków różnych krajów jaki urządzi Rada Administracyjna Międzynarodowego Biura Pracy.

Kwestja zapobiegania wypadkom przy ładowaniu i wyładowywaniu okretów została przed obradami na Konferencji przedłożona parytetycznej Komisji morynarskiej, istniejącej przy Międzynarodowem Biurze Pracy. Po żmudnych rozprawach Komisji, Konferencja przyjęła Konwencję w sprawie ochrony robotników zatrudnionych przy ładowaniu i wyładowywaniu okrętów. Konwencja składa się z 17-tu artykułów. (Kon-

wencja ta obejmuje również nawigację rzeczną). Nadto zostały przyjęte dwa zalecenia a mianowicie: w sprawie wzajemności spełniania przewidzianych przepisów w postaci umów pomiędzy poszczególnemi państwami oraz zalecenie, że przed wydaniem przepisów ochronnych, Rządy mają porozumieć się z organizacjami zawodowemi pracodawców i pracobiorców. Prócz tego Konferencja przyjęła jeszcze rezolucję, zalecającą opracowanie Międzynarodowego wzoru przepisów ochronnych dla robotników zatrudnionych przy ładowaniu i wyładowywaniu okrętów.

Kwestja Międzynarodowego unormowania czasu pracy pracowników umysłowych była traktowana na tegorocznej Konferencji po raz pierwszy celem opracowania kwestjonarjusza, który potem zostanie rozesłany rządom. Jak wiadomo na podstawie odpowiedzi rządów na kwestjonarjusz, Międzynarodowe Biuro Pracy opracowuje w tak zwanej "Księdze Błękitnej" projekty Konwencyj lub zaleceń, które potem zostają przedłożone następnej Konferencji do rozstrzygnięcia w drugiej dyskusji. Zasługuje na uwagę, że grupa pracodawców oświadczyła się w plenum Konferencji przed rozprawami Komisji przeciwko stwarzaniu norm międzynarodowych dla czasu pracy pracowników umysłowych. Natomiast grupa pracobiorców jak i większość reprezentantów rządowych oświadczyła się za międzynarodowem uregulowaniem czasu pracy pracowników umysłowych i Komisja przedłożyła Konferencji kwestjonarjusz z 14-oma pytaniami, który został przyjęty, przezco stworzono podstawę dla Konwencji lub zalecenia, które zostanie

uchwalone w roku przyszłym.

Kwestjonarjusz zawiera postanowienia o zakresie ważności Konwencji lub zalecenia, definicję pojęcia czasu pracy, przepisy specjalne (uzupełnienie opuszczonych godzin i przemijające odchylenia) oraz przeprowadzenie ewentualnych przepisów.

Kwestję roboty przymusowej traktowała Konferencja tegoroczna również po raz pierwszy i przyjęła w tej sprawie kwestjonarjusz zawierający definicję pojęcia roboty przymusowej, odpowiedzialność władz, robotę przymusową osób prywatnych więźniów przywódców, cele publiczne, robotę przymusową jako środek pobierania wzgl. ściągania podatków, ochronę robotników przymusowych, wynagrodzenie za choroby i wypadki, kwestję plantacyj przymusowych, instytucje pracy przymusowej i zarządzenia karne za pracę przymusową wymuszoną bezprawnie.

Równocześnie zostało akceptowanych kilka odnośnych zaleceń jednej decyzja i kilka rezolucyj.

Na sprawozdaniem o bezrobociu obradowała osobna Komisja z tym skutkiem, że Konferencja przyjęła rezolucję, która wzywa Międzynarodowe Biuro Pracy, ażeby wspólnie z Komisją Finansową Ligi Narodów, zbadało wahania siły nabywczej i ich oddziaływania na koła robotnicze w poszczególnych krajach. Nadto mają być zbadane związki pomiedzy wahaniami na rynku pieniężnym a krzywą zatrudnienia. Ponadto mają być rozpatrzone nau-

kowo również związki pomiędzy stosunkami na rynku pieniężnym, warunkami życia kół robotniczych, wydajnością poszczególnego robotnika, stosunkami pomiędzy pracodawcami i pracobiorcami. W szcie ma być zbadany przyrost ludności, ewentualny rozwój nowych gałęzi przemysłu oraz prowadzenie naukowych metod pracy. Celem tych badań jest skonstatowanie, czy i jakie z pośród wspomnianych procesów gospodarczych, zaszłości na rynku pracy i w dziedzinie polityki ludnościowej mają specjalny wpływ na kształtowanie się ilości bezrobotnych.

Równocześnie przyjęła rezolucja stawia żądanie, by jedna z najbliższych Konferencji pracy zajęła się zagadnieniem bezrobocia w górnictwie węglowem.

Członkami delegacji polskiej byli następujący panowie:

Delegaci Rządu: Dr.Jurkiewicz, b.Minister Pracy i Opieki Społecznej i Biesiekierski, Naczelnik Wydziału w Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej, jako ich zastępca Dr. Wójcicki, Profesor Uniwersytetu w Wilnie, jako rzeczoznawcy techniczni grupy rządowej radcy ministerjalni w Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej Zagrodzki i Horszowski.

Delegaci pracodawców: Inż. Trepka, dyrektor Związku Przemysłu Chemicznego w Polsce, jako jego zastępca poseł Inż. Szydłowski, b.Minister Handlu, delegat warszawski Górnośląskiego Związku Górniczo-Hutniczych, w Katowicach; jako rzeczoznawcy techniczni grupy pracodawców : Inż. Tarnowski, Dyrektor

Związku Pracodawców Górnośląskiego Przemysłu Górniczo-Hutniczego w Katowicach, Jastrzębowski, Naczelnik Wydziału Pracy Centralnego Związku polskiego Przemysłu Górnictwa, Handlu i Finansów oraz inż. Radomyski, Dyrektor Zjednoczenia Towarzystw Rolniczych w Poznaniu.

Delegatem pracobiorców był: Szczucki, sekretarz generalny Związku Drukarzy, jego zastępcą poseł Mańkowski, prezes polskiego Zjednoczenia Zawodowego; rzeczoznawcami technicznemi grupy pracobiorców byli: Posłanka Waśniewska, Teller, Generalny Sekretarz Związku Metalowców i Kościński, Generalny Sekretarz Zjednoczenia Związków Pracobiorców umysłowych.

Członkowie delegacji polskiej byli czynni w następujących Komisjach: w Komisji dla propozycyj Minister Dr. Jurkiewicz, w Komisji regulaminowej Trepka, w Komisji dla art. 408 Mańkowski, w Komisji dla ogólnych kwestyj zapobiegania wypadkom, Biesiekierski, Trepka, Tarnowski, Radomyski, Mańkowski, w Komisji dla ochrony robotników zatrudnionych przy ładowaniu i wyładowywaniu okrętów Trepka, Szydłowski, Szczucki, w Komisji dla kwestyj czasu pracy pracowników umysłowych Zagrodzki, Trepka, Jastrzębowski, Szczucki, w Komisji bezrobocia Dr. Wójcicki, Trepka, Szczucki.

X. Komisja Socjalna.

Komisja Socjalna przy Związku Pracodawców utworzona w roku 1927 składa się z następujących Panów. Przewodniczący Starszy Dyrektor Sabass, kierownik Tarłowski, członkami Komisji są panowie: Generalny Dyrektor Brooks, Starszy Dyrektor

Jungels, Starszy Dyrektor Stadnikiewicz, Dyrektor Dr. Zagórowski, Dyrektor Gaethke, Dyrektor Okołowicz, Dyrektor Gerke, Syndyk Dr. Floch, Dyrektor Dr. Behagel.

Komisja Socjalna zajmowała się w roku 1928 i w roku 1929/ następującemi sprawami:

1.) Omówienie przepisów wykonawczych do rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o inspekcji pracy dnia 14.lipca 1927 (Dz.U.R.P.Nr. 67,poz.590).

2.) Omówienie niektórych kwestyj dot. nowego rozporządzenia o ubezpieczeniu pracowników umysłowych z dnia 24.listopada 1927 (Dz.U.R.P.Nr.106, poz.911).

3.) Załatwienie kwestjonarjusza Międzynarodowego Biura Pracy w sprawie zapobiegania wypadkom.

4.) Zajęcie stanowiska w sprawie projektu Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej ustawy o umowach taryfowych.

5.) Zajęcie stanowiska w sprawie projektu Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej ustawy o rozjemstwie sporów robotniczych.

6.) Omówienie podwyżki składek i świadczeń zamierzonej przez Spółkę Bracką w Tarnowskich Górach.

7.) Omówienie projektu ustawy o ubezpieczeniach społecznych obejmujących ubezpieczenia robotników/ i pracowników/ umysłowych na wypadek choroby oraz ubezpieczenie inwalidzkie na starość i od wypadków w stosunku do robotników. Nad kwestją tą dyskutowano na kilkakrotnych posiedzenia Komisji So-

cjalnej i jest ona w dalszym ciągu przedmiotem obrad Komisji, ponieważ Rząd opracował drugą redakcję projektu ustawy a nie dawno temu Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej wypracowało wytyczne dla Organizacji Ubezpieczeń społecznych.

8.) Załatwienie kwestjonarjusza Międzynarodowego Biura Pracy w sprawie międzynarodowego unormowania czasu pracy pracowników umysłowych.

-.-

Załącznik) 1
Anlage)

Stan liczebny załogi "cały rewir".
Belegschaftszahlen "Gesamtes Revier".
Polski G.Śląsk.
Polnisch-Oberschlesien.

Miesiąc Monat	kop.węgla kam. Steinkohlen-gruben	kop.kruszcu /cynk i ołów/ Zink-u.Bleierz-gruben	huty żelaza Eisenhütten	huty metali Metallhütt.
1 9 2 8				
Stycz.Jan.	76 666	5 498	27 882	11 175
Luty Febr.	76 657	5 496	28 292	11 082
Marz.März	76 790	5 474	28 696	11 064
Kwiec.Apr.	76 631	5 502	29 139	11 006
Maj Mai	77 571	5 465	29 313	11 194
Czer.Juni	77 332	5 368	29 916	11 355
Lip. Juli	77 482	5 425	30 278	11 430
Sierp.Aug.	77 323	5 381	30 910	11 422
Wrzes.Sep.	77 701	5 296	31 540	11 466
Paźdz.Okt.	78 789	5 156	32 264	11 483
List. Nov.	81 120	5 040	32 980	11 464
Grudz.Dez.	81 637	4 843	32 979	11 590
Śred.D.1928	78 183	5 329	30 349	11 311
1 9 2 9				
Stycz.Jan.	83 299	4 804	33 891	11 514
Luty Febr.	83 372	4 836	34 172	11 395
Marz.März	83 763	4 900	34 381	11 245
Kwiec.Apr.	84 673	4 950	34 540	11 246
Maj Mai	85 258	4 944	34 009	11 353
Czer.Juni	86 025	4 917	34 010	11 251
Lip. Juli	87 286	4 940	33 848	11 260
Sierp.Aug.	88 055	4 931	33 745	11 252
Wrzes.Sep.	89 413	5 019	33 577	

Miesiąc Monat	Fabryki brykietów Brikettfa-briken	Koksownie Kokereien	Kopalnie rudy żel. Eisenerz-gruben	Inne Sonstige Betriebe	cały rewir łącznie Gesamtes Revier
1.9 2 8					
Stycz.Jan.	243	2 593	670	2 183	127 147
Luty Febr.	240	2 661	660	2 194	127 652
Marz.März	216	2 724	664	2 212	128 842
Kwiec.Apr.	191	2 772	677	2 212	128 926
Maj Mai	[illegible]	2 773	703	2 236	129 649
Czer.Juni	176	2 784	716	2 297	130 136
Lip. Juli	162	2 786	706	2 344	131 352
Sierp.Aug.	161	2 771	679	2 333	131 743
Wrzes.Sep.	140	2 928	620	2 315	132 599
Paźdz.Okt.	158	2 773	616	2 308	134 923
List.Nov.	238	2 767	620	2 306	137 727
Grudz.Dez.	239	2 764	600	2 275	138 169
Śred.D.1928	196	2 742	661	2 267	131 684
1 9 2 9					
Stycz.Jan.	240	2 716	607	2 527	139 598
Luty Febr.	237	2 717	547	2 608	139 884
Marz.März	235	2 727	516	2 608	140 375
Kwiec.Apr.	239	2 757	562	2 602	141 569
Maj Mai	245	2 751	581	2 [illegible]	141 888
Czer.Juni	208	2 799	579	2 836	142 625
Lip. Juli	265	2 810	569	2 909	143 887
Sierp.Aug.	268	2 876	567	2 945	144 639
Wrzes.Sep.	271	2 928	536	2 916	[illegible] 353

XXI. Załącznik) Anlage) 2

Wydajność wydobywcza na Polskim Górnym Śląsku kopalnie węgla.

Förderleistung im polnisch-oberschlesischen Steinkohlenbergbau.

Wydobycie na robotnika na przepracowaną szychtę roboczą:

Der Förderanteil je Arbeiter auf eine verfahrene Arbeitsschicht betrug:

Miesiąc Monat	rębacz to Hauer to	rębacz i nakładacz w akordz. Hauer und Gedingeschlepper	załoga pod ziemią Untertagebelegschaft	cała załoga Gesamt-Belegschaft	wydajność zbytowa na wynagrodzoną dniówkę całej załogi Absatzleistung je vergütete Schicht d. Gesamtbelegschaft
1 9 2 8					
Stycz.Jan.	8,454	4,904	1,938	1,343	1,170
Luty Febr.	7,864	4,722	1,966	1,367	1,266
Marz.März	8,490	4,966	1,965	1,363	1,175
Kwiec.Apr.	8,349	4,868	1,942	1,338	1,223
Maj Mai	8,292	4,864	1,941	1,338	1,189
Czer.Juni	8,470	4,944	1,967	1,363	1,242
Lip. Juli	8,421	4,906	1,947	1,341	1,145
Sierp.Aug.	8,527	4,983	1,974	1,367	1,242
Wrzes.Sep.	8,563	4,987	1,976	1,377	1,258
Paźdz.Okt.	8,697	5,044	2,006	1,408	1,254
List.Nov.	8,723	5,011	1,981	1,402	1,279
Grudz.Dez.	8,633	4,986	1,955	1,372	1,278
Śr.w r. Jahresd.	8,461	4,935	1,964	1,366	1,227
1 9 2 9					
Stycz.Jan.	8,587	4,956	1,957	1,387	1,234
Luty Febr.	8,326	4,828	1,875	1,308	1,102
Marz.März	8,438	4,907	1,944	1,362	1,131
Kwiec.Apr.	8,549	4,941	1,953	1,370	1,252
Maj Mai	8,443	4,899	1,919	1,339	1,288
Czer.Juni	8,506	4,894	1,922	1,349	1,185
Lip.Juli	8,491	4,891	1,924	1,364	1,189
Sierp.Aug.	8,518	4,887	1,912	1,355	1,223

-.-

Wydajność wydobywcza na Niemieckim G.Śląsku kopalnie węgla.

Förderleistung im deutsch-oberschlesischen Steinkohlenbergbau.

Wydobycie na robotnika na przepracowaną szychtę roboczą.

Der Förderanteil je Arbeiter auf eine verfahrene Arbeitsschicht betrug.

Miesiąc Monat	rębacz to Hauer to	rębacz i nakładacz w akordzie Hauer und Gedingeschlepper to	załoga pod ziemią Untertagebelegschaft to	cała załoga Gesamtbelegschaft to	wydajność zbytowa na wynagrodzoną dniówkę całej załogi Absatzleistung je vergütete Schicht d.Gesamtbelegschaft to
1 9 2 8					
Stycz.Jan.	8,333	4,514	1,700	1,326	1,222
Luty Febr.	8,294	4,521	1,694	1,316	1,231
Marz.März	8,483	4,575	1,750	1,360	1,280
Kwiec.Apr.	8,435	4,583	1,741	1,333	1,279
Maj Mai	8,461	4,600	1,763	1,352	1,293
Czer.Juni	8,406	4,574	1,756	1,354	1,275
Lip. Juli	8,452	4,604	1,746	1,344	1,210
Sierp.Aug.	8,467	4,632	1,749	1,350	1,191
Wrzes.Sep.	8,423	4,596	1,734	1,342	1,280
Paźdz.Okt.	8,461	4,608	1,752	1,361	1,345
List.Nov.	8,512	4,640	1,751	1,364	1,330
Grudz.Dez.	8,247	4,537	1,712	1,319	1,[illegible]6
średn.w rok Im Jahresdurchschn.	8,417	4,583	1,783	1,344	1,262
1 9 2 9					
Stycz.Jan.	8,426	4,607	1,733	1,350	1,239
Luty Febr.	8,453	4,640	1,762	1,364	1,[illegible]
Marz.März	8,794	4,791	1,818	1,404	1,375
Kwiec.Apr.	8,566	4,688	1,799	1,388	1,304
Maj Mai	8,422	4,633	1,769	1,354	1,252
Czer.Juni	8,434	4,619	1,774	1,369	1,247
Lip. Juli	8,498	4,664	1,786	1,389	1.243
Sierp.Aug.	8,495	4,662	1 796	1,393	1,291
Wrzes.Sep.	8,450	4,625	[illegible],791	1,389	1,309

-.-

XXIII. Załącznik) 4
Anlage)

Wskaźnik drożyźniany dla Katowic
(obliczone parytetycznie).

Teuerungszahlen für Katowice
(paritätisch errechnet).

dzień porównawczy Stichtag der Errechnung	wyżywienie, opał, oświetlenie i pomieszkanie bez odzieży Ernährung, Heizung Beleuchtung und Wohnung ohne Bekleidung zł	odzież Bekleidung zł	wyżywienie, opał oświetlenie i pomieszkanie z odzieżą Ernährung, Heizung Beleuchtung und Wohnung mit Bekleidung zł
1928			
Stycz. Jan.	166,02	29,73	195,75
Luty Febr.	166,57	29,73	196,30
Marz. März	168,29	29,76	198,05
Kwiec. Apr.	174,58	30,99	205,57
Maj Mai	172,38	30,99	203,37
Czer. Juni	169,98	30,99	200,97
Lip. Juli	175,14	30,99	206,13
Sierp. Aug.	169,56	31,61	201,17
Wrzes. Sep.	168,31	31,61	199,92
Paźdz. Okt.	167,20	31,61	198,81
List. Nov.	167,16	31,61	198,77
Grudz. Dez.	167,16	31,61	198,77
1929			
Stycz. Jan.	166,71	32,00	198,71
Luty Febr.	167,65	32,00	199,65
Marz. März	169,13	32,00	201,13
Kwiec. Apr.	165,45	32,00	197,45
Maj Mai	162,32	32,00	194,32
Czer. Juni	159,07	32,00	190,07
Lip. Juli	162,10	32,00	194.10
Sierp. Aug.	161,44	32,00	193,44
Wrzes. Sep.	158,05	32,00	190,05
Paźdz. Okt.	158,33	32,00	190,33

-.-

Wskaźniki drożyźniane każdorazowego poprzedniego dnia porównawczego = 100 (porównaj poprzednią stronicę).

Die Teuerungszahlen des jeweils vorhergehenden Stichtages = 100 gesetzt. (vergl.die vorhergehende Seite).

dzień porównawczy Stichtag der Errechnung	wyżywienie, opał, oświetlenie i pomieszkanie bez odzieży Ernährung, Heizung Beleuchtung und Wohnung ohne Bekleidung	odzież Bekleidung	wyżywienie, opał oświetlenie i pomieszkanie z odzieżą Ernährung, Heizung, Beleuchtung und Wohnung mit Bekleidung.
1 9 2 8			
Stycz.Jan.	96,93	100,00	97,38
Luty Febr.	100,33	100,00	100,28
Marz.März	101,03	100,10	100,88
Kwiec.Apr.	103,73	104,13	103,80
Maj Mai	98,74	100,00	98,93
Czer.Juni	98,61	100,00	98,82
Lip. Juli	103,04	100,00	102,57
Sierp.Aug.	96,81	102,00	97,59
Wrzes.Sep.	99,27	100,00	99,38
Paźdz. Okt.	99,34	100,00	99,44
List.Nov.	99,98	100,00	99,98
Grudz.Dez.	100,00	100,00	100,00
1 9 2 9			
Stycz.Jan.	99,73	101,23	99,97
Luty Febr.	100,56	100,00	100,47
Marz.März	100,88	100,00	100,74
Kwiec.Apr.	97,89	100,00	98,18
Maj Mai	98,10	100,00	98,41
Czer.Juni	98,00	100,00	98,33
Lip. Juli	101,90	100,00	101,59
Sierp.Aug.	99,59	100,00	99,66
Wrzes.Sep.	97,93	100,00	98,27
Paźdz.Okt.	100,17	100,00	100,15

-.-

XXV. Załącznik) Anlage) 6

Niemieckie wskaźniki drożyźniane

Deutsche Indexzahlen.

Miesiąc Monat	Wskaźnik drożyźn. handlu hurtownym Grosshandelsindex 3)	Wskaźnik drożyźniany Rzeszy kosztów utrzymania. Reichsindexziffer f.d.Kosten d. Lebenshaltung 2)			
		żywność Ernährung	opał i światło Heizung und Beleuchtung	odzież Bekleidung	ogólne utrzymanie Gesamtlebenshaltung
1 9 2 8					
Stycz. Jan.	139	151,9	146,0	166,5	150,8 1)
Luty Febr.	138	151,2	146,1	167,9	150,6
Marz. März	139	151,0	146,1	168,7	150,6
Kwiec. Apr.	140	151,0	144,6	169,9	150,7
Maj Mai	141	150,8	143,6	170,3	150,6
Czer. Juni	141	152,1	143,8	170,4	151,4
Lip. Juli	142	154,1	144,2	170,5	152,6
Sierp. Aug.	142	155,6	144,9	170,5	153,5
Wrzes. Sep.	140	153,1	146,8	170,8	152,3
Paźdz. Okt.	140,1	151,8	149,7	171,5	152,1
List. Nov.	140,3	152,0	150,6	172,0	152,3
Grudz. Dez.	139,9	152,7	150,8	172,6	152,7
1 9 2 9					
Stycz. Jan.	138,9	153,3	151,0	172,5	153,1
Luty Febr.	139,3	155,7	151,8	172,5	154,4
Marz. März	139,6	159,3	152,5	172,6	156,5
Kwiec. Apr.	137,1	154,0	151,2	172,7	153,6
Maj Mai	135,5	154,1	149,0	172,5	153,5
Czer. Juni	135,1	154,0	148,9	172,4	153,4
Lip. Juli	137,8	155,7	149,4	172,1	154,4
Sierp. Aug.	138,1	155,0	149,7	171,9	154,0
Wrzes. Sep.	138,1	154,2	151,2	171,1	153,6
Paźdz. Okt.		153,8	152,6	170,8	153,5

---

1) Wyżywienie, pomieszkanie, opał, oświetlenie, odzież i "inne zapotrzebowania" (bez podatków i świadczeń socjalnych).
Ernährung, Wohnung, Beheizung, Beleuchtung, Bekleidung und "Sonstiger Bedarf" (ohne Steuern und sozialen Abgaben).

2) Wskaźnik drożyźniany Rzeszy kosztów utrzymania obliczony jest według nowej (rozszerzonej) metody obliczeniowej.
Die Reichsindexziffer für Lebenshaltungskosten ist nach der neuen (erweiterten) Berechnungsmethode errechnet.

3) Nowe obliczenie (grupa wskaznikowa: I) materjały rolnicze II) towary kolonjalne, III) surowce przemysł i półfabrykaty)
Neue Berechnung (Indexgruppen: I) Agrarstoffe. II) Kolonialwaren, III) Industr. Rohstoffe und Halbware.

Zarobek w gotówce rębacza i ogółu robotników w górnictwie węgla kamiennego na Niemieckim G.Śląsku.

Barlohn des Häuers und der Gesamtbelegschaft im Deutsch-oberschlesischen Steinkohlenbergbau.

Miesiąc Monat	Zarobek w gotówce rębacz Barlohn 1) Häuer	Zarobek bruto rębacz Brutto. lohn 2) Häuer	Zarobek ogoł robotników Barlohn 1) Gesamtbelegschaft	Zarobek bruto ogoł robotników Bruttolohn 2) Gesamtbelegschaft
1 9 2 8				
Stycz.Jan.	8,34	8,57	6,06	6,21
Luty Febr.	8,33	8,58	6,07	6,24
Marz.März	8,38	8,62	6,08	6,25
Kwiec.Apr.	8,42	8,64	6,13	6,28
Maj Mai	8,42	8,63	6,10	6,25
Czer.Juni	8,86	9,04	6,47	6,61
Lip. Juli	8,89	9,10	6,47	6,62
Sierp.Aug.	8,90	9,09	6,48	6,62
Wrzes.Sep.	8,90	9,12	6,50	6,66
Paźdz.Okt.	8,98	9,25	6,52	6,71
List.Nov.	9,07	9,41	6,57	6,80
Grudz.Dez.	8,99	9,41	6,58	6,90
Śred.D.	8,72	8,96	6,34	6,52
1 9 2 9				
Stycz.Jan.	8,98	9,25	6,53	6,71
Luty Febr.	9,09	9,40	6,59	6,81
Marz.März	9,27	9,50	6,68	6,85
Kwiec.Apr.	9,19	9,37	6,62	6,78
Maj Mai	9,14	9,35	6,62	6,[illegible]
Czer.Juni	9,39	9,57	6,79	6,9[illegible]
Lip. Juli	9,40	9,59	6,83	6,[illegible]
Sierp.Aug.	9,39	9,53	6,82	6,95
~~Wrzes.Sep.~~	9,32	9,51	6,85	6,98

1) = Rzeczywisty zarobek wraz ze składkami ubezpieczeniowymi robotników, dodatkami za nadpracę, dodatkiem domowym i za dzieci.
Tatsächlicher Arbeitsverdienst einschl. Versicherungsbeiträge der Arbeiter, Zuschläge für Ueberarbeiten, Hausstands- und Kindergeld.

2) = Zarobek w gotówce wraz z wartością węgla deputatowego i wynagrodzeniem za urlop.
Barlohn zuzüglich Deputatkohlenwert und Urlaubsentschädigung.

-.-

Zarobki w gotówce rębaczy i ogółu robotników na dniówkę w różnych zagłębiach węgla kamiennego

Barlöhne der Häuer und Gesamtbelegschaft je Schicht in verschiedenen Steinkohlenrevieren

Miesiąc Monat	1) Polski G.Śląsk 1)Poln.Oberschl. rębacz Häuer zł.	ogół rob. Gesamtbeschaft zł.	Niemiecki G.Śląsk Deutsch.Oberschl. rębacz Häuer RM.	ogół rob. Gesamtbelegschaft RM.	Dolny Śląsk Niederschles. rębacz Häuer RM.	ogół rob. Gesamtbelegschaft RM.	Westfalja Ruhrbezirk rębacz Häuer RM.	ogół robot. Gesamtbelegschaft RM.	Akwizgran Aachen rębacz Häuer RM.	ogół robot. Gesamtbelegschaft RM.	Saksonia Sachsen rębacz Häuer RM.	ogół robot. Gesamtbelegschaft RM.
1 9 2 8												
Stycz.Jan.	12,32	8,50	8,34	6,06	6,81	6,04	9,51	8,23	8,52	7,43	7,85	7,15
Luty Febr.	12,11	8,50	8,33	6,07	6,84	6,05	9,54	8,24	8,52	7,44	7,94	7,20
Marz.Marz	12,46	8,49	8,38	6,08	6,88	6,07	9,55	8,24	8,60	7,49	7,99	7,21
Kwiec.Apr.	12,50	8,55	8,42	6,13	6,90	6,20	9,52	8,25	8,61	7,52	8,04	7,29
Maj Mai	12,55	8,59	8,42	6,10	6,95	6,21	10,00	8,72	8,59	7,50	8,46	7,76
Czer.Juni	12,64	8,61	8,86	6,47	6,97	6,20	10,02	8,71	8,77	7,72	8,41	7,69
Lip.Juli	12,70	8,58	8,89	6,47	6,98	6,22	10,02	8,74	8,79	7,76	8,44	7,73
Sierp.Aug.	12,88	8,66	8,90	6,48	6,93	6,20	10,07	8,75	8,83	7,77	8,43	7,71
Wrzes.Sep.	13,51	9,22	8,90	6,50	6,98	6,24	10,09	8,78	8,86	7,81	8,45	7,77
Paźdz.Okt.	13,31	9,17	8,98	6,52	6,99	6,30	10,09	8,77	8,78	7,76	8,50	7,80
List.Nov.	13,39	9,20	9,07	6,57	7,24	6,45	10,13	8,81	8,83	7,81	8,59	7,87
Grudz.Dez.	13,42	9,29	8,99	6,58	7,16	6,44	10,03	8,79	8,79	7,80	8,45	7,76
przec.D.1928	12,82	8,79	8,72	6,34	–	–	–	–	–	–	–	–
1 9 2 9												
Stycz.Jan.	13,25	9,15	8,98	6,53	7,15	6,43	10,08	8,80	8,79	7,80	8,46	7,78
Luty Febr.	13,25	9,18	9,09	6,59	7,14	6,41	10,08	8,80	8,84	7,83	8,44	7,78
Marz.Marz	14,06	9,64	9,27	6,68	7,25	6,50	10,10	8,84	8,90	7,88	8,47	7,77
Kwiec.Apr.	13,85	9,57	9,19	6,62	7,26	6,51	10,11	8,80	8,81	7,81	8,50	7,77
Maj Mai	13,84	9,80	9,14	6,62	7,25	6,51	10,19	8,91	8,80	7,81	8,46	7,78
Czer.Juni	13,99	9,79	9,39	6,79	7,26	6,50	10,23	8,93	8,91	7,94	8,57	7,87
Lip. Juli	13,90	9,72	9,40	6,83	7,28	6,48	10,24	8,91	8,99	7,97	8,56	7,82
Sierp.Aug.	13,95	9,76	9,39	6,82	7,29	6,49	10,27	8,92	9,05	7,99	8,54	7,81
Wrzes.Sep.			9,32	6,83								

---

1) Rewir Główny
Kernrevier.

Porównanie wydajności na robotnika i dniówkę w różnych zagłębiach węgla kamiennego.

Vergleich der Förderung je Mann und Schicht in verschiedenen Steinkohlenrevieren.

Miesiąc / Monat	Polski G.Śląsk		Niemiec.G.Śląsk		West-falja	Dolny Śląsk	Saksonja
	załoga pod ziemią Polnisch	Ogół robotnik. O/S.	załoga pod ziemią Deutsch	Ogół robotnik. O/S.	Ogół robot. Ruhrbezirk	Ogół robot. Niederschl.	Ogół robot. Sachsen
	Untertagebelegschaft t	Gesamtbelegschaft t.	Untertagebelegschaft t	Gesamtbelegschaft t	Gesamtbelegschaft t	Gesamtbelegschaft t	Gesamtbelegschaft t
1913	1,789	1,202	1,707	1,139	0,934	0,669	0,710
1928							
Stycz.Jan.	1,938	1,343	1,700	1,326	1,166	0,829	0,762
Luty Febr.	1,966	1,367	1,694	1,316	1,177	0,849	0,672
Marz.März	1,965	1,363	1,750	1,360	1,183	0,842	0,681
Kwiec.Apr.	1,942	1,338	1,741	1,353	1,172	0,830	0,652
Maj Mai	1,941	1,338	1,763	1,352	1,178	0,831	0,653
Czer.Juni	1,967	1,363	1,756	1,354	1,183	0,842	0,654
Lip. Juli	1,947	1,341	1,746	1,344	1,185	0,850	0,647
Sierp.Aug.	1,974	1,367	1,749	1,350	1,200	0,848	0,653
Wrzes.Sep.	1,976	1,377	1,734	1,342	1,202	0,856	0,648
Paźdz.Okt.	2,006	1,408	1,752	1,361	1,215	0,819	0,659
List.Nov.	1,981	1,402	1,751	1,364	1,219	0,882	0,657
Grudz.Dez.	1,955	1,372	1,712	1,319	1,222	0,877	0,653
prz.D.1928	1,964	1,366	1,738	1,344	1,191	0,847	0,659
1929							
Stycz.Jan.	1,957	1,387	1,733	1,350	1,240	0,887	0,666
Luty Febr.	1,875	1,308	1,762	1,364	1,248	0,856	0,665
Marz.März	1,944	1,362	1,818	1,404	1,261	0,886	0,663
Kwiec.Apr.	1,953	1,370	1,799	1,388	1,269	0,867	0,660
Maj Mai	1,919	1,339	1,769	1,354	1,269	0,848	0,646
Czer.Juni	1,922	1,349	1,774	1,369	1,277	0,846	0,648
Lip. Juli	1,924	1,364	1,786	1,389	1,270	0,841	0,653
Sierp.Aug.	1,912	1,355	1,796	1,393			
Wrzes.Sep.			1,791	1,389			

-.-

Załącznik) 10
Anlage)

Onciążenie socjalne pracodawców na Polskim Górnym Śląsku.
Die sozialen Arbeitgeberlasten für Polnisch-schlesien.

Kopalnie węgla kamiennego.
Steinkohlen-gruben.

	Dod.dom.i na dzieci Hausstands- u.Kinder-geld. zł	Wartość węgl.dep. Wert d.Deputatkohle zł	Wynagr. urlopowe Urlaubs-entschädigung zł	Suma składek ubezpieczn. Summe d. Vers.Beitr. zł	Suma ciężar. socjalnych Summe d.soz. Lasten zł	Ogólna ilość przepr.dniów. normalnych Normal verfahrene Schich.	Zarobek łączna czysta suma Reine Lohnsumme	Zar.czyst. (ogół rob. Lstg.Lohn (ges.Bel.) zł	Wydajność wydob. na szychtę Förderl.j. Schicht to	Leistung węgl.zbyw. na szychtę Absatzl.j. Schicht to
1 9 1 3										
Suma Summe	-	4 317 413	-	10 470 708	14 788 121					
Obc.na szych. Bel.j.Schicht	-	0,16	-	0,40	0,56					
Obc.n.t.węgl.wydob. B.j.to Förd.	-	0,13	-	0,33	0,46				1,202	
Obc,n.t.węgl.zbyw. Bel.j.to.Abs.	-	0,15	-	0,36	0,51					1,101
1 9 2 5										
Suma Summe	8 654 094	8 285 722	3 510 172	17 163 881	37 613 869	20 066 035				
Obc. n.szychtę Bel.j.Schicht	0,43	0,41	0,17	0,86	1,87					
Obc.% zarob. Bel.i.% d.L.	8,96%	8,54%	3,54%	17,92%	38,96%					
O.n.to węg.wyd. B.j.to förd.	0,42	0,40	0,17	0,85	1,84			4,80		
O.n.to węg.zbyw. B.j.to Abs.	0,50	0,47	0,20	0,99	2,16				1,023	
1 9 2 6										0,865
Suma Summe	8 398 329	8 050 632	3 466 086	17 491 471	37 406 518	20 001 006	125 900 351			
Obc.n.szychtę Bel.j.Schicht	0,42	0,41	0,17	0,87	1,87					
Obc.% zarobku Bel.i.% d.L.	7,16%	6,98%	2,90%	14,82%	31,86%					
O.n.to węg.wyd. B.j.to Förd.	0,35	0,33	0,14	0,72	1,54%			5,87		
O.n.to węg.zbyw. B.j.to Abs.	0,39	0,37	0,16	0,81	1,73				1,205	
1 9 2 7										1,076
Suma Summe	8 324 818	8 889 487	4 349 805	23 012 798	44 576 908	20 072 029	153 884 697			
Obc.n.szychtę Bel.j.Schicht	0,41	0,44	0,22	1,15	2,22					
Obc.% zarobku Bel.i.% d.L.	5,73%	6,15%	3,07%	16,07%	31,01%					
O.n.to węg.wyd. B.j.to Förd.	0,32	0,34	0,17	0,90	1,73			7,16		
O.n.to węg.zbyw. B.j.to Abs.	0,37	0,39	0,20	1,03	1,99				1,287	
1 9 2 8										1,122
Suma Summe	8 938 559	9 260 483	4 822 672	27 444 166	50 465 880	20 441 093	174 159 602			
Obc.n.szychtę Bel.j.Schicht	0,44	0,45	0,24	1,34	2,47					
Obc.% zarobku Bel.i.% d.L.	5,58%	5,70%	3,04%	16,99%	31,31%					
O.n.to węg.wyd. B.j.to Förd.	0,32	0,33	0,18	0,98	1,81			7,89		
O.n.to węg.zbyw. Bel.j.to Abs.	0,36	0,37	0,20	1,09	2,02				1,366	
										1,227

Załącznik) 10a
Anlage)

Obciążenie socjalne pracodawców na Polskim G.Śląsku.

Die sozialen Arbeitgeberlasten für Polnisch-Oberschlesien

kopalnie kruszcu — Erzgruben

	Dod.domowy i na dzieci Hausst. u.Kindergeld zł	wartość węgla deputatowego Wert der Deputatkohle zł	wynagrodzenie urlopowe Urlaubsentschädigung zł	Składki ubezpieczeniowe: Ubezp. n.star. i ubezp. inwalid. Alters- u.Inval. Versich. zł	Kasa pensyjna Pensionskasse zł	Kasa chorych Krankenkasse zł	Ubezp. od wypadków Unfallversicherung zł	Ubezp. na wypad.bezrob. Arbeitslosenversich. zł	Suma składek ubezp. Summe der Versicherungsbeiträge zł	Suma obciąż.socjalnych Summe der sozialen Lasten zł	normalne przepracow. dniówki Normalverfahrene Schicht.	Zarobek efektywny (bez nadpracy) Leistungslohn (ohne Ueberarbeit) zł
1 9 2 8												
Suma Sum.	513 343	454 042	262 586	235 802	507 733	346 802	251 010	129 174	1 468 521	2 698 492	1 443 903	10 201 083
Obc.n.dn.												zar.prz.
Bel.j.Sch.	0,35	0,31	0,18	0,16	0,35	0,24	0,17	0,09	1,01	1,86		D.L.6,70
Obc.w% zar.ef												
Bel.i%d.L.L.	5,37%	4,63%	2,69%	2,39%	5,22%	3,58%	2,54%	1,34%	15,07%	27,76%		
1 9 2 7												
Suma Sum.	497 004	456 672	250 175	171 049	477 567	289 715	248 633	127 086	1 314 050	2 517 901	1 558 125	9 797 182
Obc.n.dn.												zar.przec.
Bel.j.Sch.	0,32	0,29	0,16	0,11	0,31	0,19	0,16	0,08	0,85	1,62		D.L.6,01
Obcw% zar.efk.												
Bel.i% d.LL.	5,32%	4,83%	2,66%	1,83%	5,16%	3,16%	2,66%	1,33%	14,14%	26,95%		
1 9 2 6												
Suma Sum.	627 676	545 004	265 572	211 633	510 354	269 749	239 926	132 963	1 364 625	2 802 877	2 111 333	10 105 393
Obc.n.dn.												zar.przec.
Bel.j.Sch.	0,30	0,26	0,12	0,10	0,24	0,13	0,11	0,06	0,64	1,32		D.L.4,36
Obcw% zar.efk												
Bel.i% d.L.L.	6,58%	5,70%	2,63%	2,19%	5,26%	2,85%	2,41%	1,32%	14,03%	28,94%		
1 9 2 5												
Suma Sum.	654 152	562 462	234 766	197 499	505 938	253 569	233 884	125 505	1 316 395	2 767 775	2 236 882	8 865 564
Obcn.dn.												zar.przec.
Bel.j.Sch.	0,29	0,25	0,10	0,09	0,23	0,11	0,10	0,06	0,59	1,23		D.L.3,75
Ob.w% zaef												
B.i.% d.LL.	7,73%	6,66%	2,67%	2,40%	6,13%	2,93%	2,67%	1,60%	15,73%	32,80%		

Załącznik / Anlage 10 b

Obciążenie socjalne z tytułu składek ubezpieczonio-
Die soziale Belastung durch Versicherungsbeiträge

wych w hutnictwie żelaza na Polskim Górnym Śląsku.
in der polnisch-oberschlesischen Eisenindustrie.

A. Składki ubezpieczeniowe pracodawców.
A. Versicherungsbeiträge der Arbeitgeber.

	Ubezpieczenie wypadkowe Unfallversicherung zł	Ubezpieczenie inwalidzkie Invalidenversicherung zł	Kasa pensyjna Pensionskasse zł	Kasa chorych Krankenkasse zł	Ubezp. na wypadek bezr. Arbeitslosenversicherung zł	Suma składek ubezpieczeniowych Summe der Versicherungsbeiträge. zł	Ilość przepracowanych dniów. Anzahl der verfahr. Schicht.	Suma zarobku bruto Bruttolohnsumme. zł
1 9 2 8								
Suma Summe	2 204 026	1 419 859	590 372	1 481 647	828 055	6 523 959	8 721 356	89 823 104
Obc. na dniów. Bel. je Schicht	0,25	0,16	0,08	0,17	0,09	0,75		zar. przec. D.L. 10,30
Obc. w % zar. efek					0,87%	7,28%		
Bel. in % d.L.L.	2,43%	1,55%	0,78%	1,65%				
1 9 2 7								
Suma Summe	1 189 794	856 181	464 065	1 080 719	682 223	4 272 982	7 612 508	[illegible] 045
Obc. na dniów. Bel. j. Schicht	0,16	0,11	0,06	0,14	0,09	0,56		zar. przec. D.L. 9,00
Obc. w% zar. efek					1,00%	6,24%		
Bel. i. % d.L.L.	1,74%	1,25%	0,68%	1,58%				
1 9 2 6								
Suma Summe	962 768	671 523	278 203	721 988	412 978	3 047 460	5 784 521	42 409 405
Obc. na dniów. Bel. j. Schicht	0,17	0,12	0,05	0,12	0,07	0,53		zar. przec. D.L. 7,33
Obc. w% zar. efek					0,97%	7,18%		
Bel. i. % d.L.L.	2,27%	1,58%	0,66%	1,70%				
1 9 2 5								
Suma Summe	737 845	696 158	295 840	7709 493	413 299	2 852 635		39 940 554
Obc. na dniów. Bel. j. Schicht								
Obc. w% zar. efek					1,03%	7,14%		
Bel. i. % d.L.L.	1,85%	1,74%	0,74%	1,78%				

B. Składki ubezpieczeniowe pracobiorców.
B. Versicherungsbeiträge der Arbeitnehmer.

1 9 2 8								
Suma Summe		1 419 859	590 372	2 494 168	275 995	4 780 394	8 721 356	89 823 104
Obc. na dniów. Bel. je Schicht		0,16	0,07	0,29	0,03	0,55		
1 9 2 7								
Suma Summe		858 108	460 287	1 895 285	229 195	3 442 975	7 612 508	68 510 845
Obc. na dniów. Bel. j. Schicht		0,13	0,07	0,28	0,03	0,51		
1 9 2 6								
Suma Summe		671 407	278 779	1 290 917	137 659	2 378 762	5 784 521	42 409 405
Obc. na dniów. Bel. j. Schicht		0,12	0,05	0,22	0,02	0,41		
1 9 2 5								
Suma Summe		692 422	295 840	1 269 510	137 681	2 395 453		39 940 554

Załącznik) 10c
Anlage)

Obciążenie socjalne z tytułu składek ubezpieczeniowych w hutach metali na Polskim Górnym Śląsku.
Die soziale Belastung durch Versicherungsbeiträge in den polnisch-oberschlesischen Metallhütten.

A. Składki ubezpieczeniowe pracodawców.
A. Versicherungsbeiträge der Arbeitgeber.

	Ubezpieczenie wypadkowe Unfalversicherung zł	Ubezpieczenie inwalidowe Invalidenversicherung zł	Kasa pensyjna Pensionskasse zł	Kasa chorych Krankenkasse zł	Ubezp. na wypadek bezrob. Arbeitslosenversich. zł	Suma składek ubezp. Summe der Versicherungsbeitr. zł	Ilość przepracowanych dniówek Anzahl der verfahr. Schichten	Suma zarobków bruto Bruttolohnsumme zł
1928								
Suma Summe	296 834	529 152	598 027	417 991	303 529	2 145 533	3 572 015	27 870 249
Obc. n. dniów. Bel. j. Schicht	0,08	0,15	0,17	0,12	0,08	0,60		D.L. 7,80
Obc. w% zar. efek. Bel. i. %d. L.L.	1,03%	1,92%	2,17%	1,54%	1,03%	7,69%		
1927								
Suma Summe	531 190	412 608	648 353	387 075	329 216	2 308 442	3 450 708	23 752 343,37
Obc. na dniów. Bel. j. Schicht	0,15	0,12	0,19	0,11	0,10	0,67		D.L. 6,88
Obc. w% zar. efek. Bel. i. %d. L.L.	2,24%	1,74%	2,73%	1,63%	1,39%	9,72%		
1926								
Suma Summe	381 858	263 482	402 154	229 640	179 018	1 456 152	3 128 976	17 839 900
Obc. na dniów. Bel. j. Schicht	0,12	0,08	0,13	0,07	0,06	0,46		D.L. 5,68
Obc. w% zar. efek. Bel. i. % d. L.L.	2,14%	1,48%	2,25%	1,29%	1,00%	8,16%		
1925								
Suma Summe	335 136	267 797	363 554	212 398	169 089	1 347 974		14 315 856
Obc. na dniów. Bel. j. Schicht								
Obc. w% zar. efek. Bel. i. % d. L.L.	2,34%	1,87%	2,54%	1,48%	1,18%	9,41%		

B. Składki ubezpieczeniowe pracobiorców.
B. Versicherungsbeiträge der Arbeitnehmer.

1928								
Suma Summe		529 152	536 048	776 [illegible]	104 225	1 945 493	3 572 015	27 870 249
Obc. na dniów. Bel. j. Schicht		0,14	0,15	0,22	0,03	0,54		
1927								
Suma Summe		411 570	590 345	742 660	109 740	1 854 315	3 450 708	23 752 343,37
Obc. na dniów. Bel. j. Schicht		0,12	0,17	0,21	0,04	0,54		
1926								
Suma Summe		263 482	402 154	459 280	59 672	1 184 588	3 128 976	17 839 900
Obc. na dniów. Bel. j. Schicht		0,08	0,13	0,15	0,02	0,38		
1925								
Suma Summe		267 797	363 554	424 796	56 363	1 112 51o		14 315 856

Podwyżki zarobków i płac w porównaniu z drożyzną w latach 1927, 1928 i 1929.

Lohn- und Gehaltserhöhungen im Vergleich zur Teuerung in den Jahren 1927, 1928 und 1929.

Data. Datum	Kop. węgla kamiennego Steinkohlengruben		Kop. kruszcu Erzgruben		Huty żelaza Eisenhütten		Huty metali Metallhütten		Pobory pracowników Angestelltengehälter		Wskaźnik drożyźniany Teuerungszahl	
	podwyżka w % Erhöhung in %	styczeń 1929 = 100 Januar 1929 = 100	podwyżka w % Erhöh. in %	styc. 1929 = 100 Jan. 1929 = 100	podwyż. w % Erhöh. in %	styczeń 1929 = 100 Januar 1929 = 100	podwyżka w % Erhöhung in %	styczeń 1929 = 100 Januar 1929 = 100	podwyżka w % Erhöhung in %	styczeń 1929 = 100 Januar 1929 = 100	3.1.1929 = 198,77	3.1.1929 = 100
1 9 2 9												
1.[illegible].Marz	p.D.6,74%	106,74	p.D. 6,74%	106,74	-	-	-	-	p.D.9,5%	109,5%	199,65	100,44
1.maja Mai	-	-	-	-	-	-	6 %	106	-	-	197,45	99,33
15.wrze.Sep.	p.D.5,39%	112,49	p.D.5,22%	112,31	-	-	-	-	-	-	193,44	97,32
5.List.Nov.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	190,33	95,75
1 9 2 8		styczeń 1928 = 100 Januar 1928 = 100		styc. 1928 = 100 Jan. 1928 = 100		styczeń 1928 = 100 Januar 1928 = 100		styczeń 1928 = 100 Januar 1928 = 100		styczeń 1928 = 100 Januar 1928 = 100	30.12.27. = 201,01	30.12.27. = 100
1.lip.Juli	1)		-	-	2) p.D.6,82%	106,82	6 %	106	-	-	200,97	99,98
1.sier.Aug.	p.D. 0,61%	100,61	-	-	-	-	-	-	-	-	206,13	102,54
1.wrzesSep.	p.D.6 1/2%	107,15	p.D.6 1/2%	106,5	-	-	-	-	6 1/2%	106,5	201,17	100,07
1 9 2 7		styczeń Januar 1927 = 100		styc. Jan. 1927 = 100		styczeń Januar 1927 = 100		styczeń Januar 1927 = 100		styczeń Januar 1927 = 100	31.12.26 = 190,89	31.12.26. = 100
1.czer.Juni	-	-	-	-	p.D.6,5%	106,5	-	-	-		204,83	107,30
1.lip.Juli	-	-	-	-	-		-	-	p.D. 1,715%	101,615	205,29	107,54
1.sier.Aug.	-	-	-	-	-		p.D.3,2%	103,2	-	-	205,74	107,77
16.wrz.Sep.	p.D. 8 %	108	p.D.8 %	108	-		-	-	p.D.8,12%	109,97	198,52	103,99
1.paździ.kt.	-	-	-	-	5 %	111,82	p.D. 11%	114,55	-	-	199,66	104,59

1) Zmniejszenie obniżki zarobków dla rewiru południowego.
Ermässigung des Lohnabschlages für das Südrevier.

2) Stawki zarobkowe z dnia 1.10.27 r.dla robotników nie pracujących w akordzie podwyższa się na głowę o 1,00 zł. dziennie. W przecięciu stanowiło to podwyżkę zarobków o 6,8%.
Die Lohnsätze vom 1.10.1927 für die nicht im Akkord arbeitenden Leute erhöhen sich je Kopf um 1,00 zł.täglich.Im Durchschnitt war das eine 6,8%-tige Lohnerhöhung.

XXXIV. Załącznik / Anlage 12

Bezrobócie w Polsce.

Arbeitslosigkeit in Polen.

dzień i miesiąc Tag und Monat	w całej Polsce In ganz Polen	Na Polskim Śląsku Im Polnischen Schlesien
1 9 2 9		
22.stycz.Januar	153,636	25,100
19.luty Februar	176,343	25,349
26.marca März	182,638	25,071
22.kwietn.April	163,332	20,068
20.maja Mai	133,281	13,[illegible]
10.czerw.Juni	109,314	10,279
15.lipca Juli	102,137	7,800
12.sierp.Aug.	93,635	6,145
16.wrzes.Sep.	84,133	4,781
1 9 2 8		
22.stycz.Januar	181,672	44,559
19.luty Februar	179,644	44,959
26.marz.März	177,388	45,121
22.kwietn.April	153,016	40,295
20.maja Mai	135,542	37,857
10.czerw.Juni	125,518	35,693
15.lipca Juli	106,098	30,790
12.sierp.Aug.	92,435	27,254
16.wrzes.Sep.	86,036	24,564
14.paźdz.Okt.	78,317	22,654
11.list.Nov.	87,914	21,865
16.grudn.Dez.	122,098	25,511

+) wzięto z Przeglądu Gospodarczego.

Entnommen aus dem Przegląd Gospodarczy.

Biblioteka Śląska w Katowicach
Id: 0030000710446
III 1833 Pracownia Śląska